
3 1761 07327010 0

Opfostringshusdrengen

Nr. 101.

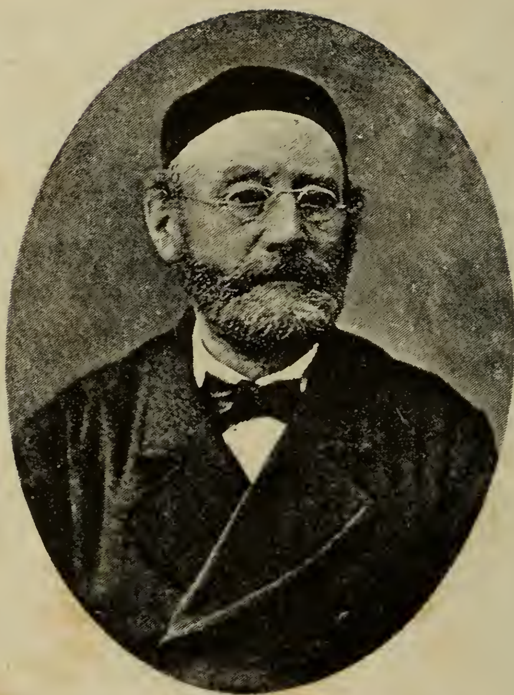
En Livshistorie

af

Fr. Meister,
pens. Lærer.

Kjøbenhavn.
H. Hagerups Boghandel
Triers Bogtrykkeri (H. J. Schou).
1887.

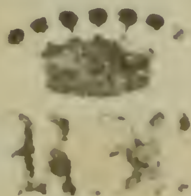
Fr. Meisler.

Opfostringshusdrengen
Nr. 101.

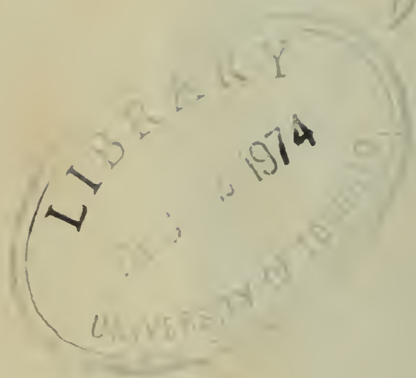
En Livshistorie

af

Fr. Meisler,
rems. Lærer.

Kjøbenhavn.
H. Hagerups Boghandel
Triers Bogtrykkeri (H. J. Schou).
1887.

LIBRARY
1974

Kjære Læser!

Opfostringshusdrengen Nr. 101 er — mig selv; jeg kan lige saa godt sige det strax. Det forundrer Dig maaske, at jeg har kunnet finde paa at skrive min egen Biografi; men jeg skal sige Dig, at kun faa almindelige Menneskers Liv har været mere bevæget og omtumlende end mit lige fra min tidligste Barndom, og Vorherres Styrelse er ofte traadt saa tydelig frem deri, at det nok kan være værd at høre om og lægge Mærke til. Naar her til kommer, at der aldrig, saa vidt mig er bekjendt, er skrevet noget af en Opfostringshusdreng om Livet paa Opfostringshuset i hine Dage, og at flere af mine mange kjære Venner og bekjendte ofte har opfordret mig til at nedskrive og udgive, hvad jeg i Samtale af og til mundtlig har meddelt dem om mit Livs mærkelige Tildragelser, saa kan man vel ikke finde det saa forunderligt, at jeg nu, skjønt jeg har fyldt mit 70de Aar, har benyttet mit Otium som afskediget Lærer til at optegne alle disse forskjellige Minder, alt efter som de lidt efter lidt fremstille sig for Tanken, og jeg overgiver dem nu herved til Læserne i det Haab, at man med velvillig Skaansomhed vil bedømme dette Arbejde af en Mand, der har

naaet den Alder, i hvilken de fleste vel have holdt op med at skrive offentligt. Mit inderlige Ønske er nu kun, at jeg, naar mit efter Naturens Orden ikke fjærne Livsmaal er naaet, maa kunne sige af Hjærtet: Gud ske Lov! Hans Naade imod mig har dog vist ikke været ganske forgjæves!

Tiendegaard pr. Borre paa Møen i Februar 1887.

Fr. Meisler.

Vor Familie er en gammel Bagerslægt. Farfar, rimeligvis en Bagersøn, kom til Danmark i Midten af forrige Aarhundrede som Bagersvend fra Norge, hvad der for saa vidt er en Mærkelighed, som næsten alle Datidens Bagersvende og Mestere vare Tyskere, hvorfor ogsaa det tyske Sprog til daglig Brug den Gang hørtes i næsten hver Bagerfamilie. Han erhvervede sig en af de 50 privilegerede Bagergaarde i Kjøbenhavn, beliggende paa Vestergade, men døde allerede i 1788, da hans 3 Børn endnu ikke vare fuldvoxne. Velstanden i de bedre stillede Borgerfamilier var i den Tid saa stor, at hans Lig i flere Aftener stod paa Parade omgivet af Sølvkandelabre med Voxlys, hvor til da hver velklædt Person havde Adgang. Han ligger begravet paa den gamle Fruekirkegaard, der, hvor det saa kaldte „Dyrkjøb“ er, et betegnende Navn for dette nu bebyggede Hjørne af Kirkepladsen. Jeg mindes, at man har fortalt mig, at, naar han med sine unge Sønner eller Datteren red ud, var deres Ridetøj beslaaet med Sølv, og at

der paa hans Grav blev sat et kostbart Stenmonument, hvis Indskrift begyndte saaledes: „Herre Jesus, annam min Aand! Saa bad og sukkede den i Livet hæderlige, nu hos Gud salige osv." Hans Efterfølger i Ægteskabet og Bagergaarden blev, som man kunde vente, en Tysker, vor uforglemmelige, ejegode „Großvater", som vi desværre alt for tidligt maatte savne.

I Bombardementet 1807 brændte Bagergaarden med det hele Kvarter der omkring, og da det rimeligvis har været forbundet med store Vanskeligheder at bebygge de øde Tomter, flyttede man ud ved Lyngby, hvor en ny Bagergaard blev anlagt, og hvor fra de i gamle Dage saa bekjendte „Lyngbytvebakker" stammede. Begge Sønnerne vare naturligvis udsete til at fortsætte Bagervirksomheden, men da den yngre Broder viste Disposition til Brystsyge, forlod han alt tidlig Faget for at forsøge sig i andre Retninger. Min Fader var nu voxen, og som en særdeles smuk Mand særlig yndet af Damerne. Endnu, da han var over de 70 Aar, kunde han danse en Menuet med den eleganteste Holdning. Et ved Lumskhed og Forræderi afbrudt Kjærlighedsforhold fordrev ham allerede i Halvfemserne fra Fædrelandet, hvor paa han, efter som Svend at have berejst Kurland, nedsatte sig i Petersborg som Bagermester. Et løgnagtigt Rygte om, at hans forlovede nu havde giftet sig med en anden, var vel den nærmeste Grund til, at han i Desperation ægtede en Petersborgerinde; men

da han snart opdagede, at Situationen var aldeles uholdbar, i det man endog gjorde Attentat paa hans Liv, flygtede han i Slutningen af Aarhundredet til Kjøbenhavn og fik der gjennem Authoriteterne udvirket en Skilsmisse.

Under sit Ophold i Rusland kom han i Følge med en dansk General Numsen til Moskau, og overværede i Aaret 1796 Kejserinde Catharina den Andens Ligfærd. Han har ofte fortalt, hvorledes hun, der var usædvanlig korpulent, laa paa aaben Paradeseng med sin Haand hvilende paa en Pude, hvor alle forbipasserende maatte knæle ned og kysse den, hvilket han dog, efter Sigende, af Væmmelse maatte snige sig til at undlade. Ved hendes Side stod hendes 34 Aar i Forvejen myrdede Gemal, Kejser Peter den Tredie, i lukket Kiste. Den nævnte danske General havde Vagt i Paradesalen, og ved den Lejlighed kom Fader derind.

Ved Ankomsten til Kjøbenhavn traf han, mærkeligt nok, sin miskjendte forlovede strax paa Vejen fra Toldboden, og da det nu viste sig, at deres Adskillelse kun var foranlediget ved ondskabsfulde Rænker, knyttede de paany Forbindelsen; men kun i 1 Aar var det dem forundt at leve sammen. Hun døde efter at have født ham en Søn, der allerede døde i sit 24de Aar, et af de smukkeste Mennesker, jeg nogen Tid har set.

Under derangerede Forhold drev min Fader Forretning som Bager paa flere Steder, t. Ex. paa

Fredensborg. Der blev han efter sin første Kones Død bekjendt med min Moder, der opholdt sig hos en Slægtning, en velstaaende Skibskaptajn fra Bornholm, hvor ogsaa hendes afdøde Forældre havde været bosiddende, og i henved et halvt Aarhundrede levede han i et kjærligt Ægteskab med sin lille Elsebeth, som han al Tid kaldte hende, medens hans Kjælenavn stedse var Christian Nifinger, da han i Rusland ved Koldbrand havde mistet en Lillefinger. Hun fødte ham 6 Døtre og 2 Sønner, hvor af 1 døde i sin spæde Barndom. Jeg mindes endnu Moders Fortælling om hendes Smertensleje efter den ene Søn, hvorledes Kingos dejlige Vægtervers til Kl. 1: „Hjælp os, o Jesu kjære! Vort Kors i Verden her taalmodelig at bære, der er ej Frelser fler" — saa ofte havde trøstet og styrket hende gjennem Natvægterens simple Sang, som hun formelig laa og længtes efter.

Det maa sikkert have været en tung Overgang for min Moder fra Opholdet i de rige Huse at henflyttes til forholdsvis ringe Kaar. Hun har saa ofte fortalt om den Rigdom og Luxus, som den Gang fandtes i de større Skibskaptajners Hjem, ligesom jo Handelsstanden i Kjøbenhavn florerede i en Grad, hvor om man nu intet Begreb har. Man kjørte i kostbare Ekvipager med Firspand og galoneret Kusk og Tjener; ostindiske Shavler til flere Hundrede Daler Stykket var et almindeligt Klædningsstykke, og hele det rige Samfundsliv var i Højde her med. En

af disse Skibskaptajner, i hvis Hus mine Forældre ofte var Gjæster, og med hvis yngste Søn min yngste Søster længe efter blev gift, ejede saaledes før 1807 flere af de største Gaarde i Kjøbenhavn, var Ejer eller dog Medejer af flere store Handelsskibe, og havde til enhver Tid en kontant Driftskapital liggende paa c. 1 Tønde Guld, 100,000 Rdlr. Al denne Rigdom svandt som Dug for Solen efter 1807, og Millioner tabtes i lige saa mange Dage, som man havde været Aar om at samle dem. Mærkværdigt nok havde denne Kaptajns Svigerforældre arbejdet sig op fra en saare ringe Stilling, indtil de vare i Besiddelse af stor Rigdom. Over Døren paa det lille Sted i Nyhavn, som de først naaede at blive Ejere af, lod de derfor sætte den smukke Indskrift: „Hidtil haver Herren hjulpet!“

At Smaafolks Kaar maatte lide under Tidernes Tryk er begribeligt. Fader forsøgte først at ernære sig i Kjøbenhavn som Fribager, der maatte lade bage hos en af de privilegerede Bagere og saa havde Udsalg af Brødet, og, da dette ikke vilde gaa, forsøgte han sig, som før er fortalt, flere Steder paa Landet.

I Kjøbenhavn var han da Kristiansborg brændte 1795. Han havde da Opsyn med Bagerlaugets Bogne, der henførte en Masse reddede Sager til det saakaldte Prindsens Palæ ved Frederiksholms Kanal. For sin dygtige Ledelse ved denne Lejlighed fik han en særdeles anerkjendende Takskrivelse fra højere vedkommende

Om Slaget 1801 har Moder fortalt mig, at hun netop var kommen i Kirke, da Kanontordenen begyndte, og at denne rullede saa uafbrudt, at det ikke var muligt at skjelne noget enkelt Skud. Hun saa Nelson, da han kom i Land, en grim Person at se til, og Kronprinds Frederik, da han efter Slaget kom ind fra Kvintusbatteriet, saa hvid i sit Ansigt, som en Væg. Hun var med i den grædende Forsamling, da de faldne bleve nedlagte i Kæmpegraven paa Skibskirkegaarden, og Abrahamsons dejlige Psalme: „Være Fred med Eder Alle" lød saa højtideligt over Graven. Kort efter var hun i Selskab med den tapre Lassen fra Prøvesten, der paa Spørgsmaalet om, hvad han egentlig tænkte paa under Kampen, ganske lakonisk svarede! „Aa, paa ingen Ting uden bare at skyde!" Den Gang stimlede man sammen om ham og stirrede begejstret efter ham, naar han viste sig paa Gaden; — nogle Aar efter var ogsaa han glemt.

Under Bombardementet 1807 boede mine Forældre tæt ved Helliggejstes Kirke, og Moder saa' da, hvorledes Projektiler krydsedes i Luften, naar Fjenderne sigtede efter Taarnet, inden den egentlige Beskydning begyndte. I alle de 3 rædselfulde Nætter færdedes min Fader uafladelig paa Gaderne med Bagerlaugets Vogne, hvormed baade Familien fra Bagergaarden og fra Helliggejststræde førtes ud paa Amager med det reddede Gods, der naturligvis ikke blev meget værd.

Under Tidernes Tryk tiltog Børneflokken, og de forskjellige Bagerforretninger paa Landet gav lidet eller intet Overskud. Medens han var Bager paa Hirschholm, drømte han en Nat 4 Nummere, og, da Karlen om Morgenen kjørte til Kjøbenhavn, fik han Ordre til at tage en Tallotterisedddel hos en Kollektør og sætte en Mark paa Kvaternen. Om Aftenen havde han glemt Seddelen, og næste Dag udkom alle 4 Nummere. Der gik saaledes en Gevinst paa 10,000 Rdlr. i Luften. Lignende Skuffelser indtraf oftere, og Aaret efter min Fødsel blev hele Bagervirksomheden hævet, og Fader boede efter den Tid stedse i Kjøbenhavn, hvor han havde forskjellige Bestillinger, til sidst som Bud ved Fattigvæsenet, og med en forbavsende ringe Løn maatte søge at ernære Familien. Intet Under derfor, at Børnene, naar en gunstig Lejlighed tilbød sig, kom under fremmed Forsorg. En af mine Søstre, ja, jeg kan næsten sige 2, fandt et kjærligt Hjem i Lyngby gamle Præstegaard, en anden blev adopteret af en velstaaende Familie, der dog efter nogle Aars Forløb blev aldeles forarmet, saa at hun atter maatte drage hjem; men jeg, som den næstyngste og eneste Søn, havde den Lykke i mit 4de Aar at blive adopteret af den elskelige „Großvater“ i Bagergaarden ved Lyngby i Aaret 1820. Bedstemoder var død i 1814 og overlevede saaledes sin første Mand i 26 Aar. Senere havde „Großvater“ giftet sig med en uformuende Slægtning af os, der nu stadig benævntes „Tante“. Jeg er-

indrer endnu tydeligt, at da jeg blev baaret ind ad Døren til den saakaldte Brodstue, stod Tante ved Disken og tog imod mig.

Saa begyndte da min Barndoms Paradistid! Hver Aften maatte jeg bringe min Godnathilsen: „Gute Nacht, Großvater, eine angenehme Ruhe, ein guten Traum dazu und Dank für heute!" Hvor han da var glad og kaldte mig sin egen „Jung", hvad der, pudsigt nok, netop var hans eget Familienavn.

I Fryd og Glæde hengik nu Barndomsdagene. Om Sommeren var jo Stedet et sandt Paradis. Om Helligdagene rullede den ene Lystvogn forbi efter den anden ude paa Kongevejen, som den da kaldtes, og næsten til dem alle blev der kjøbt af det dejlige Brød, som den Gang stod i større Ry end selve det i Hovedstaden. Fra Slottet hørtes Regimentsmusikken, naar Prinds Christian laa der, fra „Dandsebakken" Kastelsjægernes Hornblæsere, der gjerne spillede for Skovgæsterne der og i Charlottenlund, og fra „Jægerdalen", hvor Husargeneralen havde sit Palæ, hørtes ved enkelte Festligheder Husarernes Musik. Til Hofholdningen paa Slottet leveredes dagligt alt det fineste Brød, saa livreklædte Tjenere saaes til enhver Tid. Ved Siden af Bagergaarden laa Lyststedet „Thealyst". Her boede Faders eneste Søster, gift med en Oberst ved 3die jydske Regiment i Aalborg; han var som oftest i Garnisonen, medens Fruen tumlede med Værtskabet hjemme. Ofte havde de højere Funktionærer paa Slottet Sommerværelser enten her eller

i Bagergaardens smukke Hovedbygning, og saaledes var der stadigt Samkvem med Hoffet.

Min omtalte Halvbroder, der døde 1824 som ansat i Øresunds Toldkammer, var en Plejeson af Obersten og tilbragte derfor en Del af sin første Ungdom der. „Den unge Prinds“, senere Frederik 7, kom ofte til „Thealyst“, da hans franske Lærer boede der, og saaledes opstod der et Venskabsforhold imellem de 2 unge Mennesker — min Broder var dog 8 Aar ældre —, om hvilket efterladte Breve og andre skriftlige Smaasager senere bare Vidnesbyrd, blandt andet en af Prindsens Skriveboger med en stor, stiv Skoleskrift. Han var som Dreng afholdt af alle, der kom i Berørelse med ham, da han den Gang, som senere, var venlig og ligefrem mod enhver.

Hvor mange yndige Minder knytter os dog ikke til det dejlige „Sorgenfri“? Der stod jeg 18 September 1822 og hørte Studenternes Velkomstsang til Prinds Christian efter hans Hjemkomst fra den flereaarige Udenlandsrejse, der jo almindelig antoges for et Slags Forvisning efter Katastrofen i Norge. Jeg mindes endnu Ordene: „Velkommen i Din Ungdomslund“, Melodien er desværre ødelagt ved Parodien i „Gjenboerne“: „I denne Vinter har vi ha't“ osv. Det er i Grunden kjedeligt, naar saadanne kjære Minder ligesom tilsmudses paa denne Maade. Kort efter, 6 Oktober 1822, var der Bal paa Slottet paa den unge Prindses 14de Aars Fødselsdag, i hvilken Anledning han var udnævnt til

Oberst, og jeg saa' ham da første Gang i den nye Paradeuniform. Vi kunde saa rart se hele Stadsen, da vi fik Lov til at staa lige udenfor de ikke ret højt siddende Vinduer, der tilmed næsten alle stode aabne.

Hvad der ogsaa i de Dage lokkede mange fremmede derud i Sommertiden, var det dejlige „Dronninggaard" ved Fureføen, som den Gang ejedes af den rige de Coninck, og hvor den ene glimrende Fest afløste den anden. Senere, da Rigdommen var svunden lidt, boede hvert Aar nogle af Familien paa Hovedbygningen ved Bagergaarden, og Børnene vare da ofte mine Legekammerater. En morsom Fejltagelse skete en Gang, da Dronninggaards Ejer i fuld Stads kjørte ind ad Ravelinen ved Nørreport. Da nemlig efter Datids Skik Vagtkommandøren spurgte om Herskabets Navn, svaredes der kort: „de Coninck von Holland!" hvorefter der til Majestætens store Forbavselse i største Hast kom Melding til Hoffet om, at Kongen af Holland var indpasseret gjennem Nørreport.

Bagergaarden laa heller ikke længer fra Dyrehavsbakken, end at vi i lydt Vejr kunde høre den store Tromme fra Ballongyngen, og fra Kongevejen kunde vi, hvor Skoven endte, tydeligt se Eremitagen, der ogsaa kunde sees fra Hovedbygningens Kvistvinduer.

Ogsaa Vinteren bragte Fornøjelser af forskjellig Art. Natten mellem Fastelavns Søndag og Mandag mødte jeg i Bageriet med hvid Nathue, hvidt Forklæde og opsmøgede Ærmer, og saa maatte jeg tage

sat med at lave Boller og Strutter, firkantede Smaatingester af Kommenskringledej. Naar Bollerne kom ud af Ovnen, blev de baaret op i Værelserne, hvor de blev lagt mellem Sengklæder, at de om Morgenen kunde være rigtig lækre, naar de mange Brodkoner kom, som skulde bringe dem omkring. Hver Brodkone fik da en varm Bolle med en Klat Smør i til en god Kop Kaffe, og samme Traktement fik vi om Natten i Bageriet. Mandag og Tirsdag var det en stor Fest, naar Arbejderne fra Brede, Orholm og Nymølle Fabrikker kom ridende i et stort, prægtigt Fastelavnsoptog med Musik og Bajadser. De bleve da trakterede paa bedste Maade og gjorde et farligt Staahej.

Nogen Tid efter Prinds Christians Fødselsdag, 18 Septbr., da der foruden anden Stads gjerne afbrændtes et stort Fyrværkeri, begyndte Høstmanøvrene, og saa havde vi vor Morskab af alle de forbipasserende Krigsfolk. Først kom en Dag Kronens Regiment fra Helsingør med fuld Musik og holdt gjerne Hvil i Nærheden af os. Saa kom siden hver Dag spredte Afdelinger af alle Vaabenarter forbi, og naar Hovedtræfningen stod ved Eremitagen, hvad vi jo kunde se fra vore Kvistvinduer, og Kanontorden blandet med Trommehvirvler og Hornsignaler opfyldte Luften, da var det nok værd at være med. Mod Slutningen af Manøvrene havde gjerne Kadetkorpset Bal oppe paa Dandsebakken i Skoven, og der blev da ogsaa i Reglen afbrændt et Fyrværkeri.

Hele denne paradisiske Tilværelse endte som ved

et Tordenslag fra klar Himmel ved „Großvaters“ pludselige Død. Varm af at beskjære og afpudse sine kjære Frugttræer drak han for hurtigt noget koldt Øl, blev hæftig syg og døde i sin kraftigste Alder efter et meget kort Sygeleje. Ved min Halvbroders Haand fulgte jeg den kjære afdøde til hans tidlige Grav og skulde snart mærke, at jeg allerede i mit 6te Aar havde mistet min bedste Støtte i denne Verden. Min forhen nævnte Farbroder, der paa Grund af Brystsvaghed havde forladt Bageriet, havde derefter forsøgt sig som handlende, siden som Kontormand, fik saa Ansættelse ved Toldvæsenet og kom endelig som ældre ind paa et, saavidt jeg erindrer, privat Seminarium og fik derfra et Vidnesbyrd, der aabnede ham Adgang til Ansættelse som Almuelærer Han var en Mand med mange Kundskaber, skrev en usædvanlig smuk og korrekt Haand og var i Besiddelse af en ikke ubetydelig Bogsamling, men havde alle en ældre Pebersvends Særegenheder. Han havde paa den Tid, Bedstefader døde, modtaget en Ansættelse som Substitut hos en gammel Degn nede ved Næstved. Da han nu mærkede, at man nok ønskede at blive af med mig i Bagergaarden, og han vel selv har trængt til lidt Selskab i sin Ensomhed, tilbød han at ville tage mig og en nogle Aar ældre Søster i Huset, naar han hen paa Efteraaret drog til sit afsides liggende Opholdssted. Jeg fik da Lov til at medtage mine fine Sørgeklæder, som jeg dog ikke kan erindre videre om, medens derimod en lyseblaa Bombasins Dragt med 3 Rader

Husarknapper foran paa Brystet og en udtrykkelig dertil syet hvid Krave, hvis pibede Strimler faldt helt ned over Skuldrene, aldrig vil forsvinde af min Erindring. At den senere hen frapperede endog Sjællands højlærde Biskop, Dr. Fr. Münter, i den Grad, at han ved Synet af den standsede midt i en Kirkekatekisation med Ungdommen, skal siden fortælles.

Kort efter at have nydt Høstmanøvrens Glæder tiltraadte jeg da min sørgelige Rejse fra Elysium til Orkus. Efter en 24 Timers Skumplen paa en stødende og knagende Arbejdsvogn holdt vi vort Indtog i F. en sludfuld, kold Efteraarsdag. I vor Befordringsmands simple Hjem vederkvægedes vi til Velkomst med en efter Omstændighederne yderst delikat Ret, Kartofler med Meldyppe, hvorefter vi, klavrende over et Stengjærde, naaede ind i vor egen Have og derfra ind i vort tilkommende Hjem, en lav, lerklinet Hytte med smaabitte blyindfattede Vinduer, 1 Stue, 1 lille Kjøkken og do. Spisekammer med respektive Gulve af Ler og Brosten, og i Skolen og Stuen 2 af de saa bekjendte smaa Bilæggere fra Fritsø Jærnværk. Det var en Forandring, som dog ikke havde vasket sig, da Huset var fuldt af Snavs fra øverst til nederst.

Saaledes var Indtrædelsen i dette nye Afsnit af min Barndomstid, og her forblev jeg nu i 6 lange Aar, medens min Søster i næppe 2 Aar kunde udholde denne triste Tilværelse, hvorfor hun en skjønne Dag til Fods begav sig paa den 11 Mil lange Rejse til Kbhavn uden at tage Afsked med nogen af os, og, mærkeligt

nok, uden mindste Uheld naaede sit Fædrehjem, som hun ikke mere forlod for at drage til os.

Hvilken Løn Farbroder egentlig havde i F., har jeg aldrig kunnet komme efter; over 100 Rd. har det dog næppe været. Nogle faa Hundreder havde han reddet ud af fordums Velstand; men Renten af disse skulde da heller ikke blive til ret meget. At det hele ikke skulde række langt til først 3 og siden 2 Mennesker Ernæring, er klart, og denne var da ogsaa derefter. Vore Hovednæringsmidler var Havesager, som vi næsten al Tid havde nok af, og saa Kjødet af nyfødte Kalve, der kunde kjøbes for 1 Sk. pr Pd. Naar han nu kjøbte en halv Kalv paa en 16 à 20 Pd., betingede han sig stedse Hoved, Fødder og Indmad i Tilgift, hvilket let lod sig gjøre, da intet Menneske var at bevæge til at spise disse Sager. Paa dette Kalvekallun, tilberedt paa forskjellig Maade, levede vi saa en Uges Tid, og Kjødet, der var saltet ned i store Lerkrukker, maatte saa holde for, hvis det forøvrigt var i spiselig Stand, hvad just ikke al Tid var Tilfældet. Havde vi en Gang haft den Lykke at faa et Stykke Oxekjød, hvorpaa der kunde laves Suppe, vare vi gjerne et Par Dage om Tilberedelserne; men saa vare vi ogsaa forsynede med Suppe til en hel Uge. Smør kostede den Gang 12 Sk. Pundet og Kartofler 6 Sk. Skjæppen. Gamle Skoleane gik en Budgang til Næstved endog i Sne og Slud for 4 Sk. og en Kop tynd Kaffe, og en Kjøretur dertil, næsten 1 Mil, kostede 2 Mk., saa det var jo ikke saa

meget dyrt at leve i F. paa den Tid. Øl havde vi vist aldrig i Huset, og Brændevin brugtes kun til fremmede. Da Farbroder var Havemand og en stor Blomsterven, havde vi hver Sommer et usædvanligt Blomsterflor i vor Have, og da jeg ofte blev sendt med en smuk Buket til gode Venner, indbragte dette mig mangen Gang et lækkert Extramaaltid. Til daglig Brug var vor Paaklædning saa simpel, som vel muligt, og et ikke saa ringe Arbejde med at stoppe og lappe skulde der til for at holde sammen paa de gamle Stykker, der alt imellem bleve udstyrede paa en Maade, der var yderst original. Kun naar vi skulde til Gilde, til Næstved eller i Kirke, kom de velforvarede Rester af fordums Herlighed frem, og vi vare da for det meste i full dress.

Ved en slig Lejlighed var det, at den Begivenhed fandt Sted, som jeg før lovede at fortælle om. Bi-skop, Dr. F. Münter kom paa Visitats i Kirken, og jeg i mit omtalte lyseblaa Skrud havde taget Plads i en Kirkestol omtrent halvt nede, idet jeg stod paa Bænken med Armene paa Stoledøren og det lys-krøllede Hoved kjækt i Vejret, da Biskoppen katekiserede med Sognets Ungdom over Ps. 139 i den evang.-kristel. Salmebog. Han var netop kommen i Nær-heden af min Stol, da han gjorde det Spørgsmaal, hvad vel de Ord kunde betyde, der begyndte 2det Vers: „Freden, som i Himlen boer, Bragte Jesus til vor Jord.“ Da han af let forklarlige Grunde intet Svar fik, og selv ikke var saa øvet en Katekct,

at han strax kunde lede dem paa Sporet, blev der en Standsning, og Bisskoppen fik nu Øje paa mig, der med spændt Opmærksomhed fulgte det hele. Pludselig traadte han hen til mig, lagde sin hvide, bløde Haand paa mine lyse Krøller og sagde: „Men hvem hører du dog til, du lille Dreng?" og da jeg med barnlig Dristighed havde besvaret Spørgsmaalet, klappede han mig venlig paa Hovedet og sagde, at naar Skolebørnene skulde frem og læse for ham, skulde jeg træde frem med, og han vilde da prøve, om jeg kunde noget. Prøven fandt siden Sted og fik for mig det mest glimrende Udfald.

To andre Begivenheder fra samme Tid vil jeg fortælle med det samme. Præsten i F., der ellers var en afholdt og i Grunden ret dygtig Mand, havde den sørgelige Svaghed at være drikfældig. Ved den første Examen i Skolen havde Farbroder fremsat en tarvelig Frokost til Præsten og Skoleforstanderen og dertil en almindelig Flaske med Brændevin; men, inden man ret saa' sig om, var Flasken bleven tømt og Præsten i en saadan Tilstand, at de maatte lede ham hjem. Siden havde vi al Tid en lille Flaske staaende med 2 Snapse i, der paa Grund af sin Bestemmelse blev kaldet Præsteflasken.

Kort før Bisskoppens omtalte Visitats var en rig Gaardmand bleven arrig over, at Præsten ikke havde sat hans Søn øverst ved Konfirmationen. Naar nu Bispen ved Visitatsen gjorde det den Gang sædvanlige Spørgsmaal til Menigheden, om nogen havde

Klage at føre imod Præsten, vilde denne Gaardmand og et Par ligesindede træde frem, og enhver kunde da let begribe, hvad Udfald deres Klage vilde have faaet. Men et Par Nabopræster havde i Tide faaet Nys om Planen, og der blev nu gjort en Aftale med den gamle Degn om, at han, der for Resten selv holdt af en god Snaps, skulde se at forpurre det hele, da man virkelig havde meget tilovers for den gamle Præst. Degnen gjorde sine Sager ypperligt. Han passede paa, da Anklagerne gik til Kirke, fik, under Paaskud af, at Tjenesten var udsat en hel Time, lokket dem ind i Degneboligen, hvorfra slet ingen Udsigt var, og Kirkeklokkerne vanskelig kunde høres, naar Vinden bar fra. Konen fik da Ordre til at underholde dem med Beværtning og Snak, indtil han lod dem vide, naar det var Kirketid, hvad han siden, da al Ting var forbi, beklagede meget rent at have glemt. Saaledes blev Præsten reddet den Gang. Han maatte siden holde Kapellan og tilbragte en sørgelig Alderdom i fuldstændig Blindhed og fattige Kaar.

Hvorledes en godmodig Præst hjalp en solle Skolelærer ved den samme Bispes Visitats et andet Sted, kan jeg fortælle med det samme. Skolebørnene vare opstillede paa Kirkegulvet til Overhøring i de 10 Bud, og den stakkels Lærer, der hverken vidste ud eller ind af bare Ængstelse, traadte rystende og bævende frem. Den omtalte Præst, der var et fiffigt Hoved, fik da pludseligt det Indfald at fortælle Bispen, en af vore største oldkyndige, at der nede i Kirken var

en ældgammel Ligsten, som det vist vilde glæde ham at se, og i Øjeblikket skyndte man sig af Sted. I Forbigaaende hviskede Præsten til Læreren, at han blot skulde lade Børnene opramse Buddene og Forklaringerne, og forøvrigt tie rent stille. Bispoppen blev saa glad over den i Virkeligheden mærkelige Sten, hvis halvt udslidte Majuskelskrift han med Lethed tydede, at han rent glemte Overhøringen, og, da han endelig blev mindet om, at Læreren vist var træt nu, dimitterede han ham med megen Tilfredshed over det præsterede, hvoraf han ikke havde hørt et Ord.

I hine Tider udsendtes ofte Kollektbøger, hvorved frivillige Gaver indsamledes i et eller andet velgjørende Øjemed, og Skolelæreren maatte da bære dem omkring til Sognebeboerne. Da der 1825 kom en saadan Kollektbog i Anledning af den store Vandflod paa Jyllands Vestkyst, mente den gamle Præst, at naar han, Degnen og Farbroder fulgtes ad alle 3, maatte Indsamlingen blive storartet. At den ogsaa i en vis Henseende var bleven det, saa vi ved deres Tilbagekomst om Eftermiddagen, da Farbroder, der aldrig drak Spiritus, med Præsten under den højre og Degnen under venstre Arm, kun med største Besværlighed fik ledsaget sine overordnede til deres respektive Hjem.

Ved Gilder, hvor vi ikke saa sjælden kom med, var Beværtningen yderst tarvelig: Boghvedegrød, Bergfisk og Bygbrød. Vi maatte selv medbringe Ske, Kniv og Gaffel, da man ikke vilde byde os Træskeer, og Lommekniven den Gang var det eneste blanke Bordtøj.

Dog mindes jeg en storartet Undtagelse, da en rig Gaardmandssøn fra Eno havde Bryllup med en Enke i F., hvis afdøde Mand havde været lidt udenfor Bondestanden. Her opvartedes med Hønsekjødsuppe, flere Slags Stege, Søsterkage og Vin, og Bordet var dækket med fin Dug, Sølvskeer og rigtigt Bordtøj. Her var da ogsaa indbudt baade Øvrighedspersoner, Præster, Kjøbmænd, Degne og Skolelærere, og Dansesalonen var om Aftenen oplyst med Bliklampetter, hvad man aldrig før havde seet i Sognet. Jeg erindrer saa tydeligt, at Hovedæmnet for de finere Gjæsters Konversation var J. L. Hejbergs første Vaudeville: „Kong Salomon og Jorgen Hattemager“, der lige paa den Tid var opført 1ste Gang Da jeg i 1885 tilfældigvis paa en Rejse til Hindholm kom forbi Gaarden, mindedes jeg ret levende om dette mærkelige Bryllupsgilde 60 Aar i Forvejen.

Foruden Bøndergilderne var der en enkelt Gang arrangeret en lille Sammenkomst hos Præsten eller Degnen, hvor der da vankede Extraforplejning; ligeledes boede i en større Gaard i Byen en Enkemadame Lund, hvis erklærede Yndling jeg var, og hos hvem jeg ofte fik Erstatning for Knapheden og Tristheden hjemme. Ogsaa hos Dyrlægens Hustru, en Skolelærerdatter fra Omegnen, var jeg en kjær Gjæst, og vi morede os ofte i flere Timer med at opgive og gætte Gaader, hvorefter der ofte vankede Prygl ved Hjemkomsten, naar disse sjælelige Gymnastikøvelser havde varet Farbroder for længe.

En Tur til Næstved, især til Marked, var da ogsaa et Lyspunkt i Tilværelsen. Først en god Frokost hos Kjøbmanden og siden Opholdet hos Økonomen paa Landsenerkasernen, en højst livlig og begavet Mand, Søn af vor gamle Degn, dygtig Musiker og Orgelbygger, der havde et Klavicimbal, et stort Tasteinstrument med Fløjter, Trommer og Klokker, hvis Lige jeg aldrig har seet, hvortil kom en Søn paa min Alder, der var mig en kjær Legekammerat. Vare vi ikke til Middag der, saa søgte vi hen til Ole Sipperup paa Hjultorvet, hvor Markedsdagene Hundreder af Mennesker, anbragt i Stuerne, paa Gangen eller i Gaarden paa Trapper, Fjærdinger eller sligt, nød deres Gaasesteg til 12 Sk. pr. Portion med Brød og Øl til. Hvad der dog mest fremkaldte Minderne om de fordums Sommerglæder i Bagergaarden, var Fugleskydningen og Skovballerne i „Lammehaven" eller Frederikslund ved Herlufsholm, ved hvilke Lejligheder vi næsten aldrig manglede. Fugleskydningsdagen var det et storartet Syn, naar om Eftermiddagen hele den fine Dameverden fra Næstved kom sejlende med fuld Musik i en stor Pram ned ad Aaen til Skoven, hvor de landsattes ved Festpladsen, og der saa var Dans og Lystighed til helt ud paa Natten.

Det var i Grunden mærkeligt nok, at Farbroder, skjøndt en i flere Henseender meget sær, halvgammel Mand, kunde faa Lyst til at spasere en god Mils Vej hver Gang, der var Skovbal, blot for at sidde eller staa udenfor til Kl. 12—1 om Natten; thi før gik vi

næsten aldrig hjem. Men den gode Regimentsmusik og de forskjellige Danse har rimeligvis fremkaldt Minder fra hans egen Ungdom og saaledes draget ham derhen. Jeg var aldrig træt, naar vi gik den lange Vej hjem om Natten; Musikken lød stadig for mine Oren, og Sommernattens Stilhed, kun afbrudt af de hjemkjørende Vogne, hvis fjerne Rullen lød saa tydelig, virkede saa forunderlig paa mig. Hver Gang jeg endnu en stille Aften eller Nat hører en Vogn i det Fjerne, staar Mindet om hine Nattevandringer lys levende for mig.

En Sommer rasede Koldfeberen der i Egnen, saa der næsten ikke fandtes et Hjem, hvor der ikke var en eller flere syge. Jeg fik den da ogsaa, og havde bestemt hver anden Dag et voldsomt Anfald. Netop da et Skovbal var berammet, var det min slemme Dag, og jeg var naturligvis højst ulykkelig derover. Da jeg beklagede mig for min moderlige Veninde, Mdm. Lund, trøstede hun mig med, at jeg nok skulde komme til Skovbal, naar jeg blot vilde følge hendes Raad. Jeg skulde kun stiltiende skrive min Faders og mit eget Navn saa højt oppe i Skorstenen, at ingen fik det at se, saa skulde Feberen nok blive borte. Endskjønt jeg ikke i fjerneste Maade troede paa Virkningen af dette Experiment, udførte jeg det dog, og se — Feberen blev borte, jeg kom til Skovbal og har aldrig haft Koldfeber siden.

Nu skulde jeg vel til at berette lidt om vort indre Liv i Skolen. Allerede den 20de Januar 1824 be-

gyndte jeg at skrive med Pen, hvad min Farbroder med egen Haand optegnede udenpaa min første Skrivebog; ogsaa i de andre Skolefag gjorde jeg saa gode Fremskridt, at han flere Gange med en vis Stolthed erklærede, at han gjerne kunde faa mig konfirmeret hvilken Dag, det skulde være, skjønt jeg manglede flere Aar i Alderen. Det mærkeligste var, at der ofte vankede Hug, naar han traf mig i Læsning, hvad jeg allerede tidlig var henfalden til; men det var jo rigtignok af den forbudne Frugt i hans Bogsamling og tillige i saadanne Timer, der efter Dagsordenen var bestemt til Opvaskning, Rengjøren eller sligt. Han var i det hele en fuldendt Pryglemester, saa man alt imellem fristedes til Løgnagtighed blot for at undgaa Straffen. Jeg skulde en Dag gjøre rent i Køkkenet, og opstillede ved denne Lejlighed nogle oversavede Brændestykker som et Keglespil udenfor Døren; da jeg nu vilde benytte et mindre Stykke som Keglebossel, tog Projektilet en saa uheldig Retning, at det slog ned i en Stabel Porcellæn, der var hensat paa Køkkenbordet, og knuste en Del deraf. Hurtigt beregnende Antallet af de Stokkeprygl, dette Hærværk vilde indbringe mig, tog jeg en rask Beslutning, kastede det ulykkebringende Brændestykke ud af Døren og anbragte en Sten i dets Sted. Da Farbroder nu kom farende ud og saa Ødelæggelsens Vederstyggelighed, fik jeg i en Fart lavet en Historie om, at Stenen til min store Forskrækkelse var fløjet ind ad Døren næsten lige i Hovedet paa mig, og at den derefter havde

anrettet den slete Ødelæggelse. En overfladisk Observation af Skuepladsen vilde strax have sagt ham, at et Stenkast gjennem Døren ind i Porcellænet var en fysisk Umulighed; men nu fik han saa travlt med at opdage den formodede Misdæder udenfor Huset, at den virkelige indenfor slap med Skrækken.

En meget uhyggelig Begivenhed fra samme Tidsrum mindes jeg endnu ofte. Som sagt var der en hel Del at bestille med at stoppe og lappe vore gamle Dagligklæder; dette skete jo gjærne de lange Aftener ved Lys, og Affaldet forvaredes omhyggeligt til Brug næste Gang eller til Kludekræmmeren. Kludeposen, der var voxet til en ret anselig Størrelse, havde sin Plads paa et mindre heldigt Sted, nemlig i det lille Spisekammer ovenover en Stabel tørt Kaffelovnsbrændsel af alle Slags. Ved Siden stod et gammelt Fløjbord, under hvilket der ogsaa var ophobet brændbare Sager, og ved den modsatte Væg stod et Skab, ligeledes omgærdet af tørret Brænde. En Aften skulde jeg efter endt Arbejde bære nogle Lapper ud i Kludeposen, og paa Vejen fik jeg det taabelige Indfald at holde en af dem til Lyset, da jeg syntes, det knitrede saa morsomt. Jeg slukkede naturligvis Ilden ved at knuge Lapperne sammen i Haanden, men maa jo ikke have gjort det til Gavns, som siden viste sig. Da jeg noget efter, inden vi gik til Sengs, skulde ud for at se efter, om Yderdøren var lukket, var der en stærk Røg i Kokkenet, og da Farbroder, efter at have seet sig om der, lukkede Spisekammerdøren op, kom Røgen væl-

tende ud saa tyk, at han næsten mistede Vejret. Hurtig bandt han et Klæde for Næse og Mund, og da han saa stak Hovedet derind, laa Kludeposen som en vældig Gløb ovenpaa alt det tørre Brændsel, da den i det snævre Rum ikke kunde komme i Lue. Med et varsomt Tag greb han hele den glødende Masse og bar den ud paa Brostenene i Køkkenet, hvor en Spand Vand snart gjorde den uskadelig. Blot der var gaaet et Kvarter til, eller jeg ikke var kommen ud, inden vi lagde os, vilde hele Hytten i et Nu have været et Ildhav, og vi begge uden mindste Haab om Redning været indebrændte. Den af Skræk og Glæde bevægede Stemning friede mig for Hug; men den héle Nat turde vi ikke gaa til Sengs, og bragte efter fattig Evne Vorherre i Salmer og Bøn en Taksigelse for vor Redning.

At jeg flere Gange fik meget haard Straf, endog i Skolebørnenes Nærværelse, for en ulykkelig Tilbøjelighed til Smaarapserier af Sukker og slige Sager, maa jeg derimod nu takke ham for i hans Grav.

Ligesom vi hver Morgen og Aften holdt Husandagt ved Bøn og Sang, saaledes blev hver Søndag oplæst en af Bastholms Prædikener, som naturligvis laa langt over min Fatteevne. Jeg veed kun, at Langfredagsprædikenen var mig mest velkommen, fordi den paa Grund af Lidelseshistoriens Oplæsning, der i den Tid brugtes paa Langfredag, var betydelig kortere end de andre.

I Skolen var han, især med Hensyn til Da-

tidens Fordringer, en særdeles dygtig Lærer; kun i een Henseende var han ikke at bevæge til at følge Strømmen, og det var ved Indførelsen af „Indbyrdes Undervisning“. Som bekjendt havde Frederik den Sjettes Adjutant, Abrahamson, seet denne Undervisningsmaade i de overfyldte Fabrikskoler i England, hvor den fik Navn efter Opfinderne, Bell og Lancaster. Ved sin Hjemkomst fik han gjort Kongen saa begejstret for denne nye Methode, at han og den bekjendte Amtsprovst Mønster i Ringsted udnævntes til et Slags Skolemandariner for hele Riget med saa at sige Hals og Haand over den hele Almueundervisning. Abrahamson fik Navnet „den røde Biskop“, og Mønster fik Kjendingsnavnet „den stærke Provst“. Han havde nemlig en Dag paa sin Mark ved Ringsted ganske alene rejst et væltet Høstlæs blot ved at sætte sin brede Ryg under, medens alle Høstfolkene maalløse af Forbavselse stod orkesløse og gabede. Man fortalte ogsaa, at en Gris skulde have bidt et Øre af ham, medens han laa i Vuggen; men vi kunde dog ikke faa Øje paa denne Mangel hos ham, da han visiterede hos os.

Nutidens mest radikale Præster og Lærere bruge jo som bekjendt det Udtryk: „Kristendommen er ikke en Lære“, og ved Siden deraf et andet: „Skolen skal ikke bibringe Børnene Kundskaber“. Unter uns gesagt er jeg selv ganske af samme Mening, naar man kun vil være saa venlig at tilføje det lille Ord: „blot“. Hvis pludselig en af disse vor Tids

Idealister kunde sættes ind i en af Datidens ægte Mønsterskoler, vilde han sikkert tro sig hensat enten i en Sindssygeanstalt eller i et Slags Maskinhal. Alle Pladser besatte med raabende og støjende Børneflokke, hver under Ledelse af et Barn med en Pegestok, — Læreren spaserende frem og tilbage bevæbnet med en Baadsmandspibe. Han støder i den, og Larmen ophører, — endnu en Gang, og den begynder igjen med fordoblet Styrke. Efter en Stunds Forløb atter et Stød, igjen Stilhed, alle Børnene rette sig med Hænderne paa Ryggen, nok et, og alle marsjere til deres Siddepladser. Nu et Opraab af Numre efterfulgt af et nyt Stød, og der marsjeres til andre Øvelsespladser; nok et Stød, og Maskineriet støjer igjen, skjønt der nu er et andet Skolefag for. En saa mekanisk og aandssløvende Læremaade var i hine Dage den eneste Vej til Ros og Magt! Noget gavnede den dog vist: den indførte en bedre Orden og vakte et Slags Liv i vort næsten indslumrede Skolevæsen, og den forsynede ved sit Magtsprog Skolerne med Apparater, der i enkelte Retninger vare gode, medens man forhen slet ingen havde. Vi modtog Elever fra saadanne Skoler med en ganske forbavsende mekanisk Færdighed i Læsning, Skrivning og Regning, men med en saare tarvelig Aandsudvikling. Mærkelig nok kunde Farbroder stadig holde sin Dør lukket for den nye Læremaade; men hans Skole maa ogsaa have staaet godt, da endog den stærke Provst paa sin Visitats hos os vel nok brummede over Savnet af sin

Fløjte, sine kjære Tabeller og Pegestokke, men alligevel gav Skolen godt Vidnesbyrd. Skjøndt altsaa Farbroder paa en Maade slap godt derfra, var dog Vejen til Befordring stadig spærret for ham, saa at han aldrig opnaaede en bedre Ansættelse.

Høstferiens Begyndelse var hvert Aar Signalet til Aabningen af min Fængselsdør. Med en af Næstveds Fragtmænd drog vi da atter tilbage til „hine elskte Steder", som det lød i min Yndlingsvise — nemlig til Kbhavn og Lyngby. Efter at have tilbragt en 24 Timer paa Toppen af et taarnhøjt Fragtlæs, naaede vi i Reglen vore Længslers Maal, og jeg nød nu nogle Uger igjen min første Barndoms paradisiske Glæder; men dobbelt tung var da Returen til den ensomme Hytte i F., og den første Tid efter Tilbagekomsten var især mørk og trist og afpressede mig mange Taarer.

Lidt efter lidt modnedes det Forsæt hos Farbroder at drage sig tilbage fra Lærergjerningen; Alderdommen nærmede sig, Helbredet blev svagere og Gjerningen mere besværlig. Hvorledes han kunde leve af sin Løn i F., havde al Tid været mig uforstaaeligt; men hvorledes han nu skulde kunne leve uden den, var det i Sandhed endnu mere. I Efteraaret 1828 opgav han sin Stilling i F., og da Eftermanden var ankommen, tog vi Afsked med den usle Hytte, der nu i 6 Aar havde været mig et mindre behageligt Hjem.

Jeg kan dog ikke undlade at berøre eet Savn,

der ved Bortrejsen gik mig nær til Hjærte. Jeg var — ja man maa nu ikke le altfor voldsomt — bleven lige frem forelsket i en lille Tøs paa 10 Aar. Hun var en Slegfreddatter af Herremandens Søn og et højst simpelt Fruentimmer i F.; men et yndigere Væsen syntes jeg aldrig at have seet. Mine Følelser for hende vare af den Art, at jeg vist aldrig har vovet at tiltale hende; men ad skriftlig Vej, f. Ex. ved smaa Billeder med Paaskrift til hende, ved at regne Stykker ud for hende i Forvejen paa hendes Tavle og lign. søgte jeg i al Beskedenhed at nærme mig mit Hjærtes Dronning og blev kisteglad, naar blot et venligt Blik gav mig at forstaa, at min Opmærksomhed ikke var hende ligegyldig. Med Taarer i Øjnene saa jeg hende gaa til det sidste Marked med Moderen, medens jeg ikke en Gang kunde tilbyde hende en Plads paa vor Vogn, og med Taarer skiltes jeg fra hende, da vi rejste, uden at have Mod til at sige hende et eneste Afskedsord. Omtrent otte Aar efter gjorde jeg en 3 Mils Ridetur til F. for at gjense lille Karen; men ak! — Forgyldningen var aldeles gaaet af Barndomsidealet, og jeg red tilbage grundig helbredet for min Hjærtesygdom.

Netop paa Grund af hendes Deltagelse deri mindes jeg fra den Tid et Par Børnelege, som jeg aldrig siden har truffet paa. I den ene blev der sunget: „Nu sætter vi Bonden paa Stolen; den Bonde skal ha' sig en Kone, Dreng, Pige osv.“ Bonden, sædvanlig lille Karen, sad alene

i Midten, og de udvalgte bleve satte ved Siden af ham.

I en anden Leg stillede Børnene sig i en Kreds med hinanden i Hænderne, medens en stod inden i, en anden udenfor den. Den udenfor staaende lagde nu sine Hænder paa Skuldrene af hver enkelt, idet han raabte: „Stavre, gjen min Skov!" medens den anden søgte at rive den paagjældende ud af Rækken, idet han raabte: „Jeg rydder op!" Legens videre Gang mindes jeg ikke.

Saa rejste vi da og kom efter et Par Rastdage i Næstved velbeholdne til Kbhavn. I Bagergaarden var for et Par Aar siden sket den Forandring, at Tante i sit 40de Aar havde giftet sig med sin Mestersvend, en brav og driftig Tysker paa 26 Aar, saa Stedet gled lidt efter lidt helt ud af Familien. Vel kom vi der af og til og bleve al Tid vel modtagne: men om stadigt Ophold der var nu ikke mere Tale. Ogsaa „Thealyst" smuttede fra os; thi da Obersten døde, flyttede Fruen fra Stedet, der saa blev solgt og kom i fremmede Hænder, og jeg fik endnu kun en Gang et Glimt at se af hendes kuriøse gule Enspændervogn, da den stod til Salg paa Halmtorvet i Kjøbenhavn.

Efter et Ophold i Bagergaarden tog Farbroder til Kbhavn og forsøgte der paa forskjellig Maade at faa sit Udkomme; endelig døde han et Par Aar efter i min Moders Arme, da hun i en lukket Vogn skulde bringe ham hjem til os, hvorfra han saa blev begravet.

At jeg mindedes ham med oprigtige Taarer, er en Sandhed. Hans Penge vare nok omtrent slupne op, og hele min Arv efter ham blev en Sparekassebog paa 38 Rdlr., der gik med under mit Ophold hjemme efter Konfirmationen, samt hans Ur og sølvbeslagne Pibe. Hans Skatol, som jeg har endnu, fik jeg først efter mine Forældres Død. Tante i Bagergaarden døde først hen i Fyrrerne over 80 Aar gl., og hendes Mand, der efter den Tid levede i Kbhavn som Rentier, døde først for nogle Aar siden i en lignende høj Alder. Bagergaarden afbrændte efter hans Bortflytning, hvorefter Bageriet blev nedlagt, og Stedet er nu ikke mere til at gjenkjende, hvorimod „Thealyst" endnu for noget over en halv Snes Aar siden saa nogenlunde havde bevaret sin gamle Skikkelse.

Kort efter vor Ankomst til Kbhavn skete Formælingen mellem „den unge Prins", siden Fr. 7, og Fr. 6's Datter Vilhelmine. Det var en Overraskelse for mig stakkels Landsbydreng, der i min forpjuskede Dragt strax var til Spot for Gadedrengene, at komme ind til al den Stads og Herlighed, som nu i samfulde 3 Dage og Nætter opfyldte Hovedstaden. Fra Taarnene lød Hornmusik Morgen og Aften, og i hvert Hus var om Aftenen alle Vinduerne straalende oplyst, da Lysene uddeltes gratis til alle uformuende. Hver Dag var der glimrende Optog af Militæret i Galla med fuld Musik, og alene Livvagtens Regimentstambur i sin martialske Festdragt var et Syn for Guder. Offentlig Harmonimusik opførtes flere Steder til langt

ud paa Aftenen, og jeg mindes tydeligt, hvorledes jeg i Raad- og Domhusets store Sal, halvt indlullet i Søvn ved den herlige Musik af Borgervæbningens Musikkor, drømte mig lige ind i Himmerig. Ovenpaa Nikolaj Taarn var opført en firkantet Træbygning, hvorfra et flere Alen højt F. W. med Krone over om Aftenen lyste helt ud i Landet.

Kristiansborg var netop sat saa meget i Stand, at Kongehusets Medlemmer kunde opholde sig der under Formælingshøjtidelighederne; og efter disses Ophør drog hele Hoffet i et pragtfuldt Optog, mellem en dobbelt Række paraderende baade af Land- og Søetaten, fra Kristiansborg til Amalienborg, hvor Brudeparret drog ind i deres smukt udstyrede Palæ og de øvrige af Kongefamilien til deres respektive Palæer. Den gamle Konge kjørte i Guldkareten med de 6 hvidfødte Hingste for, Seletøjet med Guldbeslag og Silketømmer, de øvrige i lige saa stadseligt Optog med galonerede Løbere og Tjenere baade for og bag. Aftenen i Forvejen stod jeg i Boldhusgaden og saa Studenternes prægtige Fakkeltog op til Slottet, hvorfra det lød højtideligt ud over Folkemasserne, da de istemte Oehlenschlägers Lykønskningssang til Brudeparret:

„Elskov, som til Jordens Glæde
Smiler som en Engel skjøn.“

Andet Vers begyndte saa smukt:

„Hus og Gaard og Tabernakel —
Alt saa lyst i Aften staar;

Kun Studenten kom med Fakkel;
Thi han har ej Hus, ej Gaard."

Midt i den Syndflod af Digte og Vers i Anledning af Formælingen, hvilke i hine Dage opfyldte alle Blade, var der især et, som vandt almindeligt Bifald, og hvoraf jeg endnu kan mindes adskillige Strofer:

„Den gamle Kongeborg steg af sit Grus,
Vort Kristiansborg indvies Glæden atter;
Udi et nyt og herligt Axelhus
Kong Fred'rik holder Bryllup for sin Datter."

Et andet Sted:

„Se — Templer bygges op af Straaleglans,
Den riges Guld udgyder sig i Flammer;
Men se og til den simple Urtekrans,
Der pryder Lyset hist i Enkens Kammer!"

Et tredie Sted:

„Hør Lovsangstoner hist fra Taarnets Tind,
Som om fra Himlens Hvælving de gjenløde!"

Digtet var af Bogbinder Friis, en af Datidens mest bekjendte og begavede Lejlighedsdigtere.

Ved min Hjemkomst forøgedes mine Forældres huslige Sorger, og det var ikke til at undres over, at man atter saa' sig om efter en Udvej til min Forsørgelse. En saadan var Optagelsen paa det kgl. Opfostringshus for fattige Drengebørn, stiftet af Fr. 5. d. 29de Juni 1753 og beliggende i store Kongensgade 269, hvilken Stiftelse blev anseet for at staa noget

højere end de sædvanlige Fattigskoler. Vistnok var jeg nu over den Alder, der var den sædvanlige ved Optagelsen, nemlig 12 Aar; men paa Grund af mine Skolekundskaber og da Fader i Reglen var vel seet af Autoriteterne, blev Ansøgningen om min Optagelse bevilget, og saaledes indtraadte jeg nu atter i et helt nyt Afsnit af mit Liv i Slutningen af 1828.

Drengene paa Opfostringshuset, den Gang vistnok 120, var inddelt i 3 saakaldte Skoler, hver med 2 Klasser og med hver sin Lærer. Den nederste Skole styredes af en pudsig halvgammel Fyr, der vist aldrig var uddannet til Lærer, men forestod et stort Drejeri og Legetøjsfabrik. Hvorledes han var bleven ansat som Lærer, kunde vi aldrig begribe; han fik da ogsaa snart sin Afsked, og siden var der stadig kun 2 Skoler. Jeg blev strax optaget i den øverste Skoles anden Klasse hos den ældre, skikkelige Lærer Mortensen, hvis Yndling jeg snart blev. Skolestuerne vare saa uheldigt beliggende, at den ene laa bagved den anden, og Undervisningen forstyrredes da ikke blot ved Gjennemgang af Eleverne, men ogsaa derved, at man i den ene Skolestue omtrent kunde høre alt, hvad der passerede i den anden. I den første Tid var der en Lærer Hansen i vor Naboskole, ret en Skoletyran, der pryglede Drengene fra Morgen til Aften, og det var en egen Nydelse for os at høre hans Raaben og Støjen ledsaget af de stakkels Delinkventers Hylen og Jamren. Han kom da bort, som vel var, og hans Efterfølger var en venlig Mand, der aldrig forstyrrede os paa

den Maade. Opfostringshuset var og er naturligvis endnu en Forsørgelses- og Opdragelsesanstalt for fattige Drenge, og bliver derfor ganske deres Hjem under Opholdet. Det var et stort Savn for os hele Ugen igjennem at være indespærret bag de høje, skumle Mure, og at kun om Søndagen Porten aabnedes, saa de indespærrede Fanger fik Lov at sværme ud, hvis man da ikke i Ugens Løb var kommen paa den sorte Tavle for et eller andet og derfor til Straf maatte blive hjemme, og dette var i Sandhed en sørgelig Skæbne! Medens alle de andre i Søndagspudsen efter Middagsmaaltidet stormede ud til alle Hovedstadens og Fædrehjemmets Glæder, maatte den stakkels Synder i sine gamle Klæder og uden nogetsomhelst Selskab tilbringe hele den lange Eftermiddag i den øde Baggaard eller i den tomme Spisestue, og det var en mageløs Lindring for Stakkelen, naar en eller anden barmhjærtig Samaritan blandt de lykkelige Kammerater tittede ind til ham et Øjeblik med en eller anden lille Styrkning. Jeg mindes her en brillant Drengevittighed i denne Anledning. Da en Kreds af ældre Drenge paa den sædvanlige beskyttende Vis vilde sætte mig ind i de for mig saa uvante Forhold, ytrede en af dem paa sin tørre Maade: „Og hvis nu en af de usle blaa Drenge — fra Fattigskolerne — skulde faa i Sinde at lade dig høre, at du i Grunden er en stakkels Fange undtagen om Søndagen, saa svar ham med samme Frimodighed som fordum

Paulus: „Jeg vilde ønske, at I alle vare som jeg, disse Lænker undtagne!““

Jeg selv maatte en Søndag døje denne Fængselsstraf; men blev paa Grund af, at min Lod blev anset som et Slags Martyrium for en god Sag, saa overøst med Gaver af besøgende Kammerater, at min Indespærring snarere lignede en Fest. Da det var den eneste Gang, jeg led nogen Straf under mit Ophold der i c. halvfjerde Aar, bør jeg vel fortælle Aarsagen. Det mest modbydelige for os Drenge var den uheldige Ordning, at vi hver halve Dag i 3 Timer maatte strikke grove islandske Strømper, hvortil nogle Drenge maatte karte og spinde Ulden paa store Skotrokke, alt under Opsigt af et almindelig forhadt, ældre Fruentimmer, der til Gjengjæld var Arrigheden selv. Jeg var især Gjenstand for hendes Ondskab, da hun nok havde mærket min dybe Foragt for hende. Hun havde en Dag paa Strikkestuen brugt højst fornærmelige Udtryk om Stiftelsens Oldfrue, en vakker, ældre Kone, der stod langt over hende i Dannelse. Da vi gik ned, ytrede jeg, at man egentlig i et Brev burde underrette Oldfruen om det passerede, og en lumsk Øjentjener havde strax anmeldt denne Ytring. Næste Dag modtog hun mig med det Spørgsmaal, om Brevet snart var færdigt, og da hun med det samme slog løs paa mig med en tyk Tamp, retirerede jeg ned ved Forstanderens Kontor, medens hun forgjæves kommanderede mig op igjen. Da han endelig kom til Stede, bød han mig strax at begive mig til den Plads,

hun havde anvist mig, nemlig „Sladrebænken“ henne ved Døren; men strax efter mødte han selv paa Strikkestuen, tillod mig at gaa paa min sædvanlige Plads og gav hende en ordentlig Røffel, hvad der gottede os alle af Hjærtet; men — stakkels 101 maatte kjønt blive hjemme næste Søndag, og da jeg beklagede mig for ham, svarede han kun: „Jeg er ikke vred paa dig; men — naar du bliver ældre, vil du selv kunne indse, at Lærernes Authoritet maa opretholdes.“

Gamle Mortensen var en skikkelig og brav Lærer, men kunde i Dannelse og Dygtighed ikke maale sig med Farbroder, hos hvem jeg efter Omstændighederne var bleven godt oplært. Foruden lidt Oversættelse fra tysk til dansk, hvad der siden gik rent i Glemmmebogen, havde jeg lært Danmarks Historie efter E. Munthe, Geografi efter en ganske lille Pjece af Stoud-Platou; min Haandskrift var hverken fast eller smuk; dog kunde jeg paa egen Haand skrive et lille Brev eller sligt, medens jeg i Regning næppe var kommen til Brøk. Religionsundervisningen knyttedes til Balles Lærebog og Birchs Bibelhistorie „for Børn med ringe Evner og liden Skolegang“, en ganske fortrinlig lille Bog, hvis barnlig-fromme Smaavers efter hver Fortælling gamle Folk endnu mindes og gjentage med Glæde. Desværre blev jeg formelig proppet med flere Hundreder af til Dels aandløse Salmevers, hvorpaa evang.-kristel. Salmebog jo var saa rig. Jeg har siden al Tid været en Modstander

af det endnu saa udbredte Salmeramseri og har kun ladet Børnene lære saadanne Kjærnevers, der paa en slaaende og hjærtelig Maade bringe Lys og Liv ind i Læresætningerne. Hos Mortensen brugtes omtrent de samme Bøger; men Birchs lille Børnebog var desværre fortrængt af den usle Bibelhistorie af Thonboe, en væmmelig rationalistisk Ramsebog, hvori Lærdommen aldeles gik til Grunde i Vantro og farisæisk Selvklogskab. Naar hertil kommer, at Provst A. K. Holms større Religionslærebog, hvori der saa at sige ikke fandtes Spor af sand kristelig Lære, blev given de flinkere Børn i Hænde som Kommentar til Balle, saa vil man kunne forstaa, hvor ussel vor Religionsundervisning var. Det hele gik op i en blot og bar Begrebsforklaring, hvori jeg havde opnaaet en ikke almindelig Færdighed, saa jeg al Tid var sikker paa mit ug. i Religionstimen, uagtet jeg, skjønt øverst i Skolen, ikke havde fjærneste Ide om en kristelig Troesbekjendelse. I Verdenshistorie læstes et kort Udtog af Bredom, i mathematisk Geografi og dansk Grammatik brugtes nogle skrevne Smaahæfter; men Hovedfejlen var, lige som til Dels hos Farbroder, at hele Undervisningen egentlig var planløs, saa at der lærtes nogle Stumper hist og her, uden at disse løsrevne Stykker kom i nogen Forbindelse. Saaledes læste vi i Funcks Naturhistorie nogle spredte Brudstykker af Dyreriget, men fik aldrig nogen sammenhængende Oversigt over det lærte. I den ugentlige Mathematiktime var Mortensen ogsaa Lærer, men ikke videre inde i Faget, saa

det hele egentlig kun var en Opskrivning efter Bogen, hvis Forfatter jeg ikke mindes. I Tegning havde vi gamle Bredahl fra Norge, der efter længere Tids Forløb afløstes af en meget dygtig yngre Lærer. Han gav os en fortrinlig Vejledning i Perspektivtegning, som jeg fik stor Interesse for, men desværre fik begyndt alt for silde paa. Hverken i Tegning, Gymnastik eller Svømning kom jeg synderlig frem; kun i Mortensens Skole var jeg i et Par Aar Dux. I Syngeskolen havde vi en Organist Møller, en original gammel Fyr, men en dygtig Lærer. Der blev sunget 3stemmig efter Noder baade Sange og Kor, ofte af det nyeste og bedste fra Theatret, t. Ex. af Elverhøj, Don Juan, Tryllefløjten, Oberon, Lulu, den stumme o. fl. Ogsaa Kantaterne paa Stiftelsesdagen udførtes 3stemmig under Ledelse af Musikere fra det kgl. Kapel. De 3 Stemmer benævntes Diskant, Alt og Kontraalt; naar Sangen var 2stemmig, blev de 2 sidste slaaet sammen. Ogsaa Weyses herlige Kompositioner til den ambrosianske Lovsang, vistnok komponeret i Anledning af 1000 Aars Festen 1826, da den nye Frue Kirke blev indviet, lærte vi; men da jeg stedse var i Mellemstemmen, kunde jeg ikke siden nøjagtigt erindre de forskjellige Melodier, og jeg har aldrig kunnet faa fat paa Noderne til dem. Højtideligheden paa Stiftelsesdagen, d. 29. Juni, afholdtes i Stiftelsens lille Kirke, indrettet i Mellembygningen til højre, hvor der intet Alter var, men kun Plads til 2 Lys og oven over

dem en Talerstol, da Kirken eller kun blev benyttet ved Ligfærd eller slige særegne Lejligheder. Der blev nu holdt en Festtale, hvor efter Forstanderen oplæste en Beretning om Stiftelsens Forhold og Virksomhed i det sidste Aar, og de Drenge blev kaldt frem, der var tilkjendt Ros eller Præmie. Jeg fik 1830 „G. L. Jerrers Fortællinger af de europæiske Folkeslags Historie", i smukt Læderbind og uden paa: „Belønning for Flid og god Opførsel", trykt med forgyldte Bogstaver; næste Aar fik jeg i Præmie 10 Rdlr. af „Groths Legat". Præmiebøgerne vare al Tid valgte med en stor Skjønsomhed og for det meste af historisk Indhold. Jeg har lært mere Verdenshistorie af denne herlige Bog, end jeg kunde have lært af alle de historiske Foredrag, der nu holdes rundt omkring paa Landet i Danmark. Jeg har desværre for over 40 Aar siden mistet den, uden at det er blevet mig klart paa hvilken Maade. At strax efter Stiftelsesdagen en fuldstændig Beretning om Festlighederne var indrykket i Bladet „Dagen", og at der mit fulde Navn var anført i Spidsen for de fremkaldte og belønnede Drenge, var naturligvis baade for mig og Familien en mageløs Triumf.

Nær kunde det være sket, at jeg ved en tankeløs og kaad Drengestreg var gaaet glip af disse Udmærkelser. Jeg havde nemlig Anlæg til at skrive Smaavers, saa at man endog havde givet mig Ogenavnet „Digtemesteren", og fik da det kaade Indfald

at lave et Spottevers om vor gamle, skikkelige „Syngemoller", da han en Aften havde givet en stor Scene over en itureven Salmebog. En tjenstvillig Aand anmeldte Sagen for ham, jeg blev strax beordret frem og maatte paa Stedet deklamere corpus delicti, naturligvis noget rent Vaas, der endog fik den gamle til at trække paa Smilebaandet. Jeg blev nu indtil videre kommanderet til at staa Skildvagt ved den store, fritstaaende Nodetavle, medens Sangøvelserne fortsattes, da pludselig — Forstanderen traadte ind. Jeg krøb i yderste Forskrækkelse ind bag Tavlen, og den gamle var skikkelig nok til ikke at robe mig. Efter en halv Times Forløb gik endelig Forstanderen, og jeg, dryppende af Angstens Sved, blev kaldt frem foran Tavlen for at examineres i Nodelære. Da jeg var heldig med mine Svar, lod han mig slippe, idet han godmodig ytrede, at jeg vist havde døjet nok bag Tavlen. Havde han den Aften røbet mig, var jeg rimeligvis bleven idømt en korporlig Straf og havde aldrig naaet at faa Præmie; men Angiveren fik om Aftenen paa Sovestuen en saadan Overhaling af de forbitrede Kammerater, at jeg virkelig ynkedes over ham. Vor Tegneskole er allerede omtalt; men tilføjes maa det, at de flinkeste af Drengene drev det til at kunne levere større Sortkridtstegninger, der i Glas og Ramme vilde være en Prydelse selv i bedre Huse. Gymnastikundervisningen var lige frem fortrinlig. Vore 2 Lærere, Mylius i Geværexercits og Staal af Søetaten i Hugning, vare

Overlærere i deres respektive Skoler, og vore Drenge i øverste Afdeling kunde levere Præstationer, der næppe bleve overgaaede i noget som helst gymnastiskt Institut. Med Sikkerhed at gaa en længere Strækning paa Hænderne var for de flinkeste en ren Bagatel. Hvad vi derimod efter min Mening kunde have haft rigtig Brug for, var en Danselærer, da selv vore flinkeste Drenge vare sande Stympere paa en Danseplads.

Om vore materielle Forhold i hin Tid bør jeg da ogsaa berette lidt. Vor Klædning bestod kun af Skjorte, Strømper og Sko samt Buxer og Trøje; andre Klædningsstykker var til dagligt Brug ikke tilladt. Det er mig næsten en Gaade, hvorledes vi, der i den haardeste Vinter kun havde Varme i Skolestuerne i Forhuset, kunde nære os i denne Paaklædning, naar vi flere Timer i Træk vare henviste alene til Baggaarden og Spisestuen. Ja, Juleaften og Nytaarsaften, de sørgeligste Dage i det hele Aar, fik vi kun vor daglige Forplejning, men maatte uden nogen Beskjæftigelse være i Kulden fra Kl. 6 Morgen til Kl. 9 Aften. Vi var nemlig fri for Skolen, og det var da ogsaa de eneste Fridage for vore stakkels Klasselærere hele Aaret igjennem, naar undtages Kongeparrets Fødselsdage og Skovdagen. Det var ikke forbudt at supplere Stiftelsens Klæder med private, naar man skulde ud; kun Trøjen maatte ikke lægges. Hue, Vest og Kravetøj, Strømper og Sko, ja selv andre Benklæder var tilladt, og blankede Sko

i Stedet for de reglementerede transmurte var en Modesag. Kun Exercerdrengene fik hver Stiftelsesdag nye Huer. Paa Sovestuerne, hvor hver Dreng havde sin Seng med Madratser og 2 uldne Tæpper, maatte Vinduerne staa aabne lige til Sengetid selv i den stærkeste Frost, og vore Lagner og Skjorter vare om Vinteren ofte saa slet tørrede, at de vare stivfrosne og maatte tørres paa Kroppen. Naar hertil kommer det væmmeligste Svineri ved vore Latriner, der om Vinteren kunde være aldeles utilgængelige, maa det anses for et rent Vidunder, at Helbredstilstanden iblandt os var usædvanlig god. Kun 2 af Drengene døde i min Tid, den ene af et gammelt Hovedsaar, foraarsaget ved en nedfaldende Tagsten, den anden af medbragt Sygelighed fra Hjemmet. Sygestuen, der var anbragt i Mellembygningens Kvistetage, stod derfor meget ofte ledig, skjønt den om Vinteren var et yderst tillokkende Asyl med sine dejlige lune Stuer, hvor den gamle Sygestuekone var en sand moderlig Sygeplejerske.

Vor daglige Levemaade var følgende: Om Morgenen Kl. 6 ringede Opsynsmanden med Klokken i Mellemporten, og hele Mandskabet tørnede da ud for at faa sig en Tvæt ved Posten. Omtrent Kl. 7 samledes vi i Spisestuen til Morgenandagt, hvorefter vi fik en ikke ret tyk „Rund“ med gjennemsigtigt Smør paa og Skillingsøl til. Da vi nu slet intet fik før Middag, var Formiddagen stedse den værste Sultetid. Kl. 8 ringedes til Skole, saa Læs-

ningen om Vinteren begyndte ved Lys, og præcis Kl. 12 spistes til Middag, efter at hver Dreng havde i Mellemporten modtaget en Klat grønt Sæbe og dermed vasket sig ved Posten. Maden serveredes i store Tinskaale med dito Skeer; til Eftermaden brugtes kun Træbakker. Var der Højvande i den store Ørebalje, hvori Maden bragtes ind, skiftedes vi til bordvis at hente „Andengang", som det kaldtes; kun med gule Ærter skete dette aldrig, da Drengene havde en mærkværdig traditionel Væmmelse ved denne forøvrigt upaaklagelige Ret, saa at de ofte gik halvmætte fra Bords om Middagen. Maaske har Søndagens Overmættelse været noget Skyld i denne Kræsenhed. Blandt alle Retter var vor Lørdagsmad, den saakaldte „Rumfords Suppe", lavet af Ærter, store Gryn og smaa hakkede Flæskestumper, den mest yndede. Endnu i min Alderdom ynder jeg store Gryn i gule Ærter, ellers smager de mig ikke. De øvrige Retter vare: Onsdag Vandgrød uden Smør og Mælk, Torsdag Grønkaal, Søndag og Tirsdag Kjødsuppe, om Sommeren med Majroer og Bankebyg, om Vinteren med Hvidkaal og Kartofler. Til Ærter og Kaal fik vi Flæsk, til Suppen Oxekjød, om Onsdagen og Lørdagen salt Aal, der alt imellem var halvfordærvet. Til Vesperkost vankede der kun et Sidestykke bart Rugbrød, der kaldtes en „Dobbelt", rimeligvis fordi der i Fortiden skal være givet en overskaaren dobbelt Hvedetvebak eller Sinke i Stedet. Aftensmaden serveredes Kl. 7 eller 8, alt eftersom

Aftentimerne vare besatte med Sang, Gymnastik eller andet. Den bestod ligesom Frokosten af „en Rund" med Smør paa og Øl. En sjælden Gang kunde det ske om Vinteren, at vi om Torsdag Aften fik varme Kartofler med Salt til, en sand Herreret, naar de just ikke vare frosne eller paa anden Maade fordærvede og saaledes uspiselige. Efter Aftensmaden holdtes Bøn som om Morgenen, og Kl. 9 ringedes der til Sengs. Paa de særegne Højtidsdage, nemlig de kgl. Fødselsdage, Stiftelsesdagen og Examensdagene, vare vi pyntede og fik „Traktering": Risengrød, Flæskesteg og Godtøl til Middag, Smørrebrød til Vesperkost og et flækket Surbrød med Paalæg til Aftensmad samt kold Punsch. Ved en usædvanlig Fest for de kongelige var der i Spisestuen anbragt et Transparent.

Skovdagen var sædvanlig 29. Juli. Hvorledes Traktementet var om Morgenen, inden vi gik hjemme fra, mindes jeg ikke længer; kun det husker jeg, at hele Sværmen under Opsynsmandens Kommando marsjerede ud af Østerport langs Strandvejen til Charlottenlund, medens Stiftelsens øvrige Betjente kjørte der ud med Bagagevognene. Vejen tilbagelagdes med Lethed under livlig Sang, og den hele Eftermiddag havde vi nu fuldstændig Frihed til at tumle os i den dejlige Skov, naar vi blot mødte til Spisetiderne, da der vankede usædvanlig god Beværtning. Jeg benyttede gjerne Lejligheden til i Følge med en Kammerat at gjøre en Afstikker til Lyngby,

hvor der da hos Tante i Bagergaarden vankede en Portion frisk Hvedebrød og endda et Par Mark til, hvad der under vore Forhold var en hel Rigdom. Om Aftenen gik det saa atter hjemad fra Skoven under munter Sang. En Gang blev det et voldsomt Tordenvejr, saa det ene knitrende Lyn efter det andet slog ned i Sundet, medens Tordenen bragede og Regnen strømmede ned. Den Aften var Hjemturen ikke videre lystelig, og den muntre Sang forstummede, medens vi dyngvaade sjokkede henad Vejen; men vi slap jo dog efter Omstændighederne nogenlunde vel hjem.

Foruden paa denne storartede Udflugt kom vi om Sommeren dog gjerne et Par Ugedage ud af Fængselsporten, nemlig en Formiddag til Svømning og en Eftermiddag til Badning. Svømmeøvelserne fandt Sted ved de store Flydebroer paa Gammelholm, 40 Alen lange, først i Sele, siden paa fri Haand. Jeg lærte med stor Anstrængelse at svømme 5 Broer = 200 Alen; men de flinkeste naaede til 600 Alen, foruden Færdighed i Bjærgning, Dykning, Vandtrædning osv. Til Badning benyttedes den aabne Strandbred ved Kalkbrænderiet. Det var en af vore største Fornøjelser, naar vi Lørdag Eftermiddag drog der ud i Stedet for at have vore Gymnastiktimer hjemme i Spisestuen. Vi gik gjerne ud gjennem Kastellet, men hjem omkring ad Østerbro. Ved Kastelsporten stod to store Træer, som vi kaldte Adam og Eva; hvorfor veed jeg ikke.

Som Dux hos Mortensen var det særegne Tillidshverv betroet mig, en Gang eller to om Maaneden at hente Bøger til ham paa det kongelige Bibliothek, hvorved erholdtes et Par Timers Frihed, som naturligvis anvendtes til en fransk Visit i Hjemmet for at proviantere. Jeg fik paa disse Ture god Lejlighed til at se den store Mindesten med Kong Hans's og hans Dronnings Billeder. Den var anbragt i Muren ved Opgangen til Bibliotheket og er siden flere Gange omtalt i Bladene for sin Mærkeligheds Skyld.

En Dag om Aaret forundtes os Adgang til Maleriudstillingen paa Charlottenborg udenfor den sædvanlige Aabningstid. Der saa vi, vistnok 1830, en vældig Kultegning, forestillende en Ofring til Thor, som vi alle fandt stor Behag i. Omtrent 25 Aar efter gjenkjendte jeg denne Skitse, nu udført i et stort Maleri; Kunstnerens Navn mindes jeg ikke. Det var nemlig i Aaret 1855, da jeg som Rigsdagsmand var tilsagt at give Møde ved Frederik den 7. Taffel, at jeg gjensaa den i et af Gemakkerne, hvor 4 store Malerier, fremstillende de forskjellige Udviklingstrin i de nordiske Folks religiøse Liv: Soltilbedelsen, Asadyrkelsen, katholsk Messe og luthersk Gudstjeneste, vare anbragte. I det andet Billede gjenkjendte jeg strax den gamle Skitse fra Charlottenborg.

Ogsaa ved en anden Lejlighed var der Adgang til at se mange Mærkeligheder. Jeg og 3 andre Drenge bleve nemlig udtagne til at assistere ved

Trækningerne af Klasselotteriet paa Rosenborg Slot, ligesom 1 eller 2 andre vare med at trække Tallotteriet et andet Sted i Byen. De 5 eller 6 Trækningsdage om Aaret var naturligvis for os store Festdage. Allerede om Morgenen mødte vi pyntede ved Kongens Have, hvor igjennem vi spaserede til Rosenborg, hvis Skildvagt havde Ordre til at lade os passere. Efter at have indtaget en god Frokost, bleve vi iførte et stadseligt Livree af fint grønt Klæde med forgyldte Knapper, gul Vest samt smukt Lintoj og hvide Bomuldshandsker. Før Trækningen maatte vi assistere med at aabne de røde Saffians Kapsler, hvori baade Tallene og Gevinstsedlerne bleve lagte inden de kom i de forskjellige Lykkehjul, og siden udførte de 3 af os selve Udtrækningen, medens den fjerde hjalp til med at lukke og henlægge de udtrukne Kapsler. Der var 3 saakaldte Lykkehjul med tykke Glasruder for, saa man kunde se helt igjennem dem. I det ene henlagdes de saakaldte Fortal fra 1 til 99, i det andet Bagtallene fra 100 til 500 og i det tredie alle Gevinstsedlerne. Efter at Hjulene en Tid lang vare drejede rundt af de der til ansatte Betjente, og Kapslerne saaledes tumlet dygtig omkring, blev der først udtrukket et Fortal af det ene Hjul, derefter blev af det andet udtrukket et Bagtal og samtidig dermed af det tredie en Seddel, hvorpaa Gevinsten stod baade med Tal og Bogstaver, og saaledes blev der trukket 10 Bagtal med tilhørende Gevinster, inden et nyt Fortal igjen blev udtrukket. Den Lotterisedel,

hvorpaa det udtrukne Fortal og Bagtal fandtes, fik da den Gevinst, der samtidig var udtrukket. Det var pudsigt at lægge Mærke til den Uro og Bevægelse i Forsamlingen, som Udtrækningen af en større Gevinst bevirkede; ved Opraabet af de 50,000 Rdlr. var den aldeles bedøvende. En Kunstner vilde have kunnet gjøre udmærkede Studier iblandt de mange yderlig spændte Fysiognomier. Naar vort Arbejde var til Ende, afførtes vi den laante Stads og trak atter i „Husens Tøj", som vi kaldte det; derefter fik vi Smørrebrød og hver 12 Sk. i Dusør, en storslaaet Dagløn for os. Desuden havde vi en Gang den mageløse Lykke, at en heldig Spiller, — hans Navn og Gevinstens Størrelse fik vi aldrig at vide — var saa venlig at skjænke os til lige Deling den betydelige Gave af 200 Rdlr., saa at vi ved vor Afgang fra Stiftelsen modtog hver 50 Rdlr. Den venlige ubekjendte Velgjører vil stedse være mindet af os med hjærtelig Tak. Baade før og efter Trækningsarbejdet fik vi Lov til at se os om i de nærmeste Lokaler paa Slottet, hvorved vi fik Lejlighed til at se mange Sjældenheder, kongelige Portrætter og andre store Malerier, udskaarne Skabe, Kister og andre mærkelige Møbler, hvilke gamle Sager vare ophængte eller opstillede omkring i Slottet, endog paa Gangene, hvor mange Malerier viste tydelige Spor af de besøgendes Raahed og Ødelæggelseslyst. Paa flere Portrætter vare t. Ex. Øjnene udstukne og andre forsætlige Beskadigelser anrettede. Ved Klasselotteriets Trækninger

mødte hver Gang en Stab af høje Øvrighedspersoner; iblandt disse saa jeg for første Gang vor berømte Anders Sandø Ørsted, en kjøn, venlig Mand at se til.

Hver Helligdag maatte 2 af vore flinkeste Sangere assistere ved Gudstjenesten paa Frederiks Hospital, der var oprettet omtrent samtidig med Opfostringshuset, medens en større Flok „Kirkedrenge" mødte paa almindeligt Hospital og i „Abel Cathrines Stiftelse" for at udføre Sangen ved Gudstjenesten der. Paa Hospitalet var der kun en simpel Bedesal med lavt Brædbeloft; men Stiftelsen havde sin lille kjønne Kirke med Pulpiturer og høje Kirkevinduer. Gudstjenesten holdtes skiftevis først eller sidst begge Steder hver Helligdag, alene paa Konfirmationsdagen mødte vi kun i den Kirke, hvor Handlingen foregik. Jeg mindes endnu fra denne min første Tvangskirkegang, — siden har jeg jo i et halvt Aarhundrede prøvet en endnu, — mange højst simple og aandløse Prædikener, da de Kandidater, der trængte til særlig Øvelse i at prædike, gjerne søgte hen til disse Kirker for at øve sig, eftersom Tilhørerne her ikke ansaaes for at være særlig kritisk anlagte; dog, de smaa Gryder havde jo ogsaa Øren, og mangen Gang blev den holdte Prædiken ubarmhjærtig gjennemheglet af os Drenge efter endt Kirketid.

Jeg var allerede i den Alder, at jeg kunde blive antaget til Konfirmationsforberedelse; men gamle Mortensen forestillede mig, at jeg dog endnu var altfor spinkel og lille til at komme i Haandværkslære, og at jeg derfor hellere maatte blive et Aars Tid endnu,

da jeg desuden var øverst i hans Skole og mulig kunde opnaa en eller anden Fordel ved at blive. Min gamle Lærer og Ven fik fuldstændig Ret; thi det var ganske sikkert i dette Aar, at jeg fik de 10 Rdlr. i Præmie og de 50 Rdlr. fra Klasselotteriet. Jeg var da endelig naaet i mit sextende Aar, og maatte derfor begynde at gaa til Konfirmationsforberedelse. Alle Vegne bleve vi Drenge kun benævnede med vort faste Nummer i Stiftelsen, mit Navn var derfor stadig 101; men naar vi havde begyndt at gaa til Præsten, var det en gammel Skik, at man da kaldte hinanden ved Familienavnet, og vi forlangte i Reglen den samme Etikette iagttagen af de andre Drenge, der ikke vare komne paa Højde med os og derfor kun som en Naadessag fik Adgang til vor snævrere Omgangskreds. Strikkemadamen titulerede os i denne Periode stadig: „Konfirmandskabet". Om Endelsen i denne Benævnelse kun havde sin almindelige Betydning, eller den maaske pegede paa noget særligt slemt, var jo ikke saa ganske klart; dog stemmede den sidste Opfattelse mest med hendes hele Adfærd imod os. Endnu i Begyndelsen af denne Periode havde jeg fast Ansættelse paa „Sladrebænken", og det var maaske nærmest ved den Indflydelse, gamle Mortensen havde hos Forstanderen, at jeg i det sidste Fjerdingaar aldeles blev fritaget for Strikkearbejdet og den nævnte Hædersplads, idet jeg blev beskikket til hver Dag at læse højt for de arbejdende Drenge. Foruden Strikkestuens eget Bibliothek, mest bestaaende

af Datidens filantropiske Forfattere, Campe og lign., kunde vi faa Lov til at oplæse Noveller, Romaner og desl., naar de forst havde passeret Censurens Skjærsild. Da hverken Ingemanns hist. Romaner, Andersens Æventyr eller Blichers Noveller den Gang endnu havde set Lyset, var Johannes Wildts Retter og Elmkvists „Læsefrugter", en vildledende Oversættelse af det tydske Ord: „Lesefrüchte" — af „lesen" ɔ: opsamle — vor Yndlingslekture. Denne Oplæsning i 2 a 3 Timer hver Dag var anstrængende nok, men da ingen af Drengene havde Lyst dertil, og denne Beskjæftigelse dog altid var behageligere end Strikkearbejdet, vedblev jeg dermed, indtil jeg for bestandig tog Afsked med Strikkestuen og dens Xantippe, hvem jeg siden aldrig har truffet paa, men al Tid hørt ens omtale.

Ved den ene Side af vor 133 Alen lange Baggaard, baade Sommer og Vinter vor Lege- og Tumleplads, var en stor Bygning, hvori Bredgadens Fattiganstalt, ogsaa kaldet „Holmens Arbejdshus", havde sine Skolelokaler, medens Fattiglemmerne havde Plads i en anden Bygning længere nede paa den anden Side af Baggaarden, men begge uden Døre ind til os. Ovenfor denne laa saa en af vore egne Bygninger med Spisestuen forneden og Sovestuerne foroven; det store Kjælderrum brugtes til Brændeoplag og afgav i tom Tilstand et ligefrem mageløst Lokale til at lege Skjul i. Kvistetagen havde flere store aflukkede Rum, hvis Indretning og oprindelige

Bestemmelse var og blev et Mysterium for os. Øverst oppe var et Sted, som vi kaldte „det mørke“, hvor man ad en Bjælke kunde balancere hen til et enkelt Vindue, der dog for mulige Tilfældes Skyld var tilspigret med nogle Tremmer; men hvorfra man dog havde Udsigt over en Have helt ud ad Toldboden til. I denne Have forevistes en Gang i et Træskur med Glastag over en amerikansk Agave med en over 10 Fod høj Blomsterstængel, hvis Top vi fra det omtalte Vindue kunde se. Langs hen under Taget var store dunkle Rum, i hvilke man kun fik Indblik gjennem tilfældige Aabninger, og som derfor havde noget mystisk tillokkende for os. Skjønt baade „det mørke“ og hele den øvrige Strækning var fuldstændig „tabu“ for os, kunde vi dog ikke lade være at luske omkring deroppe og titte ind ad enhver Sprække. Et Parti deraf gik under Navnet „de afbrændte Stolper“, hvorom gik det Sagn, at Drengene i gamle Dage havde foraarsaget en Ildebrand der ved et Forsøg paa at koge Ærter, som altsaa i de Tider maa have været yndede. Da der slet ingen Skorsten var i Bygningen, har der maaske før været Pakhus eller lign. Spisestuen, med sine smaa Vinduer meget højt oppe, havde Udseende af at have været Hestestald. Til de nævnte mystiske Rum knytter sig Mindet om en Drøm, der ved sit pudsige Udfald nok kan fortjene at nævnes her. Kort efter at den omtalte brystsyge Dreng var død og begravet, laa jeg som Rekonvalescent paa Sygestuen. Der drømte jeg en Nat, at den afdøde i for-

klaret Skikkelse svævede ind ad Vinduet hen til min Seng og bød mig strax følge med, saa skulde jeg faa en stor Skat. Vi svævede nu hen over Baggaarden til et af de omtalte Rum, hvor han lod mig stikke Haanden ind ad en Aabning, og jeg drog den tilbage fyldt med skinnende Guldpenge. Om Morgenen fik gamle Sygemo'r ikke Fred, for hun havde givet mig Lov til at gaa ned i Gaarden. Drengene var alle paa Skolen og Øjeblikket gunstigt. Glad ilede jeg til Stedet, som jeg strax gjenkjendte, og fik i største Hast min Haand ind igjennem Aabningen, men — trak den ligesaa hurtig tilbage og det endda i en mindre ren Tilstand; thi den var desværre kommen i en ubehagelig Berørelse med en Kat, der just var i Færd med at benytte sin sædvanlige Retirade. Jeg fik saaledes haandgribelig Vished om, at Drømme er kun Tant.

Ogsaa i Forhuset til Gaden, der foruden Forstanderens Lejlighed og de fire Skolestuer tillige var Oplagssted for Beklædningsgjenstande tilhørende Fattigvæsenet, var der nogle stadig aflukkede Kvistlokaler, der kaldtes „Proppeskæreriet“ og „Æskemageriet“, fordi Drengene forhen der havde nydt Undervisning i disse Færdigheder, der mærkeligt nok vare blevne afløste af det væmmelige Strikkeri. I Mellembygningen boede Stiftelsens øvrige Funktionærer: Opsynsmanden, den ikke videre afholdte „Hr. Gymnastiklærer Thomsen“, som Mylius spotvis kaldte ham, fordi han næsten aldrig viste sig uden med

Stokken under Armen, desuden Oldfruen og Strikkemadamen; Økonomens Familie boede i nogle Værelser oven over det store Køkken i Sidebygningen. I Skrædderstuen, ogsaa i Forhuset, maatte vi 1 Time om Ugen under den skikkelige gamle Mester Horns Vejledning lære at sy Knapper i og lappe Klæder.

De af Drengene, som havde Slægtninge eller Velyndere i Byen, fik al Tid efter Jul meget travlt med at faa lavet Nytaarsvers. Den traditionelle Form for disse var en dobbelt Rosenkrans, bunden sammen forneden med en bred rød eller blaa Sløife, en Tiltale til vedkommende foroven og i Midten et Vers af de mange, man havde at vælge imellem; til selv at digte et dristede man sig sjælden. Naar nu et saadant Kunstprodukt blev overrakt paa rette Maade hos velstaaende Slægtninge eller Patroner, indbragte det jo gjærne Overbringeren en passende Erkjendtligheds-gave, hvorfor ogsaa Forstanderen kaldte dem Tiggerbreve og slet ikke kunde lide denne Trafik, skjønt han dog heller ikke rent ud forbød den. Nogle af de flinkeste Tegnere fortjente i den Tid adskillige Firskillinger ved Fabrikationen af disse straalende Sager. At der ogsaa brugtes flere Slags Spil imellem os, er en Selvfølge. Foruden Drenges almindelige Spil med og om Knapper samt Topspil, Snurrespil med en Træntingest, paa hvis 4 Sider var anbragt A, H, N og P, hver med sin Betydning, var det en ikke ualmindelig Sport at udskære af Træ alle Slags ganske smaa Ting, Værktøj o. lign., hvert enkelt Stykke betegnedes med et Tal,

og hele dette „Skrabnæsespil", som det kaldtes, lagdes nu sammen i en tæt Bunke, hvoraf man saa skulde udpille det ene Stykke efter det andet uden at bringe de andre ud af deres Stilling. Et andet ægte kjøbenhavnsk Spil, som man i afsides Gader kunde træffe Drengene i Færd med paa Fortogets Fliser, var „Tærre" eller vel rettere „Tærning", da det spilledes med 5 Tærninger af Rødsten, som man strøede ud paa en Flade og derpaa efter visse Regler kastede i Vejret og greb igjen enten bag paa Haanden eller inden i den. Vort almindelige Betalingsemne var „Kjender", Ender af kulørt Uldgarn, der brugtes til at udsy Boldte med, men som havde deres Navn deraf, at en saadan Uldtraad brugtes til Kjende i vor Strikkestrompe for at vise, hvor den Dags Strikning var begyndt. I den lange Baggaard var der god Plads til Langboldtspil, hvori jeg havde erhvervet mig Færdighed i at give gode lange „Taver", ɔ: ramme Boldten godt med det runde Boldtetræ, medens andre havde deres Styrke i at „stikke" med den endog paa lang Afstand. En af Drengene, der var en sand Mester heri, saa en Dag Hr. Thomsen staaende i foroverbøjet Stilling med den for Skjøder blottede Revers vendt mod os Boldtspillere. I en Fart fik Skjælmen dyppet Boldten i Rendestenen og sendte den nu med den sædvanlige Sikkerhed, trods den betydelige Afstand, lige midt i Maalet. Med de ynkeligste Fagter kunde han nu bede om Forladelse, idet han lod, som om det hele var et rædsomt Uheld, der gjorde

ham inderlig ondt. At lave Boldte med Viskelæders Kjærne og Uldgarn uden om, stundom ogsaa overtrukne med Skind, var en almindelig Industri, og de kunde gjøres saa elastiske, at de med Lethed kunde springe fra Gulvet op til Spisestuens høje Loft.

Et Par Aar efter min Optagelse paa Opfostringshuset døde paa det gamle Bakkehus Digteren Rahbek, hvis Navn den Gang var paa alles Læber. Jeg mindes saa godt Studenternes Mindesang om ham:

„Han var en brav Student,
det er hans Monument",

som vi kort efter lærte at synge. Da „Elverhøjs" berømte Komponist, Kuhlau, døde mod Slutningen af mit Ophold der, fik jeg ogsaa Lejlighed til at blive bekjendt med de herlige Kompositioner i Anledning af hans Død og Begravelse: Sørgemarsjen:

„Smelt, o, smelt kun i Taarer hen;
Polymnias Ven er død!"

hvilken gribende Melodi jeg flere Gange hørte ved militære Ligfærd, og det smukke Farvel ved hans Grav:

„Vi bringe dig, o kolde Jord, det varme,
Det rige Hjærte af vor tabte Ven!
Modtag det trætte Støv i dine Arme
og lad det hvile ved dit Bryst igjen!"

Forstanderens udprægede varme Kunstsans kunde vi takke for, at slige Sager, der aldrig hørtes i andre Skoler, bleve indøvede hos os, saa at vi fattige Drenge ligesom hævedes til Deltagelse i den almindelige Sorg ved slige hædrede Mænds Død. Paa Forstanderens

Kontor var den Gang en af de forrige Drenge ved Navn Place, der havde en ikke saa ganske ringe digterisk Begavelse. Han skrev i Reglen Texten til vore Festkantater paa Stiftelsesdagene, hvortil al Tid bekjendte smukke Melodier anvendtes, ofte af den mest udmærkede Theatermusik. Ogsaa flere smaa Skuespil skrev han, nærmest et Slags Plagiat af ældre Stykker, der i særlig Grad havde paavirket ham. Disse hans smaa dramatiske Arbejder blev nogle Gange opførte af Drengene i Spisestuen, hvis øverste Ende paa en meget primitiv Maade forvandledes til en saare tarvelig Scene, medens der af Spisebordene og Bænkene indrettedes Tilskuerplads, og Drengenes Sangkor udgjorde Orkester i Mellemakterne. Af disse Stykker mindes jeg saaledes: „Jægeren og Skovmoen", næsten lutter Reminiscenser af „Elverhøj" baade i Indhold og Melodier. Et andet, hvis Titel jeg ikke mere erindrer, stod i et ligesaa intimt Forhold til Vaudevillen: „Kong Salomon og Jørgen Hattemager". Han var iøvrigt et vakkert og begavet ungt Menneske, hvem jeg senere traf som anerkjendt dygtig Konservator ved det daværende zoologiske Museum paa Hjørnet af Ny Kongensgade og Frederiksholms Kanal.

Endelig kom den Tid, da Konfirmationsforberedelsen ikke længer kunde udsættes, efterdi jeg allerede var over 15 Aar. Præsten ved Almindeligt Hospital og Abel Katrines Stiftelse modtog al Tid Konfirmanderne fra os, og yderst sjælden kom der andre,

saa vi udgjorde kun en lille Flok gamle Skolekammerater. Det var især meget heldigt, at vi ikke ved denne Lejlighed kom sammen med Fattigskolernes Drenge, da dette vilde have givet Anledning til de voldsomste Rivninger. Saaledes havde der et Par Aar i Forvejen staaet en formelig Træfning mellem vore Drenge og Bredgadens de lyseblaa, der overfaldt os en Søndag Aften, da vi vare paa Hjemvejen. Vi bar dog Sejeren hjem, og Slaget paa Kaninlængen stod i længere Tid som et lysende Punkt i Husets Annaler. Vor gamle Præst var ikke af de ansete i Hovedstaden; man havde endog paa Grund af hans ufordelagtige Udvortes givet ham det stygge Øgenavn Rødkaalshovedet; men vi Drenge syntes godt om hans venlige og hjærtelige Maade at tage os paa, og han har ikke saa sjælden lokket Taarerne frem selv hos saadanne Drenge, der ellers regnedes for raa og haardhjærtede. Han brugte ingen Salmeramserier, men kun enkelte Kjærnevers, der paa naturlig Maade sluttede sig til Læresætningerne eller Skriftstederne; dog var der ogsaa hos ham den besynderlige Mangel, at Daab og Kristentro ligesom skjulte sig bag hele Lærdommen, hvad der jo næsten overalt var Datidens Brøst. Jeg er saaledes ganske vis paa, at ikke en eneste af os var i Stand til at fremsige sin kristelige Troesbekjendelse, da vi bleve konfirmerede. Medens vi gik til Præsten, traf det i Begyndelsen et Par Gange, at en enkelt af os blev tiltalt, ja endog straffet, fordi han, uagtet det var forbudt, havde tilladt sig paa

Hjemvejen at kjøbe og medtage Madvarer, især kogte Kartofler, der bestandig var vor Yndlingsret. Jeg foreholdt derfor de andre Drenge, at vi Konfirmander dog maatte kunne gives saa megen Frihed, at vi, naar vi tilfældigvis var i Besiddelse af et Par Skillinger, ogsaa maatte have Lov til at kjøbe lidt for dem, naar det just ikke var Slikkeri, og at det jo ikke maatte være mere strafbart at tage det med hjem end at spise det paa Vejen. Det blev da vedtaget, at Forstanderen skulde spørges om Tilladelse; men nu gjentog Historien sig om Musene, der skulde hænge Bjælden paa Katten: ingen dristede sig til at fremføre Andragendet. Som øverste Dreng og tillige Forslagsstiller maatte jeg da gaa i Ilden for Kammeraterne, og det lykkedes. Da jeg traadte frem for Forstanderen med min besynderlige Ansøgning, studsede han og spurgte, hvorledes jeg var kommen ind paa denne mærkelige Ide; men da jeg ganske aabent forelagde ham Sagen, gav han den ønskede Tilladelse, dog med den Indskrænkning, at den kun skulde gjælde for kogte Kartofler. Da det jo laa nær at benytte Konfirmanderne som Kommissionærer, blev den saae meget yndede Vare for Eftertiden en stadig Indførselsartikel, hvad vore Efterkommere ene kunne takke os Banebrydere for.

Konfirmationen afholdtes skiftevis paa de to Steder, hvor vi ellers gik i Kirke, og hvor gamle Mortensen i de sidste Aar var ansat som Degn Vi blev konfirmeret paa Almindelig Hospital, hvis lave,

simple Bedefal ikke kunde vække nogen videre op-
løftet Stemning, hvorfor vi ogsaa hellere havde valgt
den kjønne lille Kirke i „Abel Katrines Stiftelse“,
om det havde staaet til os. Slægtninge og Venner
vare som sædvanlig til Stede; dog var Forsamlingen
kun lille, da Konfirmanderne ikke vare mange, og vi,
Gud ske Lov! vare fritagne for al den Renden til
og fra af nysgjerrige, der saa skammeligt forstyrrer
Konfirmationen i de andre Kirker. Handlingen selv
ligesom og Altergangen næste Søndag foregik med al
Sømmelighed og god Orden, men, desværre! vel
næppe med den rette kristelige Andagt. Jeg, som
ellers husker alt fra hine Dage saa klart og tydeligt,
mindes slet intet andet fra Konfirmationen, end at
jeg, skjønt den mindste, var øverst, og at vi til Høj-
messesalme havde 170. Af samtlige Konfirmander
mindes jeg kun tydeligt min Sidemand, en kjøn, op-
vakt Dreng ved Navn Svend Erik Ryborg, og han
er død for over 20 Aar siden.

Efter Konfirmationen fulgte et lille Mellemrum,
i hvilket vi vel endnu stod under Stiftelsens Regle-
ment, men dog i mange Henseender havde større Fri-
hed. Udgangslov erholdtes uden Vanskelighed endog
i Flok og for hele eller halve Dage, saa at vi ogsaa
kunde figurere med i de traditionelle kjøbenhavnske
Konfirmantpromenader til Frederiksberg, hvor man
mødte i sin bedste Stads med et laant Ur i Lommen
samt et Par Appelsiner, og de mere udviklede Indi-
vider rygende en ægte Radekop, en Afart af Slægten

stincadores. I vore Promenader manglede dog Blomsten, der gav de andres den rette Aroma; vi havde jo ingen kvindelige Konfirmander at møde frem med og modtoges begribeligvis aldrig i de andres Kredse. Da Stiftelsen efter hver Konfirmation optog nye Drenge, maatte den naturligvis snarest muligt se at blive af med de gamle, og det varede heller ikke mange Dage før den ene efter den anden drog af Sted til deres forskjellige Principaler eller Mestere. Jeg var omsider ene tilbage, og da flere Forsøg paa at faa mig anbragt i en eller anden Lære mislykkedes, blev jeg, for at bruge de officielle Udtryk, udleveret til min Fader efter hans eget Ønske, da jeg i henved 3½ Aar havde været indlagt paa Stiftelsen. Den eneste Person, jeg nødig skiltes fra, var den gamle Mortensen, der stedse havde været som en Fader for mig.

Han døde for mange Aar siden som Inspektør ved Frue Arbejdshus, hvor han da endelig havde opnaaet en mindre besværlig og mere indbringende Stilling end den, han i saa mange Aar trolig havde virket i.

I mit Fædrenehjem var Stillingen nu noget gunstigere. Søster Anna, der havde frigjort sig fra Tvangsanstalten i F., var kommen til den elskelige gamle Fru B., der blev over 90 Aar gl., og hvor

min Søster vedblev at være lige til hendes Død. Søster Rikke, hvis velstaaende Plejeforældre, som for er sagt, lidt efter lidt nedsank i Armod, maatte vistnok drage hjem, men kom dog snart efter med en Embedsmands Familie af vort Bekjendtskab til Vestindien, hvor hun forblev i nogle Aar. Vor ældste Søster, Dorthea, hvis Mand var i Toldfaget, havde allerede været gift siden min første Barndom, og deres Søn er nu en af Landets mest høitstaaende og ansete Embedsmænd. Da nu ogsaa de to andre ældre Søstre, Louise og Christiane, kunde ernære sig selv, var der kun mig og den yngste Søster, Karen, tilbage. Søster Louise havde ved at oprette en Privatskole og leje fælles Bolig med de gamle støttet dem en Del, og da senere vor forhen nævnte Faster fra Thealyst, Oberstinde B., som nu var en apoplektisk, svag Stakkel, ogsaa blev anbragt hos os, hvor hendes Pension var til stor Hjælp, saa fik Hjemmet lidt efter lidt et ret hyggeligt og solidt Udseende. Vi havde en usædvanlig stor og lys Lejlighed paa anden Sal i det gamle Sted paa Hjørnet af Ny Kongensgade og Filosofgangen, og da Søster Louise noget senere fik Ansættelse som Lærerinde ved en fast Skole, og som Følge deraf ikke længer havde Brug for Lokale til en privat, bleve 2 møblerede Værelser udlejede til logerende, medens hun alligevel boede hos os.

Søster Karen kom strax efter sin Konfirmation i Huset gos en god Bekjendt af os, Sekretær J., og saaledes var jeg Stymper nu ene uforsørget tilbage.

Ved min Afgang fra Opfostringhuset var jeg endnu i Besiddelse af de for nævnte nogle og 90 Rdlr., der indtil videre anbragtes i Sparekassen. Saa gik jeg da en Stund og drev, medens forskjellige Forsøg anstilledes med at faa mig anbragt ved et eller andet. Vel var jeg ikke ganske ledig, jeg hjalp Fader en Del med Besørgelsen af hans Forretninger, og jeg assisterede som Bihjælper hos de mindre Børn i min Søsters Skole; men det hele var dog i Grunden et Driverliv. Endelig fik jeg ved Hjælp af Sekretær J. en Plads hos en fra Tyskland ankommen Fabrikant, der anlagde et Skriftstøberi paa Christianshavn, og da her kun fandtes et eneste Etablissement af den Art, var der jo al Udsigt til, at denne Forretning maatte have en stor Fremtid for sig. Jeg tiltraadte da min nye Plads, men indsaa snart, at jeg næppe kunde have truffet nogen Beskjæftigelse, der mindre passede for mig. Efter at have fyret op om Morgenen tidligt maatte jeg den hele Dag staa ved Smeltediglen med den giftige Metalblanding, hvoraf Typerne eller Skrifterne, som de i det tekniske Sprog kaldes, en for en bleve støbte i smaa forunderlige Haandforme, og dette var et saa usundt og svækkende Arbejde, at jeg kun i 3 Maaneder kunde udholde det, da jeg tilmed nød en ussel Forplejning. Jeg blev i den Grad svækket, at jeg hvert Øjeblik maatte standse for at faa Luft, naar jeg gik op eller ned ad Trapperne, og jeg var bleven saa bleg og afmagret, at mine bekjendte næppe kunde kjende mig, naar jeg

mødte dem paa Gaden. Jeg er temmelig sikker paa, at denne Svækkelse i min Opvæxt i høj Grad har været Grunden til den Kortaandethed og Asthma, der siden har fulgt mig hele Livet igjennem. Jeg maatte da atter søge Hjemmet for at komme lidt til Kræfter igjen efter dette første mislykkede Forsøg paa at komme i Vej.

Atter begyndte det sørgelige Dagdriverliv, og mit Humør paavirkedes i saa høj Grad deraf, at jeg aldrig var glad og undsaa mig for at være til Stede, naar nogen besøgte os. Efter nogle Maaneders Forløb kom Fader endelig en Dag hjem med den Efterretning, at den gamle, velrenomerede Bogbinder B. paa Østergade havde en Lærling, der var bleven indlagt paa Hospitalet uden synderlig Haab om Helbredelse, og at B. maaske var villig til at lade mig indtage hans Plads. Vi gik derhen, og jeg blev øjeblikkelig antaget. Hvilken Forandring mellem min Stilling her hos en af de ægte gammeldags solide Haandværksfamilier og den forrige hos en Principal uden Familie og Husholdning! Der maatte jeg hver Morgen og Aften trave en lang Vej til og fra Værkstedet, hvor der kun anvendtes Drenge og lejede Arbejdsmænd under en Værkmesters Opsyn, og hos en af disse Arbejdere fik jeg saa min usle Kost, der mangen Middag kun bestod i Tykmælk og et Stykke daarlig Spegesild, endskjøndt Principalen vist gav en anstændig Betaling derfor. Et Stykke Fedtebrød til en Spølkum lunken The udgjorde i Reglen Frokost

og Aftensmad. Jeg har Grund til at frygte for, at den største Del af vor Tids Lærebrenge staa i et lige saa uheldigt, løst Forhold til deres respektive Principalers Familie. Hos gamle B. gik det anderledes til. Der arbejdede 4 Svende foruden Mester selv, og Tonen paa Værkstedet var i enhver Henseende mønsterværdig. Hver Middag spiste Svendene ved Familiens Bord, medens jeg havde min Plads ved et mindre, men hvor jeg i rigeligt Maal nød min Andel af de gode Retter. De andre Maaltider indtoges paa Værkstedet, til enhver Tid solidt og godt. Hver Helligaften var der efter gammel Skik Festmaaltid, lige som der ogsaa trakteredes, naar der indtraf Extraarbejde, t. Ex. naar en ny større Lov eller Forordning i en Hast skulde indhæftes i et Antal af ca. 1000 Exemplarer, da han ikke havde saa lidt af det saa kaldte Kancelliarbejde. Saa maatte alle andre Bestillinger lægges til Side, og alle Mand tog fat paa Regeringsarbejdet, og da dette gjærne overskred den sædvanlige Arbejdstid, beværtedes der om Dagen med Kaffe og Hvedebrød mellem Maaltiderne og om Aftenen med Steg, Kager, Punsch osv. Min Stilling her var i det hele usædvanlig heldig. Det forlangtes ikke en Gang af mig, at jeg skulde besørge Indfyringen af Værkstedets store Ovn om Morgenen eller skaffe Brændselet baaret op, og blev jeg af Svendene sendt i et eller andet Ærinde, kom Ordren aldrig i en uvenlig eller bydende Tone. Her kunde man rigtig sande Udtrykket: „Som Herren er, saa

følge ham Svende". Bygang udgjorde maaske en alt for stor Del af min daglige Gjærning; men da jeg aldrig blev overilet eller overlæsset, faldt den mig meget let. Som oftest var det de smukke, ny indbundne Bøger, jeg bragte til Kunderne, og da Størsteparten af disse vare af de bedst stillede Klasser, betænkte man mig ikke saa sjældent med en Dusør, saa at jeg i en enkelt Uge kunde samle mig over en Daler paa denne Maade. En af mine bedste Velyndere var en af vore Naboer, J. Jetsmark, oprindelig jysk Seminarist, senere i mange Aar Udgiver af „Kjøbenhavns Adressеavis" og, saa vidt jeg mindes, hædret med Titel af Justits- eller Etatsraad, inden han døde. Ikke alene for hans mageløs humane Optræden saa vel imod mig som mod enhver, der havde Forretninger med ham; men ogsaa af en anden Grund mindes jeg ham. Han var nemlig Forfatter til den yndige Fædrelandssang: „Duftende Enge og kornrige Vange", der endnu over 60 Aar efter synges med Liv og Lyst i vore Skoler. Den blev til i Tyverne eller maaske et Par Aar før, da den store Præmie blev udsat for den bedste danske Nationalsang, ved hvilken Lejlighed alle Kilder strømmede over med patriotiske Digte. Prisen blev dog ikke tilkjendt Jetsmark, skjønt han efter den almindelige Mening bedst havde fortjent den, hvorimod et vammelt, opstyltet Produkt: „Danemark, Danemark, hellige Lyd! Himmelske Fryd"!!! fik Prisen og udkom med Titlen: „Den kronede

danske Nationalsang!" Trods den stolte Titel og uagtet Weyse komponerede en herlig Melodi til den blev den aldrig en dansk Folkesang, og den har nu i mangfoldige Aar været baade gjemt og glemt.

Om Helligdagene gjorde vi os færdige paa Værkstedet til Middag, saa der kunde været oprømmet og rengjort, inden vi gik til Middagsbordet, ogsaa var der Frihed om Eftermiddagen, med mindre en Lov eller Forordning var under Arbejde; thi i Kongens Tjeneste gjældte jo ingen Pauser, som den inspicerende General ved Vagtparaden sagde til Hoboisten, der skulde pausere. Naar jeg nu fik sagt „Tak for Mad!" greb gamle B. i Lommen og sagde: „der har Du lidt at more Dig for, min Dreng!" saa fik jeg en Mark og Orlov med det samme. I den Tid var Møllers store Voxkabinet med en Mængde automatiske Figurer nylig opstillet i Kjøbenhavn, hvor det forevistes først i Adresseavisens store Gaard, „Vildmanden", Nr. 63 paa Østergade, siden i de store Lokaler i „Hotel du Nord" ud mod Vingaardstræde. Her havde Fader sædvanlig Post for at kontrollere Beløbet af Billetsalget, da der af Indtægten tilkom Fattigvæsenet visse Procent. Han skaffede mig nu fri Entree hver Søndag Aften, og det var en sand Nydelse for mig at spasere omkring i de brillant oplyste Sale mellem den store Mængde besøgende, og uden Bekostning være Tilskuer og Tilhører den hele Aften. En pudsig Tildragelse der mindes jeg endnu. Mange af de automatiske Figurer, der i Reglen sattes

i Bevægelse ved Urværker, vare saa naturligt udførte, at man, lige som nu i „Panoptikon“, let kunde antage Figurer for sovende Personer og omvendt. Foran i den første Sal var Møllers egen Portrætfigur anbragt siddende ved et Bord, og ikke saa sjælden modtog denne en høflig Hilsen af de besøgende. Længere inde stod et stort Fortepiano med en automatisk Bækken- og Paukeslager ved hver Ende, og naar nu en Musiker ved Navn Lange spillede Instrumentet, satte han med Fødderne de to Automater i Bevægelse, saa de sloge Takt til Musikken. En Aften stod en af Tilskuerne hensunken i Beundring over alt dette; pludselig lagde han sin Haand paa Langes Skulder og udbrød: „Det er dog mageløst godt gjort!“ „Saa det synes De!“ svarede Lange til største Forbauselse for Manden, der troede at have en Automat for sig.

Et stort Held var det for mig, der i dette Tidsrum al Tid var forsynet med Penge, at jeg aldrig kom i Selskab med andre Læredrenge eller unge Labaner, som kunde have ført mig ind i Hovedstadens fordærvelige Adspredelser, der, Gud ske Lov! blev mig aldeles fremmede. Hver Søndag Aften fulgtes jeg med Fader, og han sørgede al Tid for, at jeg ikke skulde savne anstændig Fornøjelse. Saaledes gik jo al Ting ypperligt, og jeg ønskede blot stedse at kunne blive i denne gode Stilling; men Vorherre vidste bedre Besked og lod denne sybaritiske Tilværelse faa en brat Ende, da Patienten blev udskreven fra Hospitalet som helbredet og atter meldte sig til Tjeneste

hos B. En væsentlig Mangel ved Opholdet der har jeg endnu ikke anført, da jeg selv ikke mærkede stort til den; men den viste i Tidens Længde sin uheldige Indflydelse. Jeg lærte nemlig meget lidt af Professionen, og da jeg af Naturen, lige som Fader før mig, var yderst slet anlagt for alt Slags Haandarbejde, saa at jeg som Dreng aldrig viste Lyst til at snitte med en Kniv, hvad dog ellers er Drenges største Fryd, var jeg naturligvis bleven en nøsel Haandværker, der aldrig vilde have kunnet hæve mig over det rent middelmaadige. Vorherre havde derfor bestemt mig for en anden Virksomhed; men som jeg først efter en længere Prøvelsestid skulde naa. Gamle B. tog en højst venlig Afsked med mig, idet han erklærede, at han langt hellere vilde have beholdt mig; men dette var aldeles umuligt, da den anden var hans kontraktmæssige Lærling, og han slet ikke havde Plads for os begge. Nu gik jeg i mit 18. Aar, og endda var der ingen som helst Udsigt til at faa mig anbragt.

En Dag læste jeg i Adresseavisen, at en Bogbinder G. ønskede en Lærling, der havde været ved Faget før. Jeg gik strax derhen og blev ogsaa antaget, men fik snart at føle, hvad det her gjaldt om, da det viste sig, at min Øvelse i Haandværket havde lidet eller intet at betyde. Denne Forretning var i alle Henseender en fuldstændig Modsætning til den hos gamle B. Her arbejdedes kun med Drenge, og vore fleste Bestillinger var almindeligt Boghandler-

arbejde, der krævede voldsomt Slid, men gav en meget ringe Fortjeneste. Her gjaldt det altsaa blot om at hænge i, og Omgangstonen var ikke heller den blideste, især naar et eller andet kom i Vejen, hvad naturligvis oftest skete med mig, som var den mest udygtige. Efter nogle Maaneders Forløb blev der Tale om at faa mig indskreven som fast Lærling og altsaa for Livstid bundet til et Fag, der efter min fuldeste Overbevisning aldrig vilde have kunnet ernære mig. Jeg talte derom med mine Forældre og øvrige Slægtninge, og i Familieraadet blev man enig om, at Stillingen som Haandværker slet ikke egnede sig for en saadan lille kejtet Stymper, men at man ad anden Vej maatte se at faa mig forsørget, og saa var jeg da atter hjemme.

Nu skulde man da se at faa fat paa noget. Jeg havde en Smule Skrivearbejde hist og her, laante tyske Bøger hos Kopist B. i det tyske Toldkammer, med hvem Søster Rikke efter sin Hjemkomst fra Vestindien var bleven forlovet, og danske dito hos Søster Louises Forlovede, Kandidat M. Jeg skrev Fødselsdagssange og andet sligt, ja var endog saa heldig at faa et Digt: „Paaskemorgen", indrykket i Bladet „Ossian", udgivet af den bekjendte Forfatter O. F. Bræmer. Jeg mindes saa tydeligt den kildrende Fornemmelse ved første Gang at se et af mine Aandsfostre paa Tryk med mit Navn under. At Produktet ikke havde stort Værd, er rimeligt nok, da jeg selv ikke mere kan erindre Ordlyden.

I vort Hjem kom nu ikke saa sjældent, hvad man plejer at kalde godt Selskab. Her saa jeg Billed=huggeren, Prof. Freund, der en Dag med stor Ven=lighed førte mig om i sit Atelier og sin nydelige Bo=lig ved Frederiksholms Kanal, udstyret med Dekora=tioner i ren pompejansk Stil; der kom foruden flere studerende, Kand. Ferd. M., Prof. Weyses Protegé, siden Præst i Stevns, hans Broder, Kand. Chr. M., Skuespiller Sahlertz, hvis Debut som „Charill" i „De to Nætter" vi alle overværede, stuvede sammen i en Hokerloge „som Sild i en Tønde", hvad Prof. Freund vittigt bemærkede, og flere andre dannede Mænd. Jeg holdt mig naturligvis stedse i Bag=grunden, men fik dog Ide om mangt og meget ved at lytte til Underholdningen, der var interessant, baade som musikalsk og literær. Jeg erindrer saaledes en ivrig Debat om H. C. Andersens: „Fodrejse til Østpynten af Amager", som just i den Tid var udkommet og blev højst forskjelligt bedømt.

I det længst forsvundne Morskabstheater lige over for Skydebanen paa Vesterbro, hvor de berømte casortiske Pantomimer først opførtes af Casorti og siden af Prices Selskab, var jeg ved Faders Hjælp en temmelig stadig Gjæst. Paa Grund af disse gamle Minder er Pantomimen i Tivoli mig al Tid en aldeles uundværlig Nydelse, og jeg kan endnu af fuldt Hjærte istemme Børnenes Jubel over min Barndoms=ven Pierrot. Ogsaa det store nye Theater paa Nørre-bro, der brændte i Trediverne og aldrig mere blev

gjenopført, mindes jeg godt fra den Tid, da Søstrene Levin, siden mere bekjendte som Fruerne Rosa og Flora Price, der første Gang optraadte. Den i sin Tid saa omtalte store Circus paa Nørrebro, hvor „Fouraux" med sit elegante Beriderselskab gav storartede Forestillinger, kjendte jeg ogsaa fra flere Besøg. Selv i det kongelige Theater lykkedes det mig at komme enkelte Gange, dels i Selskab med Slægtninge og bekjendte, dels ved Hjælp af Fader, der var godt bekjendt med Kontrollørerne ved Parterret og Galleriet, til hvilke simplere Pladser jeg alt imellem kunde faa Adgang for halv Pris eller og gratis, lige som det kunde træffe sig. Og det var i Theatrets Glansperiode, som man endnu med Beundring og Ærefrygt mindes! Jeg har set Fru Heiberg som „Fenella" i „den stumme", som „Agnete" og siden „Elisabeth Munk" i „Elverhøj", som „Ragnhild" i „Svend Dyrings Hus" og som „Trine Rar" i „Aprilsnarrene", al Tid lige fuldendt. Jeg mindes Dr. Ryge som „Hakon Jarl" og vistnok ogsaa som „Goldkalb" i „Kong Salomon og Jørgen Hattemager", lige som og det sjældne Kunstnerpar „Nielsen" og den evig-unge „Phister", der som en sand Proteus forstod at forandre Skikkelse efter de aller forskjelligste Roller. Jeg har været rørt til Taarer ved Oehlenschlägers stemningsfulde Tragedier, og jeg har deltaget i den stormende Latter ved Heibergs af Vid og Lune sprudlende Vaudeviller. Forskjellen mellem sand Kunst og falsk Pathos blev

mig især tydelig, da jeg, et Par Uger efter at have overværet „den stumme“ i det kongelige Theater, kom ud i det store Fjælletheater bag ved Tivoli, hvor det samme Stykke blev givet af et tydsk Selskab, endda et af de bedst renommerede. Her var „Fenella“ ikke blot stum, men formelig vanvittig, ja rent splittergal; saaledes havde den tydske Fremstillerinde opfattet Rollen.

Alt dette var nu meget godt, og jeg kunde maaske nok have anvendt min Tid værre; men den ene Maaned gik efter den anden, uden at der egentlig blev gjort noget, og uden at noget vilde vise sig. Mere og mere fremstod nu det Ønske hos mig, at træde i salig Farbroders Spor og blive Lærer, hvad jeg desuden ved at assistere i Søster Louises Skoler havde faaet lidt Øvelse i. Først paa Aaret 1835 indgav jeg Ansøgning om Friplads paa Jonstrup Seminarium, fremstillede mig kort efter til den befalede Optagelsesprøve og bestod denne godt. Under Opholdet der blev jeg bekjendt med den unge N., der ogsaa havde indstillet sig til Prøven, og denne unge Mand blev ved Guds Styrelse det Redskab, der bragte mig ind paa min rette Livsbane. Han var af en velstaaende Familie, havde eget Værelse, hvor han tog imod i Slobrok og med lang Pibe, og da han imødekom min beskedne Tilnærmelse med forekommende Venlighed, kom jeg ofte sammen med ham.

En Dag mødte han mig med den glade Tidende, at nu havde han erholdt Adgangstilladelsen, og at

han var vis paa, at ogsaa mit Navn stod paa Listen, der var til Eftersyn i Kancelliet. Jeg skyndte mig nu hjem med denne Efterretning, og da Fader strax søgte Oplysning hos vedkommende, stod jeg ganske rigtigt paa Listen over de antagne. Nu blev der da en Glæde over al Maade, og Fader gik op for at takke Konferentsraad Collin, der havde lovet ham at interessere sig for Sagen. Desværre brast ved dette Besøg hele den skjønne Udsigt som en Sæbeboble. Jeg var ganske vist antaget, da jeg havde staaet mig godt ved Prøven, men — kun mod Erlæggelsen af det anordnede Kontingent, 120 Rdlr. aarlig i 3 Aar, da efter Reglementet kun bondefødte Ansøgere eller Sønner af Lærere kunde erholde Friplads, vist nok en mærkelig Bestemmelse, men ganske i den Tids Aand.

Hvilken sørgelig Overgang for mig fra den mest jublende Glæde til den mest knugende Forstemthed! Jeg gik et Par Dage omkring som i en Døs og gad ikke se eller tale med nogen, da jeg heldigvis paa Gaden atter traf paa min Skytsengel, den unge N., hvem jeg i min nedtrykte Stemning ikke havde villet besøge i Hjemmet. Med venlig Deltagelse hørte han Meddelelsen om mine skuffede Forhaabninger, men udbrød strax: „Tag saa Examen som Privatist; det kan da ingen formene Dem!" Han forklarede mig nu nærmere, hvorledes dette lod sig gjøre, nemlig ved Manuduktion at blive forberedet til Seminaristexamen og derpaa tage denne som Privatist. Forslaget var

jo i højeste Maade velkomment; men hvor fra skulde Pengene komme til en Manudukter? Jeg havde for kort siden blot for 2 Maaneder hos Frølund maattet give 14 Rdlr., og var endda ikke naaet ret langt. Han foreslog mig nu at følge med til Institutbestyrer E., hos hvem han uden Betaling var bleven forberedt til Seminarist imod at undervise hver Formiddag i Skolens yngste Klasse; maaske Hr. E. da, naar han hørte Sammenhængen, vilde være villig til at forberede mig til selve Dimissionsexamen paa lignende Vilkaar. Jeg fulgte naturligvis strax med, og Præsentationen lykkedes over al Forventning. Hr. E. erklærede efter en kort Prøve, at han gjerne vilde paatage sig min fuldstændige Forberedelse til Examen, naar jeg vilde møde i hans Skole efter Sommerferien, altsaa ved September Maaneds Begyndelse, og lige som N. undervise yngste Klasse hver Formiddag. Min Ytring, at min hele Personlighed vel egentlig var noget drengeagtig for en Lærer, slog han hen i Spøg med den Bemærkning, at han nok selv skulde være Inspektør. Kort efter kom N. paa Seminariet, og jeg har aldrig truffet ham siden; men aldrig skal jeg glemme, hvorledes det lykkedes ham ved sin venlige Mellemkomst paa en saa mærkelig Maade at lægge hele min Fremtidsbane til rette for mig.

Opfyldt af de gladeste Forhaabninger ilede jeg hjem hin lykkelige Eftermiddag, nu da Udsigten pludselig var bleven saa lys som aldrig før, da et godt

Udfald jo nærmest vilde bero paa min egen Flid og Dygtighed. Efter at Familien med venlig Imødekommenhed var gaaet ind paa at sørge for hele min materielle Underholdning i Forberedelsestiden, tilbød man mig ogsaa at anskaffe de fornødne Bøger, da min hidtidige Lekture ikke længer kunde anses som tidssvarende.

Da det muligvis kunde have Interesse for en og anden æret Læser at vide, hvilke Bøger der i hin Tid brugtes ved den seminaristiske Uddannelse, vil jeg her nævne dem, for saa vidt jeg tilfældigvis ikke skulde have glemt Titlen tillige med Indholdet. I Religion brugtes J. Jensens og Frølunds Udvikling af Balles Lærebog, Fogtmanns Lærebog og Herslebs større Bibelhistorie samt Wegeners Katekétik; desuden laante Hr. C. mig samme Forfatters katekétiske Magazin, en Vejledning af stor Værdi, da W. var en af Datidens største Katekéter. Ogsaa Brammers: „Det hellige Land paa Herrens Tid" var til stor Nytte. De øvrige vare: J. Jensens danske Sproglære, der vist af de fleste Seminarister mindedes med en hemmelig Gysen, desuden Zerrenners Methodelære, Riises store Geografi, Munthes Danmarkshistorie, — Verdenshistorie forlangtes ikke — og endelig Bjørns Arithmetik, saa tror jeg nok at have nævnet hele Arsenalet, der anvendtes ved min Uddannelse; jeg erindrer i alt Fald ikke at have benyttet flere Bøger. Saa begyndte da min Forberedelsestid først i September 1835 hen ved Slutningen af mit 19de Aar.

I enhver Henseende havde jeg Grund til at være glad ved min Stilling som Lærer hos Hr. C. Jeg var jo ikke ganske ubekjendt med Lærergjerningen og fandt mig snart til rette der i. Ved min Dimission kom det mig senere til stor Nytte, at jeg havde en Del Øvelse i at omgaaes Skolebørn og samtale med dem, medens flere af Dimittenderne vist aldrig havde provet paa at undervise.

Hr. C.s Skole var i det hele et Mønster paa Properhed og god Orden, alt Skolemateriel godt og hensigtsrigtigt. Man fik et vist hyggeligt Indtryk af de lyse, nette Klasseværelser, og blandt Drengene selv, der i Reglen tilhørte ret velstaaende Familier, herskede en smuk, sømmelig Tone, saa Opholdet mellem dem al Tid var behageligt. At jeg selv der ved fik Sans for Orden og Properhed i Skolen, anser jeg som meget heldigt. Mine Smaadrenge vare i det hele taget baade flittige og artige, og kun en Gang tegnede det til, at der kunde blive Brug for den strænge Hr. Inspektør, hvad vi dog heldigvis undgik. En Morgen kom nemlig en af Smaadrengene hen for at sige mig, at „den store Hansen", den i legemlig Henseende mest udviklede Elev i Klassen, havde udskjældt mig for en Dreng. Da han ellers aldrig havde vist nogen usømmelig Opførsel, spurgte jeg ham lidt forundret, om han virkelig havde brugt et saadant haanligt Udtryk om mig, og han svarede strax ganske aabenhjærtig, at han kun havde sagt, at jeg lignede en Dreng, og at det forekom ham underligt, at Hr. C.

havde givet dem saa ung en Lærer. Da jeg nu foreholdt ham, at han vist næppe havde Grund til at kalde min Opførsel i Skolen drengeagtig, svarede han, at det havde han heller aldrig tænkt paa, hvorpaa han meget smukt bad mig om Forladelse, hvis hans Udtryk havde fornærmet mig. I det samme traadte Inspektøren selv ind i Klassen, da han rimeligvis havde mærket, at der var noget usædvanligt paa Færde; men der blev da heldigvis ikke Brug for hans straffende Mellemkomst, da „den store Hansen" og jeg var bleven enige om at være lige gode Venner, og det vedblev vi at være under hele vort Samliv der. Forholdet mellem Børnene og mig blev da ogsaa ved at være saa heldigt, at de endog af og til bragte mig smaa Foræringer.

Dette var nu Reversen af Medaljen; Aversen, der jo burde have været den mest glimrende, lod des værre meget tilbage at ønske. Hr. C. var nemlig, trods sin Properhed og Orden i Skolen, ingen dygtig Manuduktør. Han var for flere Aar siden dimitteret fra Jonstrup med Karakteren „b e k v e m", og endskjønt han vist nok maa have benyttet sin Stilling i Hovedstaden til at udvide sine Kundskaber, saa var hans Forraad af disse vist ikke synderlig rigt, hvor for han jo ogsaa maatte holde flere Lærere til Skolen. Naar jeg nu 4 Timer ugentlig skulde modtage hans Vejledning i alle de Fag, som indeholdtes i de før nævnte Bøger, blev der naturligvis kun en saare lille Brøkdel til overs til hvert, saa hele Forberedelsen lidt

efter lidt kun kom til at bestaa i, at jeg blev hørt i de forskjellige Lekstier og leverede en Stil og nogle Regnestykker hver Uge, for Resten kunde jeg saa selv sørge.

Jeg mindes en Stilopgave, som han en Dag gav mig: „Regler for Subjektsdelenes Følge i den uafhængige Sætning i Dansken“, en Gjenganger fra hans Seminarietid. Da jeg forgjæves havde brudt mit Hoved med Løsningen af denne sfinxiske Gaade og bad om hans Hjælp, tilstod han ganske aabenhjærtig, at han aldrig selv havde forstaaet den og heller ikke havde truffet nogen anden, som til Gavns havde kunnet løse den. Den blev altsaa lagt ad acta og venter rimeligvis endnu paa sin Ødipus.

Forberedelsen gik sin jævne Gang, uden at jeg var i Stand til at spore noget videre Fremskridt i Kundskab; de forskjellige Bøger vare omtrent halvt gjennemgaaede, og nu lakkede det allerede hen ad Jul. Man begyndte i Hjemmet at blive lidt betænkelig ved at huske paa, at denne Manuduktion, der skulde være gratis, alligevel kunde blive kostbar nok, hvis den skulde vare et Aar eller to, baade naar man beregnede den pekuniære Fordel, Hr. C. havde ved mig som Lærer i hans Skole, og at jeg for Størsteparten omtrent maatte være min egen Manuduktør.

Efter Julen sagde jeg derfor en Dag til ham, at jeg nødvendigvis maatte se at blive færdig til den første Examen i Maj Maaned, da min Familie ikke

havde Raad til at føde og klæde mig i saa lang Tid, uden at jeg selv kunde yde det mindste Vederlag. Han erklærede det strax for en komplet Umulighed at faa Examen efter kun nogle Maaneders Forberedelse, naar Seminariets egne Elever i Reglen brugte 3 Aar; han syntes, at al Ting gik fortræffeligt; jeg læste jo flinkt og fik en højst gavnlig Øvelse i at undervise, saa naar jeg ventede til næste Aar, maatte jeg kunne gjøre en rigtig god Examen. Jeg indsaa godt, at hele Fordelen ved at trække Tiden ud var paa hans Side, og jeg fastholdt altsaa bestemt min Paastand. Da han mærkede, at det var fuldt Alvor, gik han endelig ind derpaa med den Ytring, at saa maatte der hænges i af alle Kræfter, hvortil jeg kun bemærkede, at det burde vi jo egentlig have gjort hele Tiden. Jeg maa nu ganske oprigtig tilstaa, at han fra den Dag greb Sagen an baade med fuld Kraft og god Vilje. Han gjorde Aftale med et Par af de Kandidater, der vare Lærere i hans Skole, om at give mig nogle private Timer i de Fag, hvori han følte sig mindst hjemme, og saaledes kom der i det nye Aar paa en Gang en hidtil ukjendt Luftning i Sejlene, der skulde føre mig fremad mod Skolens trygge Havn.

Jeg kom meget snart til den Erkjendelse, at det var paa den høje Tid, vi havde taget Karret ved den rette Hank. Den første Time, jeg havde i Dansk hos den ene af mine nye Lærere, Kandidat B., gjorde det aldeles klart for mig, at jeg egentlig ingen Ting havde lært. Efter at have hørt, at jeg havde gjennempløjet

Jensens hele vældige Grammatik, tog han en Salmebog og bad mig analysere et meget let Vers. Jeg stirrede forvirret paa ham uden at have Begreb om hans Mening, og da han forklarede mig, hvad han ønskede, maatte jeg erklære mig ude af Stand til at efterkomme hans Opfordring. Han smilte ganske svagt og sagde, at det slet ikke var sværere, end at jeg efter nogle Timers Øvelse med Lethed vilde kunne gjøre det, og nu lagde han med stor Dygtighed Sagen saaledes til rette for mig, at den snart blev mig ganske klar, og et Par Uger efter kunde jeg allerede analysere et Salmevers til hans fuldkomne Tilfredshed. Vejledningen i de højere Regningsarter samt Fladers og Legemers Beregning havde en anden Kandidat paataget sig — egentlig Geometri og Algebra blev i hine Tider ikke bestemt fordret, mindst af Privatister —, og saaledes blev der jo nu sørget ganske godt for min Uddannelse.

Ogsaa andre Færdigheder uden for den egentlige Manuduktion maatte man se at erhverve sig. Grosserer J., for hvem min Søster Christiane i en lang Række af Aar styrede Huset, forærede mig med sædvanlig Venlighed en Violin, der i flere Aar havde henligget i et Pulterkammer paa Loftet. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at den var af en sjælden Godhed, saa at Fader fik gjort den Akkord med en bekjendt Spillelærer, at han til Bytte leverede mig et almindeligt godt Instrument, og desuden gratis underviste mig i Violinspil et helt Aar, 2 Timer hver

Uge. Da imidlertid dette Arrangement først kom i Stand en Tid efter Nytaar, og Examen allerede var i Maj, fik jeg et saa ringe Udbytte af denne Undervisning, at jeg kun opnaaede Karakteren g? for Violinspil, og det tilbyttede Instrument var endda meget lidt værd. For at erholde den befalede Attest for Dygtighed som Gymnastiklærer maatte man besøge Normalskolen i Sølvgadens Kaserne. Der kom jeg atter til at staa under min gamle foresatte, Overlærer Mylius, men blev dog nu ikke som forhen regaleret med Skjældsord og Rap af den i hin Tid aldeles uundværlige Stok; tvært imod behandlede man os Privatister ganske som unge Gentlemen, der af egen Drift søgte hans Vejledning. Drengene vare lige udmærkede i Gymnastik og Exercits; men Tonen og hele Undervisningsmaaden i selve Kaserneskolen var i den Grad raa og brutal, at man maatte gyse ved Tanken om, hvorledes de Underbefalingsmænd siden vilde optræde, der vare uddannede paa denne Maade.

Et morsomt Optrin foregik ved min Dimission der fra. Efter at jeg med Glans havde bestaaet den mundtlige Prøve angaaende samtlige Øvelser og de der til hørende forskjellige Kommandoord, leverede man mig et Gevær og lod mig kommandere en Deling i de reglementerede Geværgreb, hvilket jeg ogsaa slap særdeles godt fra; men da den fungerende Officer nu forlangte, at jeg selv skulde gjøre Geværgrebene efter hans Kommando, maatte jeg beklage, at

man aldrig havde øvet mig deri. Han kaldte da en Underlærer frem, bød ham tage Geværet og udføre Grebene; men da han, som var ved Artilleriet, ligeledes erklærede sig udygtig dertil, lod Officeren mig træde af, idet han bemærkede, at det var Synd at fordre af mig, hvad en af deres egne ikke kunde.

Normalskolen for indbyrdes Undervisning, hvor for man ogsaa skulde skaffe Attest, var i den Tid henlagt til Vajsenhuset, hvor den næsten alt formaaende Krigsraad W. fungerede som Overdommer. Endog Kandidater og ordinerede Præster maatte finde sig i at gaa i hans Gangkurv en Stund for at faa et Vidnesbyrd, der ogsaa for dem kunde have Betydning ved fremtidig Ansættelse. Jeg var saa heldig at vinde hans fulde Bevaagenhed, og dog maa jeg med Blusel tilstaa, at, da han en Dag i overstrømmende Venlighed kaldte mig en flink lille Fyr og faderlig tog mig under Hagen, jeg da var snærpet nok til at blive stødt over dette Kjærtegn, der efter min Mening ikke længer var passende over for en Størrelse som jeg.

En Dag spurgte Kandidat B. mig, hvorledes det gik med min Øvelse i at katekisere, der var et af de aller vigtigste Fag ved Examen. Da jeg fortalte ham, at jeg egentlig slet ingen Vejledning havde faaet, Hr. C. hørte jo aldrig paa mig og jeg aldrig ham, blev han meget betænkelig og sagde, at vi ufortøvet maatte raade Bod paa denne Mangel. Han bestemte nu en Aften, da min Klasse skulde møde, og jeg i hans og Inspektørens Overværelse samtale med

Børnene over et opgivet religiøst Emne. Aftenen kom, og jeg katekiserede paa min egen simple Maade over en § i Balles Lærebog, jeg erindrer ikke hvilken. Efter at have hørt paa os en halv Times Tid, lod han mig slutte, og Børnene gik. Han spurgte nu Hr. C., om han virkelig aldrig havde hørt mig katekisere eller givet mig nogen som helst Vejledning dertil, og han svarede strax, at dertil havde der ikke været Lejlighed, da vi jo samtidig læste hver i sin Klasse; men han havde laant og anbefalet mig Wegeners kateketiske Magazin, hvori jeg sikkert vilde finde den bedste Vejledning. Kandidat B. rystede paa Hovedet, men erklærede tillige, at jeg paa egen Haand havde forberedet mig saa godt i dette Fag, at jeg efter hans Mening nok kunde have godt Haab om at bestaa ved Examen, hvilket C. fremdeles fandt at være mindre sandsynligt paa Grund af den urimelig korte Læsetid.

Examenstiden nærmede sig med stærke Skridt, og jeg maatte gjøre de sidste Forberedelser. Ansøgning blev indgivet og bevilget, og de lovbestemte 20 Rdlr. indbetalte til Seminariefonden. Jeg havde faaet opspurgt, at der lige tæt ved Jonstrup boede en gammel Smed, der for billig Betaling tog Privatister i Kost under Examenstiden, og jeg sikrede mig i Tide denne heldige Plads til en Pris af kun 2 Rdlr. om Ugen. Saa vidt jeg erindrer, havde der meldt sig i alt 7 Privatister, de 5 fra den sædvanlige Manuduktør, Frølund. De lejede en Vogn ud til Ballerup Kro,

hvor de agtede at bo i Examenstiden, og jeg fik med nogen Vanskelighed Lov at være Medpassager. Da vi over den sidste Bakke nærmede os Jonstrup, ytrede en usædvanlig flot Herre i Selskabet: „Blot dette usle Brøvl snart var overstaaet!" Jeg tænkte: „Ja, Du kan sagtens; Du maa da være sikker nok!" Men da Herren kom paa den rigtige Vægt, blev han fundet meget for let.

Min Modtagelse hos Forstanderen, Konsistorialraad Wegener, var ikke meget lovende. Da han til sin store Forundring hørte, at jeg som Kjøbenhavner ikke havde læst hos Frølund, den sædvanlige Leverandør af Privatister, men derimod var forberedt af Hr. E, udbrød han: „Hvad! der var det kun tyndt; kan han ogsaa gjøre Seminarister?" „Naa," tænkte jeg, „siger man saaledes om det grønne Træ, hvorledes mon det saa vil gaa med det tørre?"

Jeg drog nu ind i min lille tarvelige Bolig hos Smedens; men, det varede kun kort, før jeg kunde synge med Kandidaten: „Nej! Denne Bolig syntes mig et Slot." Den gamle Smed var en rigtig jovial og tillige begavet Mand, der ved tænksom Læsning havde indsamlet et ikke ringe Forraad af Kundskaber, og jeg blev snart saa fortrolig med de gamle Folk, at jeg lige frem var som en kjær Søn i deres fattige Hjem.

Ved Examen havde Wegener selv Religion, Bibelkundskab og Katekisation samt Methodelærer; Jensen havde Grammatik, Skjønskrivning og Stil,

Geografi og Danmarkshistorie; Andersen foruden Musik og Sang tillige Regning. W. var ingen behagelig Examinator. Naar han kort og bestemt havde formuleret sin Kvæstion, tav han aldeles stille, medens han ufravendt betragtede vedkommende og stadig strøg sit Lommetørklæde med den flade Haand. Kom der efter en Pause intet Svar, gjentog han Spørgsmaalet, idet han tilføjede: „Det var det, der skulde svares paa!“ Indtraadte der atter Tavshed, hed det: „Naa, det ved man saa ikke noget om,“ og dermed var man i Regelen leveret, da alle hans Fag vare Hovedfag. De andre Lærere vare mere facile, især den milde, venlige Jensen; men han var ikke al Tid heldig som Examinator. Blandt Frølunds Elever var en fattig Jyde, som det gjorde mig meget ondt for. Han var mageløs flittig og godt begavet, skrev ypperligt for sig, ja havde endog ikke ubetydeligt poetisk Anlæg; men — Stakkelen var meget brystsvag og rimeligvis af den Grund noget pirrelig. Da han fik at vide, at han ikke kunde naa bedste Karakter, forlod han Examen og fik den vist ikke siden, da han skal være død kort efter. Om to andre mindes jeg, at den ene ikke kjendte Lignelsen om den barmhjærtige Samaritan, fordi den ikke var fortalt af Hersleb; den anden vidste ikke andet om Tegnet Kolon, end at det paa Latin vist hed dua puncta. De dumpede da ogsaa begge. Foruden de nævnte Kjøbenhavnere var der en Skolelærersøn, Olsen fra Sigersted, udmærket Violinspiller og omhyggelig forberedt, men lidt bly og for-

virret under Examinationen. I øvrigt var det de andres største Fejl, at de næsten slet ikke havde Øvelse i at samtale med Børn, hvorfor deres Katekisation i Regelen var under al Kritik. Seminarieboernene vare for Resten store Skjælmer. Havde de en Stymper for sig, kunde de med Forsæt give saa ravgale Svar, at han næsten var nødsaget til at gaa fra Koncepterne; havde de derimod med Jyden, Olsen eller mig at gjøre, var deres Svar aldrig vildledende. Vist nok var W. ubehagelig, naar han intet Svar fik; men han kunde ogsaa være i høj Grad velvillig, naar han mærkede, at man selv kunde tage godt fat; thi saa hjalp han til med opmuntrende Ord og vejledende Bemærkninger, til der kom Fart paa Studen. Jeg var heldig i denne Henseende, saa jeg snart stod mig godt med ham, da jeg til med slet ikke hørte til de flotte Kavalerer, hvis Væsen og Klædedragt var ham en Modbydelighed.

Examen bestod af to Dele. Først vare vi 7 Privatister ene oppe i de forskjellige Fag, og dette varede vist i omtrent en halv Snes Dage. Just i denne Tid indtraf Pintsen, saa vi havde fri begge Helligdagene. Da jeg kom tilbage fra min Pintse udflugt anden Helligdag og havde indtaget en Styrkning oven paa den lange Fodtur paa flere Mil, vilde jeg til at læse, da jeg næste Dag skulde op i det vigtigste Fag, Religionen; men min gamle Smed lo og sagde, at det nu var bag efter med den Læsen; jeg vidste jo slet ikke, hvad den gamle vilde spørge

mig om. Saa tændte han sin Pibe og raabte: „Stil Keglerne op, Drenge!" og saa spillede vi Kegler lige til Sengetid. Jeg mindes saa godt, at det netop i Religion gik mig særdeles heldigt. Spørgsmaalet var: „Hvorledes bringes 3. og 4. Kap. af Balles Lærebog i den rette Forbindelse med hinanden?" Dette var en Sag, der laa klar og tydelig for mig, saa jeg øjeblikkelig kunde komme ind paa den, og W. blev saa fornøjet, at han mod Slutningen næsten ene havde Ordet. Da jeg leverede ham min Disposition til den § i Lærebogen, jeg næste Dag skulde katekisere over, besaa han den paa alle Sider med en spydig Mine og sagde: „Naa, der er da nok, bare det duer noget!" Da jeg fik mg. for den, maa den dog have tilfredsstillet ham. Særdeles heldigt for mig var det ogsaa, at jeg boede lige ved Seminariets Havegjærde, medens de andre Kjøbenhavnere havde en god halv Mil at gaa, Olsen omtrent en Fjerdingvej.

Den sidste Examensdag kom der Bud fra W. efter Olsen og mig, da han strax vilde tale med os. Jeg havde netop givet O. et Stambogsvers med disse Linier: „Husk, da vi sad paa Skolens sidste Bænk, Og Latteren forkortede os Tiden!" Vi havde nemlig baaret os saa drengeagtigt ad, naar vi alt imellem syntes, at en sølle Stymper dog vrøvlede alt for galt, og den gamle havde vist lagt Mærke til os. Lidt forknytte nærmede vi os Helligdommen og bankede paa, hvor efter der lød et barsk: „Kom ind!" Vi bleve staaende med Ryggen mod Døren, medens han

i Tavshed gjorde et Slag eller to over Gulvet. Pludselig standsede han og udbrød: „Naa, saa det er dog ikke det bare Snavs, man sender her ud!“ Han roste der efter mig for min frimodige Optræden, der væsentlig havde været Aarsag til, at han, trods min unge Alder og den korte, vistnok meget mangelfulde Forberedelse, nu med temmelig Sikkerhed turde love mig Karakteren „meget duelig“, en sjælden Lykke, som han bad mig skjønne paa. Havde O. været lige saa frimodig, vilde han kunne have naaet det samme Resultat, da han var langt omhyggeligere forberedt: nu kunde han kun love ham en særdeles god anden Karakter, „duelig“, hvad der for en Privatist var meget hæderligt. Examens anden Del, der holdtes nogen Tid efter, var egentlig kun en Paradeforestilling for Seminariets høje Direktion, det kongelige danske Kancelli. Endskjønt de 17 Dimittender fra selve Seminariet fremstilledes tillige med os 4 til overs blevne Privatister, varede det hele næppe to hele Dage, og Karaktererne fra den første Del bleve i Regelen de gjældende. Af samtlige 21 Dimittender er nu, saa vidt jeg ved, kun 8 i Live. Olsen traf jeg mange Aar efter som Kordegn i Nykjøbing paa Falster, hvor han døde for nogle Aar siden.

Saa var da Maalet naaet, og Klenodiet, den med saa bange Forventninger i Møde sete Dimissionsattest, vundet. Nu var jeg dog endelig bleven til noget og behøvede ikke med Blusel at slaa Øjnene ned for det fatale Spørgsmaal: „Men hvad vil De

dog være?" Efter at have taget en kjærlig Afsked med mine venlige Smeddefolk, der i fuldeste Maal delte min Glæde over det heldige Udfald, spaserede jeg med mit Rejsegods i et Lommetørklæde baaret paa en tyk Stok hen ad Vejen, stolt og glad over det erhvervede kostbare Dokument, som jeg ikke vilde have byttet bort for Kongens Guldkaret med de 6 hvidfødte for, skjøndt jeg med denne Befordring vist var kommen baade raskere og mageligere af Sted. Men se! ogsaa i dette Stykke svigtede min forunderlige Lykke mig ikke; Mølleren fra Jonstrup, en højst venlig og vakker Mand, naaede mig et kort Stykke fra Seminariet, og da han hørte, at jeg skulde til Kjøbenhavn, tilbød han mig Plads paa sin fine Vogn, og saaledes drog jeg som en sand Triumfator ind i Hovedstaden.

Modtagelsen hjemme glemmer jeg aldrig. Mine gamle Forældre græd af Glæde, og de øvrige Medlemmer af Familien overvældede mig med hjærtelige Lykønskninger i Anledning af det heldige Resultat, som deres fælles kjærlige Opofrelser for mig havde hidført. Min tilkommende Svoger vilde overtale mig til strax at læse til artium; men jeg betakkede mig for vedblivende at være Familien til Byrde, hurtigst muligt vilde jeg søge Ansættelse, hvor ved jeg selv kunde tjene mit Brød. Min Manuduktørs Overraskelse lader sig næppe beskrive. Strax kunde han paa min livlige Optræden se, at jeg dog ikke var dumpet; derpaa opstod en svag Formodning om, at jeg mulig havde været saa heldig at naa Privatisternes

sædvanlige Højdepunkt, Karakteren „duelig“; men da jeg præsenterede ham min Dimissionsattest med mine Specialkarakterer og Hovedkarakteren „meget duelig“, slog han Hænderne sammen og udbrød: „Det er i Sandhed mageløst, et rent Mirakel!“ Snart opstod Tanken om at oprette en Forberedelses-anstalt for vordende Seminarister, da det første Forsøg var faldet saa godt ud. Hvor mange Efterfølgere, jeg fik hos Hr. E., ved jeg ikke; men det ved jeg, at det ikke lykkedes at faa en eneste af dem færdig til Examen, hvilket han selv med stor Beklagelse fortalte mig et Par Aar efter.

Som et yderligere Bevis paa Forstanderens Bevaagenhed maa jeg nævne, at han med Forbigaaen af Seminariets egne Elever, medgav mig et Anbefalingsbrev til den bekjendte og almenyndede Pastor Luplau, der havde bedet ham skaffe en dygtig Seminarist til at være Medhjælper hos den gamle Degn Schousbo i Dalby ved Ronnede. Efter et kort Ophold i Kjøbenhavn rejste jeg ned til Dalby med Anbefalingen, og jeg blev da ogsaa modtagen med megen Venlighed baade i Præstegaarden og i Degneboligen, hvor jeg uden nogen Vanskelighed blev antagen som Hjælpelærer fra 1. September. I Samtale med Vedkommende ytrede jeg, overensstemmende med Sandheden, at mit Bryst ikke var stærkt og min Stemme maaske noget svag til at lede Kirkesangen. Under Henvisning til denne Ytring fik jeg faa Dage efter min Tilbagekomst fra Dalby et Brev fra Schousbo, hvori han

kort og godt lod mig vide, at han i mit Sted nu havde antaget den Seminarist Behrendorff, der havde søgt Tjenesten samtidigt med mig, da han var i Besiddelse af de to Fortrin, jeg efter eget Sigende manglede; nemlig et stærkt Bryst og en kraftig Sangstemme. Jeg skrev strax til Pastor Luplau og beklagede mig over denne ligefrem haanlige Behandling, at man saaledes uden nogen lovlig Grund brød den med mig endog i Behrendorffs Nærværelse indgaaede Overenskomst. Pastor Luplau, Forfatter til den i samme Tid udkommende fortrinlige Reformationshistorie, bad mig i et meget venligt Brev om at tilgive, at han ikke godt kunde træde op mod sin gamle Ven, Schousbo, der vistnok ganske havde Uretten paa sin Side; men i Virkeligheden var bleven ængstelig ved at overveje min før omtalte Ytring, og L. viste mig tillige paa sædvanlig venlig Maade, hvor uheldig min Stilling vilde blive, hvis jeg tvært imod den gamles Ønske blev ansat hos ham. Jeg var nu ufornuftig nok til i et uartigt Brev til S. at give min Harme Luft; thi jeg kunde ikke den Gang faa Øjet op for Vorherres Styrelse, i at netop denne saa ivrigt attraaede Ansættelse blev mig berøvet. Siden lærte jeg at forstaa det.

Nu var jeg da atter nødsaget til at blive i Kjøbenhavn, til en anden Lærerplads kunde opnaaes; men dette ufrivillige Ophold var langt fra til min Skade. Jeg overtog gratis nogle ugentlige Timer i Prinsesse Caroline Amalies Asyl for Pastor Markus

Konne under hans Fraværelse paa en længere Rejse, og var derved saa heldig at vinde Hendes Kongelige Højheds Bevaagenhed. Min første Optræden i Prinsessens Nærværelse var lige frem komisk. Der kom næsten hver Dag en eller anden højtstaaende Dame i Asylet, saa man vænnedes til ikke af den Grund at lade sig forstyrre i Undervisningen. En Dag var der ved min Ankomst en mig ubekjendt fremmed Dame, og jeg tog efter en ærbødig Hilsen strax fat paa min Gjerning. Paa en mageløs venlig og Tillid vækkende Maade blandede hun sig flere Gange i Undervisningen, og jeg svarede, naturligvis ærbødigt, men dog vist temmelig frimodigt, naar hun spurgte om et eller andet. Da Timen var endt, besvarede hun mildt og venligt min ærbødige Afskedshilsen, og jeg gik ud i Forværelset, hvor jeg netop stod i den aabnede Gangdør, da jeg hørte Asylets Bestyrerinde spørge, om det behagede Hendes Kongelige Højhed at nyde en Kop Kaffe. At jeg i en Fart kom ud paa Gangen, kan man let begribe. Da jeg nu vidste, at Søster Louise skulde møde hos Prinsessen næste Dag, — hun kom der nemlig i Regelen en Gang hver Uge som hendes erklærede Yndling — bad jeg hende gjøre Undskyldning for min mindre passende Optræden i Asylet, og den elskelige Prinsesse lo naadigt og hjærteligt af det hele. Mærkeligt nok traf jeg hende aldrig oftere alene i Asylet, men kun ved vor lille Søndagsgudstjeneste med andre Damer i sit Følge, en Gang endog med Frederik den Syvendes første

Gemalinde, Prinsesse Vilhelmine, hvem jeg saaledes ogsaa fik set paa nært Hold. Hende kunde man i øvrigt lettere tage fejl af, da hun ikke nær besad den fuldendt kongelige Holdning, der udmærkede Prinsesse Caroline Amalie. Ogsaa i Søster Louises Skole vikarierede jeg af og til for en og anden Kandidat, hvor ved jeg endog imellem fortjente lidt. Saavel i Asylet som i Søsters Skole hørtes vel omtrent allerførst Ingemanns og Weyses dejlige Børnesalmer: Morgensangen: „Gud ske Tak og Lov, vi saa dejligt sov“, blev udtrykkelig baade digtet og komponeret til Asylet, og til Grundtvigs Helligtrekongerssalme: „Dejlig er den Himmel blaa“, skrev gamle Kapt. Meidell, Søster L.s Svigerfader, den simple men stemningsfulde Melodi, der endnu mest bruges rundt om paa Landet.

Jeg indgav Ansøgning om Ansættelse som Lærer ved en af Fattigvæsenets Skoler; men, skjønt jeg blev varmt anbefalet baade af den ansete Forstander Borch ved Opfostringshuset, der endog kaldte mig en af Stiftelsens mest udmærkede Elever, og af den gamle Wegener, lykkedes det mig dog ikke at blive ansat, da man i Regelen foretrak theologiske Kandidater frem for Seminarister til disse Lærerposter. Kandidaterne var nemlig i hine Dage ikke saa heldigt stillede, at de lige fra Examensbordet kunde springe ind i et godt Præstekald. Da hørtes der aldrig om, at saadanne Embeder stod ledig i længere Tid, fordi ingen vilde søge dem; thi Kandidaterne maatte møjsommeligt

arbejde for Brødet i kjøbenhavnske Skoler, ja nøjedes med et Skolekald paa Landet, indtil de, ofte først hen i Trediveaarsalderen, kunde naa et lille Præstekald. Jeg har Grund til at tro, at der paa den Maade dannedes dygtigere Skoleinspektører end under de nu-værende Forhold. Den Gang kunde et Blad gjøre Lykke med den Vittighed: „Gud ske Lov! nu er da min Datter forsørget," sagde Fruen, da hun fik hende forlovet med en theologisk Kandidat, og Heiberg kunde skrive: „En Kapellan kan gammel blive og holder sig ved Haab i Live," hvormed han, som bekjendt, vilde svække Grundtvig. Min Stilling var i det hele behagelig, da jeg nu var vel set hos alle paarørende og bekjendte, og jeg ikke længer deltog i deres Sammenkomster som et blot taalt Individ. Hvorledes i øvrigt sande Ubetydeligheder kunne forfremme os i vore Omgivelsers gunstige Omdømme, naar man kun har Lykken med sig, skal jeg her anføre et Par Exempler paa. I et Selskab hos Grosserer J., hvor flere Personer af den studerende eller dog dannede Klasse var til Stede, kom Talen paa Døvstumme-institutet, rimeligvis fordi en bekjendt døvstum Lærer, Ulrik Gram, var nærværende. Der blev nu fremsat det Spørgsmaal, om nogen vidste Navnet paa den Mand, der havde Æren af at have oprettet den første Undervisningsanstalt for Døvstumme; men ingen kunde i Øjeblikket erindre det. Pludselig vendte Grossereren sig til mig og sagde, han kunde se, at jeg vidste Navnet. Jeg nævnede da den franske Pædagog,

Abbed de l'Epée, og den bekjendte Professor Rasmus Nielsen udbrød strax: „Rigtig, der har vi Manden!" Hele denne min Klogskab skrev sig blot fra, at jeg ganske kort i Forvejen havde læst en Afhandling der om i Tidsskriftet „Egeria".

En anden Gang kom jeg ganske uskyldig til at bære Navn af en stor Kunstkjender. Det var atter hos Grosserer J., der besad en kostbar Samling af ældre Malerier. Han havde netop vist os en Del af Samlingen og der ved mærket, at jeg ikke var ganske uvidende om de store Mesteres Navne og Værker. Pludselig standsede han foran et gammelt dunkelt Mandsportræt og sagde, at, hvis jeg nu paa staaende Fod kunde nævne ham Mesterens Navn, saa vilde han kalde mig en virkelig Kunstkjender. Jeg svarede strax, at det nok kunde ligne en Rembrandt, og da han tog Billedet ned, stod virkelig Rembrandts Navn og Mærke paa Bagsiden. Jeg havde nemlig en Gang læst, at R.s Kolorit ofte var dunkel og ligesom tilrøget, og da det netop var Tilfældet med dette Portræt, havde jeg af Instinkt fundet det rigtige Navn. Grossereren var baade før og efter den Tid min stadige Velynder og viste mig ved flere Lejligheder en sand faderlig Godhed.

Under min Forberedelsestid traf jeg en Dag, da jeg gik igjennem Helliggejststræde, en af mine Kammerater fra Opfostringshuset, F. W. Noor. Jeg mindedes ham godt som en usædvanlig proper og ordentlig Dreng, der blev konfirmeret Aaret før jeg,

men hvem jeg ellers aldrig havde staaet i nærmere Forhold til. Han var nu i Lære hos Instrumentmager Thiele i den gamle Gaard Nr. 249, hvor det bekjendte Joh. Rud. Thieles Bogtrykkeri havde været i mange Aar, og hvor ogsaa den forhen omtalte Digter, Bogbinder Friis, boede. Lige fra dette vort første Sammentræf opstod der et inderligt Venskab mellem N. og mig, og flere vakre unge Mennesker fra de forskjellige Firmaer i Gaarden sluttede sig til os, saa Værkstedet hos Thiele, som den flinke N. snart blev Bestyrer for under Ejerens Svaghed, blev mig et saare kjært Opholdssted, hvor jeg i Selskab med vakre jævnaldrende Venner tilbragte mangen uforglemmelig Aftentime. Efter min Examen samledes vi næsten hver Søndag Eftermiddag til en Skovtur, der var lutter Munterhed og Glæde, om ogsaa Fortæringen var lidt knap og i Regelen kun udgjorde en Kop Kaffe eller The, som den eller de betalte, der den Dag tilfældigvis vare ved Muffen, og der var aldrig Trætte eller Uforbragelighed imellem os. Den 18de Septbr. 1836 gjorde vi endog i Fællesskab en Fodtur til Roskilde; Kl. 5 om Morgenen stillede vi ved Vesterport, da den blev lukket op, og Kl. 10 om Aftenen droge vi trætte og mødige ind ad den igjen, men alle glade ved Mindet om en ret velsignet Dag. Af disse vakre og uforglemmelige Ungdomsvenner er kun min gamle kjære Noor tilbage, der i mange Aar med Held har drevet en meget anset endog af Hoffet anerkjendt Forretning, og hvis venlige Hjem endnu er

mit kjæreste Tilflugtssted, naar jeg kommer til Byen. En af gamle Faders erklærede Yndlinge, P. W. E. Carstensen, blev ved mig indført i vor Vennekreds. Tilskyndet ved mit Examensheld begyndte han, i en noget ældre Alder og vist nok under meget trange Kaar, at læse og opnaaede et Par Aar efter alene ved sin Jærnflid og Ihærdighed et uventet godt Resultat. Han har siden, ofte med stort Besvær, gjort lange Rejser blot for at besøge mig i mine forskjellige Hjem, og han har stadig glædet mig ved sine livlige og hjertelige Breve. Han er Udgiver af flere topografiske Smaaskrifter og dekoreret med Fortjenstmedaljen. Ogsaa han har nylig som pensioneret Lærer taget Bolig i Kjøbenhavn. Alle de øvrige kjære Venner fra hine Ungdommens fagre Dage ere forlængst gangne til Hvile.

Netop paa min 20de Fødselsdag, 30. Oktober 1836, indtraf 300 Aars Jubelfesten for Reformationen, der alt om Morgenen bebudedes ved Kanonernes Torden fra Voldene. Over alt i Kirker og Skoler var anordnet Festgudstjenester med Prædiken eller dog Oplæsning om Reformationens Indførelse; ogsaa i Asylet og i Søster Louises Skole fandt en saadan Højtidelighed Sted. Festens Glanspunkt var dog Gudstjenesten i Frue Kirke, hvor til jeg med sædvanligt Held havde faaet Billet, saa jeg fra en af Kirkestolene var Vidne til det hele. Uden for Hovedportalen var opstillet en Æresvagt i Galla samt et Halvbatteri Kanoner. Langs ad Kirkegangen var

anbragt 2 Rækker Stole, paa hvilke samtlige tilsagte Rangspersoner anvistes deres Pladser af to Festmarschaller, der med forgyldte Stave i Hænderne vandrede frem og tilbage for at holde Orden. Damerne af de højere Rangklasser anvistes deres Pladser paa Omgangen ved begge Sider af den kongelige Stol. Midt for Koret paraderede en Deling af Livgarden i fuld Galla med blinkende Partisaner i Hænderne. Da Frederik den Sjette ankom, løsnedes Kanonerne udenfor, saa hele Kirken rystede; fra Orgelet lød Weyses gribende Festmarsch, og Kirkens samtlige Præster med Biskoppen i Spidsen modtog og ledsagede Majestæten og hans Følge til den kongelige Stol. Festkantaten udførtes af Sangere fra det kongelige Theater og Musikken af Kapellets Medlemmer, og Biskop Mynster, som prædikede, var iført det prægtige bispelige Ornat med den glimrende Ordenskjæde om Halsen, ligesom ogsaa Universitetets og andre af Rigets Dignitarier mødte i festlige Dragter. Jeg har i det hele aldrig set en saa glimrende Forsamling eller overværet en saa høitidelig Fest. Ved Kongens Bortgang fulgtes han til Kirkedøren af samtlige gejstlige under en brusende Festmarsch fra Orgelet, og Kanonerne dundrede atter løs til Afsked. Den sidste Festdag var jeg med mine Forældre og Sødskende til Alters i Frue Kirke, hvilken Dag den i hin Tid saa bekjendte Stiftsprovst Henrik Georg Clausen for sidste Gang betraadte Prædikestolen, hvor fra han holdt en gribende Afskeds-

tale til Menigheden. Sonnen, Professor H. N. Clausen, havde i reformert Kirke før Festen afholdt en Række udmærkede Foredrag over Reformations-historien, ved hvilke jeg ogsaa havde været en heldig og opmærksom Tilhører. Om Aftenen den 1. November sluttedes Festen med Løsning af Kanonerne hele Volden rundt.

Endnu havde der ikke vist sig nogen Udsigt til en fast og lønnet Lærervirksomhed, som jeg mere og mere længtes efter; endelig skulde den komme paa en underlig Maade. Jeg havde et Par Gange talt med en nogle Aar ældre Seminarist, der formodentlig maa have haft nogen fast Beskjæftigelse i Kjøbenhavn, da han siden sin Dimission stadig havde opholdt sig der og desuden var ret dygtig, navnlig i Sprog. Ved et tilfældigt Møde paa Gaden en Dag, da jeg ytrede min Længsel efter Ansættelse, fortalte han, at han netop i de samme Dage havde averteret om en Lærer-plads paa Landet, men havde kun faaet et eneste Brev og det fra en Ravnekrog langt nede i Vordingborg-egnen, hvor man var uforskammet nok til at forlange Attest af ham baade for Duelighed og Skikkelighed, saa at han i høj Grad følte sig fornærmet. Da jeg tillod mig at bemærke, at denne Fordring ikke fore-kom mig saa urimelig, og at jeg gjerne vilde have be-svaret Brevet, greb han strax i Lommen og overgav mig det til fri Afbenyttelse, da hans Navn og Bolig heldigvis var vedkommende aldeles ubekjendt, eftersom der kun var forlangt en Billet indlagt paa et Avis-

kontor. I det modtagne Brev fandt jeg slet ikke noget stødende; jeg meddelte derfor strax vedkommende Sagens sande Sammenhæng og erklærede mig villig til at overtage Pladsen. Nogen Tid efter modtog jeg et venligt Svar fra Pastor Woldike i Hammer, at den gamle Lærer Schou nok skulde have en Hjælpelærer; men at Sagen endnu ikke var ordnet saa vidt, at en saadan strax kunde antages, hvor for han bad mig være parat til at komme, naar der blev sendt Bud efter mig, hvad der vist vilde ske om ikke lang Tid. Lønningsvilkaarene vare de sædvanlige: 50 Kr. aarlig og alt frit undtagen Vask. Jeg maatte nu se at faa mine Sager i Orden til denne første alvorlige Udflugt fra Fædrehjemmet; ved mine kjæres Hjælp, men dog ikke uden at gjøre lidt Gjæld, fik jeg min Garderobe i en nogenlunde ordentlig Stand og ventede saaledes rustet paa Rejseordren. Denne lod dog vente længe paa sig, og der hengik vel over to Maaneder, indtil endelig en Dag først i December en Gaardmand indfandt sig med et Brev fra Pastor Woldike, om jeg nu strax vilde rejse ud til Hammer med Overbringeren, hvem han havde medgivet en gammel tyk Vadmelskavaj, der vel nok kunde gjøre Nytte paa den lange Rejse. Allerede næste Dag skulde vi af Sted, da Manden ikke kunde ligge og vente i Kjøbenhavn, saa jeg fik travlt for Alvor, ikke just med at pakke ind, da hele min Bagage kunde være i den lille røde Kasse, jeg havde bragt med fra Opfostringshuset, men med at sige Farvel til Slægt og Venner. Med

mine unge Venner i Helliggejststræde tog jeg især en vemodig Afsked; jeg havde lært at sætte Pris paa dette Vennesamfund og blev nu pludselig udreven der af. Den sidste Aften gjorde vi i Fællesskab en Tur ud til Rahbechs Mindestøtte ved Bakkehuset, hvor vi højtidelig gave hinanden Haanden paa ikke at glemme vort Vennesamfund med dets mange kjære Minder, men vedligeholde Forbindelsen efter bedste Evne navnlig ved flittig at skrive. Jeg tror nok, at ingen af os svigtede sit Løfte.

Næste Dag kom jeg da paa Gled i en blødende, iskold Regn, der fulgte os hele Tiden. Mon nogen i vore Dage egentlig kan forestille sig en saadan Rejse i December Maaned paa en knagende, stødende, træaxlet Vogn? Fod for Fod gik det i henved 30 Timer, og kun et eneste Sted var vi under Tag, da vi Søndag Morgen holdt i Tappernøje Kro ½ Time for at faa en Kop Kaffe. Om uldent Undertøj var der i hine Tider næsten aldrig Tale, og, naar jeg undtager Præstens gamle Kavaj, der gjorde god Nytte, havde jeg vist ikke et eneste rigtig varmt Klædningsstykke paa og paa Fødderne kun et Par Blanklæders Støvler. Lørdag Formiddag, vistnok 3. December, forlod vi Kjøbenhavn, og Søndag Eftermiddag, da Folk just kom fra sidst Gudstjeneste, Kl. lidt over 2, sneglede vi ind i Hammer By. Hele Vejlængden, knap 12 Mil, kjører man nu med Iltoget i — 2 Timer! Aldeles forkommet af Rejsen meldte jeg mig først i Præstegaarden, hvor jeg blev modtaget med

hjærtelig Venlighed, og et godt varmt Maaltid optoede saa nogenlunde mine halvdøde Lemmer.

Indtrædelsen i min nye Virkekreds som Lærer var unægtelig mindre opmuntrende. Jeg fandt i Skolen en gammel, næsten uduelig og til Dels forfalden Lærer, hvis bornholmske Hustru, tillige Distriktets Jordemoder, vist nok ikke besad en eneste af de Fuldkommenheder, som Digterne pleje at tillægge den nordiske Kvinde. Boligen var saa indskrænket, at jeg blev anvist Natteleje henne i Byen, saa jeg hver Morgen og Aften maatte passere ad den rædsomme Gade, hvor man sank i Snavs til op over Fødderne, og det huslige Liv i Skolen var saa simpelt og usselt, som vel tænkes kunde. I Skolestuen var Lergulv, hvori de plumpe Borde og Bænke vare nedrammede; Kakkelovnen var en lille Bilægger, der kun gav sparsom Varme og slet ingen frisk Luft; Lærerens Plads var en lille Træbænk ved den øverste Bordende med Pigernes Dux paa højre Side og Drengenes paa venstre, og Indgangen til Lærerfamiliens Værelser var igjennem Skolestuen, hvad der ikke gav saa lidt Forstyrrelse. Den daværende øverste Dreng traf jeg i Fjor under et Besøg hos min kjære Søstersøn, Stationsforvalteren ved Lou Station, som en 64-aarig velhavende Gaardmand i Lou, og vi to gamle kunde endnu rigtig godt mindes hinanden efter 50 Aars Forløb.

I Nærheden af Lou laa Risegaarden, hvor gamle Schou havde lejet Jagten. I Regelen var Gaard-

mandens Flaske Hovedmaalet for Jagtøvelserne, og min Prinsipal tilbragte da gjerne Natten paa Valpladsen. En Dag var Flasken saa slet forsynet, at den kun gav et Par Smaasnapse til hver; jeg smagte den Gang hverken Spiritus eller Tobak. Paa Hjemvejen var min gamle i Perlehumør, og kun i denne Tilstand var han Kaptajn paa sit Skib. „Nu skal vi," saa bandede han, „have os en stegt Medisterpølse til Midaften!" hvilken Ordre han strax ved Hjemkomsten gav sin Ægtehalvdel, der imidlertid bad ham rejse et vist Sted hen, hvor paa hun slog Spisekammerdøren i Laas og rendte sin Vej. Nu viste den gamle Skibskok sig i sin hele Glorie. I en Fart blev den laasede Dør bræKket op med en Oxe, og ikke ret længe efter stod Stegepanden med den brasende Pølse paa Bordet. Da Madamen i det samme kom hjem, spurgte han med et ægte Rævesmil, om hun vilde gjøre os den Ære at tage en Bid med, hvilket Tilbud hun besvarede med en kraftig Ed, inden hun atter forsvandt. Om Risegaarden er i øvrigt at bemærke, at Manden med Liv og Sjæl troede paa Kong Valdemars vilde Jagt. Han forsikrede mig en Gang i fuldt Alvor, at Gaardens ene Port paa en vis Tid af Aaret aldrig maatte staa lukket om Natten, da den vilde Hær ellers paa sin Gjennemfart ufejlbarligt vilde knuse den. I Nærheden af Risegaarden fandtes betydelige Levninger af den store Vildbanegrøft, der i forrige Aarhundrede omsluttede det gamle Vordingborg

Amt, og efter Sagnet var opført af fremmede Krigsfanger.

Med god Villie tog jeg fat paa Arbejdet i Skolen, og det lykkedes forholdsvis ret godt, skjønt Tilstanden endnu ved min Afgang var maadelig nok. Efter en alvorlig Irettesættelse i Skolens Protokol ved den sidste Provstevisitats havde den gl. Schou dristet sig til at vedføje følgende Bemærkning: „Jeg er ikke Kristus, og jeg kan heller ikke gaa og lære Børnene bag hver Mands Faareflok eller Plov, naar de blive borte fra Skolen!" Muligt nok, at Forsømmelser havde været for hyppige; men dette er jo netop ofte en Følge af maadelig Undervisning. I hine Tider stod de fleste Landsbyskoler paa et saare lavt Trin; kun Lærebog, Bibelhistorie, Læsning, Skjønskrivning samt lidt Regning og Sang vare de sædvanlige Lærefag, Retskrivning og Stil, Geografi og Historie i Regelen Luxusartikler, som kun fandtes i de fremmeligste Skoler, hvor dygtige Lærere i længere Tid havde virket. Skolemateriel kjendtes neppe af Navn, undtagen hvor indbyrdes Undervisning med sine efter Datidens Maalestok fortrinlige Apparater havde fundet Indgang. I Hammer Sogns 3 Skoler fandtes den ikke, rimeligvis paa Grund af Lærernes mindre Dygtighed til at gjennemføre den, og jeg ønskede ikke dens Indførelse, skjønt jeg i høj Grad havde haft Brug for dens Skolemateriel; thi jeg havde fra Farbroders Tid en vis Aversion for dens hele mekaniske og militære Væsen. I Annexet Lundby, hvor min senere

saa kjære Ven Poulsen, kun nogle Aar ældre end jeg, var Lærer, stod Undervisningen paa et langt højere Trin, og der havde indbyrdes Undervisning været i Brug adskillige Aar.

I Ring var den gamle Kirchhoff Lærer. Høj og bred som en Kæmpe mødte han ved Kirken i sin svære Vadmelsdragt, paa Benene et Par vældige Søstøvler, en Katteskinds Hue paa Hovedet og støttende sig til en 2 Alens Stav med en Jærndupsko paa vel et Punds Vægt. Hans lange graasprængte Haar lignede en Løves Manke og Stemmen, naar han sang, dens Brøl. Ved Reformationsfesten bad Pastor W. ham, om han ikke nok tillod, at Præsten og et Par andre førte an, naar Salmen: „Vor Gud han er saa fast en Borg" skulde synges, da man ønskede Koralbogens Melodi, som K. ikke ret var kjendt med. „Jo, Gud bevar's, Deres Velærværdighed!" svarede han bukkende; men efter de første Strofer udbrød han pludselig: „Nej, de skal dog ikke rent tage Luven fra mig!" og saa, forsikkrede Pastor W., satte han i med sine Lungers fulde Kraft, saa Kirkeruderne dirrede, og hele Menigheden maatte smukt følge i hans Kjølvand. Den tredie Lærer i Sognet var vel en yngre Mand; men nedkuet af Sygdom og Næringssorg førte han kun en sørgelig Tilværelse med sin talrige Familie. Det var saaledes ikke uden Grund, at Pastor W., da jeg en Dag ikke var fri for at prale lidt paa de andres Bekostning, gav mig det ironiske

Svar: „Kjære, husk dog paa, at mellem blinde kan den enøjede jo sagtens regjere!“

Af og til faldt den Tanke mig ind, hvad dog Vorherre havde ment med at sende mig til denne Ravnekrog og nægtet mig det hyggelige Hjem i Dalby, som jeg nødig havde opgivet. Dog, efter at jeg i Julen havde gjort den for længe siden omtalte Ridetur til F., hvor ved mit Barndomsideal pludselig forsvandt, dukkede snart et andet Billede op, som for Eftertiden skulde indtage dets Plads. I Præstens venlige Familie havde i en Række af Aar været en Datter af en forhen velhavende fynsk Herregaardsforpagter, for hvem det i Tidens Løb var gaaet tilbage, saa at Enken efter hans Død kun havde et bestemt Aftægtsbeløb at leve af, medens de voxne Børn maatte ernære sig selv. Sofie Hansen var fulgt med Præstefamilien til Hammer og indtog hos den en Plads halvt som Tyende, halvt som Barn i Huset. Jeg har aldrig kjendt nogen, der i den Grad var afholdt saa at sige af alle; hendes Ros gjenlød for mig allerede den første Aften hos Gaardmanden, i hvis tarvelige Overstestue med Lervægge og Lergulv jeg skulde bo uden at have nogen Kakkelovn, og den gjentoges paa ethvert Sted, hvor Talen tilfældig blev om hende. Endskjønt hun var nær de tredive og jeg nylig fyldt 20 Aar, opstod der snart et inderligt Forhold imellem os, saa at vi allerede hen i Marts med Præstefamiliens deltagende Samtykke erklæredes som

forlovede. Ogsaa min Familie og de fraværende Venner sendte os de hjerteligste Lykønskninger.

Denne glædelige Begivenhed fulgtes snart af en sørgelig. Kort før Paaske faldt jeg i den heftigste Sygdom, jeg nogensinde har prøvet, idet en Art af Tyfus i flere Uger holdt mig paa Sygelejet. Den var rimeligvis en Følge af min besværlige Rejse der ud, medens vaade Fødder og anden Forkølelse senere havde gjort Resten. Hvor maatte jeg dog ikke i denne Tid være glad for Præstegaarden! Jeg modtog der fra en Hjælp og Pleje, som jeg ikke kunde have faaet bedre i mine Forældres Hus. Jeg mindes saa tydeligt 2den Søndag efter Paaske, Konfirmanternes Altergangsdag; da var det et saa forfærdeligt Vejr, at alene Præstens Karl ved at vade i Sne til Haisen kunde bringe mig en Styrkning fra Præstegaarden, skjønt denne laa lige over for os. Først i Slutningen af April kunde jeg ved en Stok langsomt liste mig hen ad Gaden, og da laa der endnu Snedriver paa flere Alens Højde rundt omkring.

Hen i Maj oprandt en Stund, jeg saa inderlig havde følt Længsel efter: jeg fik Permission til en Kjøbenhavnsrejse. Mine Formuesomstændigheder vare nu ikke ubetydeligt bedre. Ved min Ankomst til H. ejede jeg kontant 2 Rdlr., men var i Gjæld for 15, der skulde betales til Foraaret. De 2 Rdlr. vare endnu ikke opbrugte, endskjønt jeg i Vinterens Løb havde gjort Turen til F. og været til Julemarked i Præstø. I hvilket Forhold den Gang t. Ex. Prisen

paa Klæder stod til Lærernes Vilkaar, fremgaar tydeligt af det Svar, Poulsen i Lundby gav mig paa mit Spørgsmaal om, hvad hans fine russiskgrønne Klædesfrakke havde kostet ham: „Naar De kjendte en Lærers Vilkaar, vilde De let indse, at jeg slet ikke har kunnet kjøbe denne Frakke; den er mig foræret.“ En saadan Frakke kostede da ogsaa over 60 Kr. i nuværende Penge. Min egen Vinterfrakke af blaat, langhaaret Coathing, et ikke saa kostbart Stof, havde dog kostet 50 Kr., hvor af de for nævnte 30 endnu resterede. Med en Hønsekræmmer gjorde jeg nu Rejsen ind for 1 Rdlr. og havde vel saa endda noget over 20 Rdlr. i Behold. Af lutter Forsigtighed — Pengepung eller Tegnebog havde jeg aldrig ejet — svøbte jeg de 15 Rdlr., jeg skulde betale, i et Stykke Papir og lagde dem i en særskilt Lomme; men, tænk saa min Forfærdelse! Da jeg ved Ankomsten til Kjøbenhavn paa Moders Spørgsmaal, om jeg havde Pengene til Skrædderen, rask svarede ja, greb jeg i — den tomme Lomme. Seddelpakken var gleden op og tabt paa Landevejen i Regn og Sol, som vi atter havde haft paa den sidste Del af Rejsen. Det var i Sandhed et meget føleligt Tab for mig; næsten hele min opsparede Løn forsvunden i et eneste Øjeblik. Slægt og Venner trøstede mig vel paa bedste Maade, og enkelte Smaagaver bødede lidt paa Tabet; men Gjælden maatte jeg bede om Henstand med til Efteraaret, medens jeg maatte savne adskillige nødvendige Gjenstande, jeg havde betænkt at kjøbe. En smuk og

vægtig Forlovelsesring hjembragte jeg dog til Sofie; den havde jeg tilbyttet mig for et Par fine Guld-Ærmeknapper, som jeg havde arvet efter Farbroder. Nogle uforglemmelige Aftener tilbragtes atter i Venne-samfundet hos Noor, og alle mine Slægtninge viste mig den kjærigste Opmærksomhed. Nu var Udrejsen til Hammer ikke saa tung som før, skjønt man jo ogsaa der var bedrøvet over mit forholdsvis store Pengetab.

Hen paa Sommeren blev der til vort Nabo-pastorat, Næstelsø og Mogenstrup, kaldet en ung Præst ved Navn van Wylich. Hans Indtrædelses-prædiken 2. Søndag efter Trinitatis 1837 overværede jeg i Mogenstrup dejlige Skovkirke med Pastor Wøldike, der havde indbudt mig til at tage med. Netop 10 Aar efter hørte jeg hans Indtrædelses-prædiken over det samme Evangelium i Kildebrønde Kirke, et Par Mil fra Kjøge. Den nye Præst hen-rev alle ved sin herlige Prædiken, og gamle W. ytrede til mig ved Udgangen: „Det er en Mand, der er værd at høre!“ Mærkeligt nok skulde jeg om kort Tid komme i nær Forbindelse med denne sjældne Præst, der snart blev en jævnlig Gjæst i Hammer Præstegaard, hvor han ved sit venlige og livlige Væsen var yndet af alle.

Hen ad Efteraaret kom der en Dag Bud til mig paa Skolen, om jeg strax vilde komme ind i Præste-gaarden. Der traf jeg Pastor v. Wylich, og gamle Wøldike gjorde mig bekjendt med, at Hensigten med

dette Besøg var at faa mig over til Næstelsø som Hjælpelærer, da Skolen der var i en saadan Tilstand, at den i høj Grad trængte til en dygtig Lærer. Vel var Lønnen ikke større, men Opholdet vilde blive langt behageligere, og naar v. W. først fik sin Familie over til sig fra Jylland, kunde jeg læse privat med hans Børn og der ved fortjene et ikke ringe Beløb. Jeg har glemt at bemærke, at jeg ogsaa i Hammer havde haft lidt Fortjeneste hos Pastor W. ved nogle Skrive- og Regnetimer med hans yngste Søn Markus Thomas, der nu er Provst ovre i Fyen. Efter Præstens Ønske gik jeg saa en Dag over til Næstelsø og var saa heldig, at det netop var den gamle Degns Fødselsdag. Han var en livlig, dannet Mand, og da der var fremmede, opvartedes der om Aftenen med Gaasesteg og Punsch, et sandt lukulliskt Maaltid for en stakkels Hjælpelærer fra det fattige Hammer. Gamle Beck og jeg bleve snart enige om Lærerpladsen, der skulde tiltrædes Nytaar 1838, og Pastor v. W., hvem jeg naturligvis underrettede om Udfaldet af Forhandlingerne, ønskede mig med stor Hjærtelighed velkommen som Lærer i sit Pastorat.

I Novbr. Maaned gjorde jeg med min forlovede en Tur til Kbhavn for at hilse paa Slægtninge og Venner. Pastor W. befordrede os med egen Vogn den lange Vej til Rønnede og betalte desuden hele den øvrige Rejse med Dagvognen, hvad der i hine Tider var en ikke ringe Udgift. Sofie vandt ogsaa i Kbhavn alles Yndest og efter en Uges Ophold,

under hvilket vi endog havde været saa heldige at se „Svend Dyrings Hus" i det kongelige Theater, droge vi vel tilfredse hjem igjen, efter at jeg nu endelig havde faaet afgjort min Gjæld der inde, men ogsaa med omtrent tomme Lommer.

Omtrent ved denne Tid maa det vist have været, at gl. Wegener afgik fra Jonstrup og der altsaa var Tale om en ny Seminarieforstander. I denne Anledning skrev jeg en Artikel i Claudius Rosenhoffs Blad „den Frisindede", i hvilken jeg paa en noget plump Maade omtalte det hidtil tvungne og nedkuende i Forholdet mellem Forstanderen og Eleverne, i det jeg udtalte Ønsket om, at en mere livsfrisk og frisindet Udvikling under en ny Forstander maatte kunne finde Indgang. Jeg var naturligvis aller mindst berettiget til at dadle Tonen paa Seminariet, da jeg jo slet ikke var af dets Elever og desuden havde mødt en usædvanlig Velvillie hos W. under mit korte Ophold der i Examenstiden, og jeg kom snart til den Erkjendelse, at jeg ved min ubetænksomme Optræden kun havde sat mig selv i Gabestokken, men ikke gavnet Sagen det mindste. En temmelig skarp Modartikel af en vis Bärthelson vilde jeg have besvaret; men Pastor Wøldike bad mig nu ret alvorligt om at holde op i Tide, inden jeg ganske fik ødelagt mit eget gode Navn og Rygte.

Nytaar 1838 flyttede jeg saa til min nye Virkekreds i Næstelsø, hvor Forholdene i mange Henseender var helt anderledes. Saa vel Forældrene som Bør-

nene var der langt mere venlige og i Møde kommende, hvad der vistnok havde sin nærmeste Grund i, at den gamle Beck lige fra Aaret 1794 havde fungeret der og nod almindelig Agtelse. Vel havde han ikke erhvervet sig stor Berømmelse i Skolen; men som cand. phil. havde han under den forrige Præst meget ofte prædiket, naar denne ved fremmedes Ankomst eller af andre Grunde mente at være forhindret. Man var der ved bleven vænnet til at behandle ham med en Hensynsfuldhed og Agtelse, hvor af der i Hammer ikke fandtes Spor. Saaledes benævnedes han aldrig anderledes end Hr. Bech, medens næppe noget Menneske vilde være faldet paa at bruge Benævnelsen Hr. om nogen af Hammer Sogns Lærere. Bech var da ogsaa den eneste virkelige Sognedegn i hele Provstiet og det baade for Næstelsø og Mogenstrup Sogn, hvad der for mig medførte den Ulæmpe, at jeg hver Søndag maatte synge i begge Kirker. Ogsaa i hans Hjem var der ved min Ankomst helt godt at være. Pastor v. Wylich manuducerede stadig unge Mennesker af god Familie til Universitetet, og da hans egen Husstand endnu ikke var kommen i Orden, havde han tinget disse Elever i Kost hos Degnen, der tjente godt der ved; den daglige Levemaade blev jo af denne Grund meget bedre, medens der ogsaa i det huslige Liv herskede en usædvanlig dannet og livlig Tone. Af disse vakre unge Mennesker mindes jeg især to: den senere saa afholdte Præst Carl Tolstrup, hvis herlige Stemme hævede vor Kirkesang til en sjælden

Fuldkommenhed, og den vist endnu levende Skoleinspektør Brøndsted i Kjøbenhavn. Omtrent paa samme Tid var det vist ogsaa, at jeg i Hammer traf den nu saa berømte Digter Chr. K. F. Molbech, der som en ganske ung Student var i Besøg der paa Egnen. Jeg mindes godt, hvor begejstret han var over „Svend Dyrings Hus", som den Gang var en dramatisk Nyhed, og at han blandt andet sang for os Romancen: „Hr. Peder kasted' Runer over Spange", som jeg saaledes fik at høre for første Gang.

I Skolen var der nok at bestille. Den allerførste Morgen mødte Præsten mig i Skolen med den Bemærkning: „Begynd De bare forfra med hele Klatten; Børnene kan ingen Ting, og Skrivebøgerne kan De vist lede op henne under Kakkelovnen!" Det var intet let Arbejde at tage fat paa. Ældste Klasse talte over 60 Børn og yngste vel lige saa mange; men Skolebordene vare anbragte paa saa heldig en Maade, at man med Lethed kunde komme til hvert Barn i det rummelige Lokale, og Børnene vare saa venlige og opmærksomme, at det lige frem var en Fornøjelse at arbejde med dem. Jeg har heller aldrig noget andet Sted saa snart kunnet spore Fremgangen; men Præsten skal visselig have sin Part i Æren derfor; thi saa praktisk en Skoleinspektør har jeg aldrig kjendt. Han havde i flere Aar været Lærer ved Holmens Drengeskoler i Kjøbenhavn, hvor han med Liv og Sjæl havde arbejdet sig ind i Lærergjerningen. Hos ham var der ikke Spor af det pedantiske, kejtede

Væsen, der helt igjennem lugter af Studerekammeret, heller ikke af den aandløse, pjattet-vigtige Maade fra de blaserede Institutter i Hovedstaden; var der et eller andet, der ikke rigtigt vilde gaa, vidste han al Tid at finde paa Raad, og disse gav han aldrig paa en bydende eller stødende Maade, idet han kun med Venlighed bad mig prøve, om det ikke gik bedre paa den eller den Maade, og denne blev da ogsaa snart erkjendt for at være den rigtigste.

Et Par Maaneder efter min Ankomst til Næstelsø kom Provst Tryde i Herlufmagle for sidste Gang paa Visitats inden sin Bortrejse til Kjøbenhavn, hvor han var kaldet til Stiftsprovst og Sognepræst til Frue Kirke. Da han efter Visitatsen gjorde mig opmærksom paa de Fag, i hvilke Skolen især stod tilbage og maaske efter Præstens Mening optraadte alt for irettesættende, traadte v. W. frem og bad om Ordet, hvor paa han kort og fyndigt lod Provsten vide, at, hvis der i Skolen var sket nogen Fremgang siden forrige Visitats, kunde han takke den unge Lærer der for, da han med Iver og Dygtighed havde rogtet sin Gjerning; men, var der ellers noget at klage over, hidrørte dette fra Fortids Forsømmelse og maatte paa ingen Maade lægges ham til Last. Provsten erklærede strax, at han ikke havde det ringeste at bebrejde mig, men kun havde villet opmuntre og vejlede mig til at rette de paapegede Mangler, hvor paa v. W. atter bemærkede, at Hans Højærværdighed i saa Fald ikke havde været ganske heldig med sine Udtryk. Siden

sagde han til mig: „Jeg skal vise de gode Herrer, at vi ikke tager imod Skjænd, naar vi har gjort vor Pligt!" Men paa den anden Side var han en lige saa stræng Tilsynsmand, naar Læreren i et eller andet forsømte sin Skyldighed. Saaledes havde jeg en Eftermiddag uden Præstens Vidende givet Skolen Lov og var gaaet over til Hammer; da jeg næste Dag kom op til ham, gav han mig en ordentlig Rivaf og sagde: „Jeg forlanger aldrig, at Læreren skal spørge mig om Forlov; men han skal melde mig sin Bortgang, at jeg ikke som i Gaar skal rende forgjæves hen i den tomme Skole!" Da der kom et Cirkulære fra den nye Provst Lautrup, hvor i han forlangte opgivet, hvor mange Dage Skolen havde været fri „med Præstens Tilladelse", tilføjede v. W. den Bemærkning, at da det efter hans Mening slet ikke stod i Præstens Magt at give denne Tilladelse, havde han selvfølgelig heller ingen givet.

I sine Embedsforretninger var han samvittighedsfuld i højeste Grad. Hans afdøde Formand skal have været noget ligegyldig i saa Henseende og havde nok ikke saa sjældent ladet sig forstyrre i Forberedelsen til Søndagsgjerningen ved fremmedes Besøg. En Lørdag Eftermiddag bankede jeg paa Døren til Præstens Værelse, da jeg tydeligt hørte ham gaa op og ned der inde. Strax fik jeg intet Svar; men efter gjentagen Banken lukkede han Døren op paa Klem og sagde: „Jeg læser paa min Prædiken, Farvel!" og dermed var Audientsen ude. Hans Kone kom i det

samme til og sagde, at jeg aldrig maatte gjøre det oftere; thi selv for Greven paa Gisselfeld var Præstens Dør lukket, naar han var ved sin Prædiken. I Præstens Hus gjældte heller ingen Standsforskjel. Efter Familiens Ankomst sad jeg en Dag ved Kaffebordet hos dem, da Grev Danneskjold kjørte op for Døren. Jeg rejste mig strax for at gaa; men baade Præsten og hans Kone bad mig blive siddende ganske rolig; jeg var jo, lige saa vel som Excellencen, deres Gjæst. I det hele anser jeg det som en mageløs Lykke for saa ung en Lærer, som jeg var, at have en saadan Præst. Mangen en af Friskolens dunhagede Venner blandt vor Tids Lærere kunde vist have rigtig godt af et Kursus hos Pastor v. Wylich paa et halvt eller helt Aar; maaske de da lærte at blive mindre kamplystne og højrøstede. Næppe krøbne ud af Ægget gale de jo allerede om Kap med deres ærede Vejledere og Læremestere.

Opholdet i Degneboligen havde hidtil været saa behageligt, som vel tænkes kunde; men da Præsten et Fjerdingaars Tid efter min Ankomst fik sin Familie over til sig, indtraadte der en væsentlig Forandring i vor daglige Levemaade. Præstens Elever vare nu ikke længer vore Husfæller, saa det betydelige Tilskud til Husholdningen udeblev, og det sporedes snart, hvor nøjel denne i Grunden var. Gamle Bech og hans for mange Aar siden afdøde Hustru havde været daarlige Husholdere og tilsat adskillige Tusender, saa at han nu paa sine gamle Dage sad i Borg og

Skjæld op over Ørene. Foruden den ældste Datter, der kun af og til lod sig se, naar hun i et Anfald af Arrighed kom farende ind i Stuen fra sit sædvanlige Opholdssted i Skorstenen, var der endnu to andre Døtre, den ene endog forsynet med et Barn, medens en fattig Søsters to Børn ligeledes fik Naadsensbrød i Huset, saa der var mange Munde at føde. Den gamle Degn brød sig kun om sit Træskæreri, hvor i han havde en forbavsende Færdighed. Han fortalte mig en Dag, at, hvis alle de Skeer og andre Bordredskaber, han i den lange Aarrække havde udskaaret, kunde samles, vilde de udgjøre en hel Skibsladning. Om Husvæsenet brød han sig ikke en Dojt, og Kvindfolkene rumsterede saa galt de vilde. Da jeg nu ved at læse med Præstens Børn fortjente ikke saa lidt, og Opholdet i Degneboligen blev mere og mere utaaleligt, modnedes lidt efter lidt det Forsæt hos min forlovede og mig, at vi vilde se at danne os selv et Hjem, der, om end tarveligt, dog vilde være bedre end mit daværende, medens det jo ogsaa var tænkeligt, at jeg kunde faa en Pengegodtgjørelse i Stedet for min daglige Kost. Her til kom endnu den Omstændighed, at Præstefamilien i Hammer ventede snart at flytte der fra, da Pastor W. havde Haab om det store Præstekald i Taarnby paa Amager. En lille Bolig fik jeg opspurgt til en billig Leje, og efter at have holdt Bryllup, flyttede vi ind i vor lille Rede i Efteraaret 1838. Da begge de kjære Præstefamilier saa vel som flere af Sognebeboerne med stor Venlighed kom

os til Hjælp, kom vi ret godt i Gang med vort lille Husvæsen, skjønt jeg i en Alder af 22 Aar vist nok var saare lidet skikket til at overtage en Husfaders ansvarsfulde Gjerning.

Før dette skete, holdtes der i Hammer Præstegaard en mageløs yndig Familiefest, da de gamle Præstefolks Sølvbryllup indtraf i August Maaned 1838, og Slægtninge og Venner kappedes om at fejre Dagen paa bedste Maade. I Kirken talede Provst Lautrup, der snart efter blev Woldikes Eftermand i Hammer og senere Biskop paa Laaland, og et Par Festsalmer af Brudeparrets ældste Datter bleve afsungne. Et Lykønskningsdigt fra mig blev modtaget med stor Venlighed, og alt var Fryd og Glæde i den gamle Præstegaard. Men Jubelen naaede først sit Højdepunkt ved Aftensbordet, da Pastor v. Wylichs gemytlige Bryllupsvise blev afsungen. Jeg kan ikke lade være at anføre den her.

Mel.: Hvi rose I saa vore Fædre?

Blandt Nutidens herlige Skikke
Fast ingen jeg skjønnere ved,
End at man i lislige Drikke
Skal Brudefolk gjøre Besked;
Thi der ved vi bedst dem paaminde
Om Kjærligheds salige Rus,
Som aldrig hos nogen bør svinde,
Før Sjælen forlader sit Hus

Ja fulde bør Ægtefolk være
— Af Elskovs berusende Drik;
Skam den, som ej Rusen vil nære,
Indtil at hans Mund slaar ham Klik.
Jeg ellers ej fulde Folk ynder
Og smukt gaar af Vejen for dem;
Men den, som af Elskov begynder
At dingle, jeg glad følger hjem.

Saa vil vi paa Kjærligheds Stige
Nu lægge vor Vært og hans Viv;
De drak sig som Yngling og Pige
En Rus for det øvrige Liv;
Og Rusen uddunstede ikke
I hele Aar tyve og fem;
Thi Brudgommen vedblev at drikke,
Og Bruden var lige saa slem.

God Nat! Sover sødt nu, I Kjære!
Et Mønster for hele vort Land;
Saa bør just Sølvbryllupsfolk være
Saa drukken en Kone og Mand.
Gud give vi maatte forgylde
De nygiftes Sølvkrans en Gang!
Saa skulde vi Bægrene fylde
Paa ny og gjentage vor Sang.

Digterens venlige Ønske opfyldtes ikke; Pastor Woldike afgik en halv Snes Aar efter sin Forflyttelse til Taarnby ved en pludselig Død.

En sjælden Kreds af dygtige Præster var den Aften samlet i Hammer. Foruden Woldike, Lautrup og v. Wylich var der Pastor Spang, senere en yndet Prædikant i Kjøbenhavn, og Woldikes Svoger, Pastor Holst, siden i Hjærtebjærg paa Møen. Stemningen var saa animeret, at endog en tysk Studentervise fra Ungdomsdagene kom frem, skjønt dens Omkvæd ikke var saa ganske præsteligt: „Der Philosophey und der Mediciney und der Theologey — der Teufel hohle sie alle drey!" Naa, vi kunne vel sige med Engelskmanden: »Honny soit qui mal y pence«.

Nu kom den Tid, da jeg skulde sande Pastor Woldikes Ord om mit Avisskriveri. Flere Steder søgte jeg Skolekald, men blev bestandig afvist trods mine gode Anbefalinger; man havde faaet en vis Aversion for denne ungdommelige Seminariereformator. Ogsaa Greven paa Gisselfeld, til hvem Pastor v. W. varmt havde anbefalet mig, vilde ikke vide af mig at sige. Endelig blev Tybjerglille Skole ledig, et Distrikt paa 12 Gaarde og 17 Huse, og hvis Indtægter vel næppe udgjorde 300 Rdlr. Jeg søgte det naturligvis, men uden Haab. Da kom der en tidlig Morgenstund Bud til mig fra Præsten, om jeg vilde klæde mig paa til at gaa bort og saa komme op i Præstegaarden. Der mødte han mig med det Udraab: „Nu over Hals og Hoved til Gisselfeld, saa har De Tybjerglille!" Dagen før havde det været Grevens Fødselsdag, og hans Søster, den milde, venlige Grevinde Holck til Rosendal, havde ved Præstens Hjælp

paa en snild Maade faaet Greven til at love hende Opfyldelsen af et Ønske, uden at han vidste, hvad dette gik ud paa, og saaledes kom han imod sin Vilje til at give mig Skolen. Da jeg traadte ind til ham, varslede hans mørke Miner intet godt, og han lod mig vide, at jeg ene kunde takke min Præst for, at jeg havde faaet Embedet. Jeg kan, Gud ske Lov! tilføje, at Greven en Tid efter ytrede til v. W., at jeg dog i Grunden var en ganske skikkelig Fyr, naar man nærmere lærte mig at kjende, og han viste mig ved flere Lejligheder megen Bevaagenhed. I Pintsen 1839 gjorde jeg en Observationstur til Tybjærglille, og efter at vor førstefødte lille Datter af de to elskelige Præstekoner varført til Daaben, hvor hun efter den ældste, min Hustrues ædle Plejemoder, blev kaldet Dorthea Elisabeth, drog vi til vort nye Hjem. Jeg tog en rørende Afsked med alle gode Venner i og uden for Præstegaarden, men især med mine kjære Skolebørn i Næstelsø, fra hvem jeg saare nødig drog bort.

Godt var det, at jeg ikke var forvænnet med Hensyn til Bolig; thi Skolen i Tybjærglille var i Virkeligheden uslere, end vort simple, lejede Hjem havde været. Hele Lejligheden bestod af en lille Stue og et lille bitte Kammer med klinede Vægge og Lergulv og saa lavt til Loftet, at jeg skjønt lille af Væxt, ikke kunde staa oprejst under Bjælken i Sovekammeret, hvis lille Fag Vinduer kun talte 8 smaa Ruder i alt. Køkkendøren var netop $2^1/_4$ Alen høj,

saa min Pande kun alt for ofte kom i ublid Berøring med Karmens øverste Del. Ogsaa Skolejorden, hvis usædvanlige Størrelse, 6—7 Tdr. Land, havde vakt store Forventninger, var af yderst slet Bonitet, og, for at gjøre det hele endnu mere uheldigt, var den henlagt paa 3 forskjellige Steder, det nærmeste c. 1000 Alen borte. Trods alle disse Mangler levede vi i Grunden et ret hyggeligt Liv i denne lille Afkrog, hvor man næsten aldrig saa et fremmed Ansigt, da Vejen gjennem Byen førte ingen Steder hen, som vi plejede at sige, nemlig kun til et Par Udflyttergaarde, om hvis Jorder Susaaen slyngede sig i en stor Krumning og saaledes aldeles spærrede Vejen for Udflugter ad den Kant. Havde Børnetallet i Næstelsø været overvældende stort, var det her lille nok, saa jeg en Tid kun havde 6 Børn i yngste Klasse, hvad der i Grunden kjedede mig, som al Tid har holdt mest af at arbejde med et større Antal Børn.

En Vintermorgen vaagnede vi ved en underlig plaskende Lyd; ved nærmere Eftersyn viste det sig, at Snevandet var gaaet gjennem Lervæggen ind i Sovekammeret, saa Vuggen gik i flere Tommer dybt Vand. Ogsaa Væggene i Dagligstuen fik alt imellem lignende Indfald, og Udhusets Vægge og Tag var lige frem en Uendelighed af Huller. Under den ene Gavl kunde man søge Ly i Regnvejr, da den heldede et Par Alen ud for oven og i denne Stilling var spigret fast. Der har næppe noget Sted paa Øerne været saa usel en Skolebygning i den Tid, saa man endelig maatte

tænke paa Opførelsen af en ny. Som et Exempel paa, hvad man i de Tider kunde bygge en Skole for, vil jeg nævne, at Stuebygning og Udhus, hver paa 8 Fag Egebindingsværk og muret med brændte Sten, kostede i alt kun 700 Rdlr. for uden Mursten og Kalk, der gaves frit fra Gisselfeld. Den nye Bygning stod først færdig ved min Afrejse der fra, saa jeg aldrig fik Nytte af den.

Jeg anførte før, at vi i Regelen levede ret godt i vor usle Hytte; men der kunde dog gives Øjeblikke, da man for Alvor maatte føle sine ringe Kaar. En Dag havde jeg været i Besøg i Nabosognet og havde min eneste gode Frakke paa. Hjem ad kom jeg til at kjøre paa en saa kaldet nøgen Vogn uden Fjælle, og uheldigvis kom Frakkeskjødet under Kjørselen ind i Baghjulet og var i et Øjeblik aldeles ødelagt. Man smiler maaske ved at læse dette; men jeg græd virkelig ved Tanken om, at jeg nu næppe havde en ordentlig Klædning at møde i Kirken med. Atter glimtede dog Naadens Sol frem midt i Sorgens Mørke. Den elskelige Prinsesse Caroline Amalie havde af Søster Louise hørt om min usle Bolig, og da hun jo var aldeles ukjendt med Forholdene paa Landet, skjænkede hun mig en Gave af 50 Rdlr. til at leje en bedre for, og denne betydelige Sum indtraf netop i de samme Dage, da jeg gik og sørgede over min tabte Frakke. Har Du, kjære Læser! nogen Tid prøvet sligt, saa kan Du forstaa min Glæde og Tak.

Samme Vinter døde Fr. 6. og paa Grund af Datidens usle Kommunikationsmidler varede det jo adskillige Dage, inden Sørgebudskabet kom ud til os. Jeg skulde paa en Ridetur til Næstelsø og var netop kommen dertil: „Hvor Fensmark hæver sit Kirke-telt med den røde Top imod Sky, og smiler over til Gisselfeld og Vesteregede By", da pludselig Dødsklokkerne rundt om begyndte at lyde. Hver Gang jeg læser Ingemanns Ord: „Ak, for Kongen ringe Danmarks Klokker!" tænker jeg paa hint højtidelige Øjeblik, da jeg uvilkaarligt holdt stille og blottede mit Hoved, medens jeg ikke kunde holde Taarerne tilbage. Da følte jeg, hvad det vil sige, at en Konge er elsket af sit Folk.*)

Om Højtidelighederne ved den afdøde Konge Ligfærd fik vi lidt at vide i Breve fra Familien; Aviser kjendte vi kun af Navn. Ogsaa paa vor Væg hængte det bekjendte Mindevers af Holst: „O Fædreland! hvad har du tabt, din gamle Konge sover!" Snart begyndte nye Tanker og Forhaabninger at

*) Da jeg oftere vil komme til at omtale Udflugter til Hest eller til Vogns med laant Befordring, maa jeg her bemærke, at det i hine Tider slet ikke var saa vanskeligt at faa Befordringsmidler til Laans hos velsindede Bønder, endog til Rejser paa flere Dage. I vore Tider er sligt paa Grund af Arbejdskraftens stedse stigende Kostbarhed næsten ikke at erholde, og om en Del Aar vil det sikkert omtrent være en Umulighed for Lærere paa Landet at faa blot deres Jordlod drevet for en rimelig Pris.

komme til Orde i mindre Møder og større Forsamlinger, og Masser af Adresser vedtoges og indsendtes til den nye Konge, hos hvem adskillige af dem ikke fik den bedste Modtagelse. Det mindes vel næppe nu af ret mange, at Datidens Carl Ploug skrev et vittigt Impromptu i Anledning af den saa koldt modtagne Korsøradresse: „Korsør, hvor du flov er! Din gamle Konge sover, Din nye Konge grov er!" Den første Linie forekommer mig endnu at passe udmærket. Ogsaa fra den fortrykte Lærerstand indsendtes Adresser, og paa et større Møde i Rønnede Kro blev en saadan vedtagen og to deputerede udvalgt til dens Overbringelse, Lacour i Faxe og Melau i Roholte, fra samtlige Lærere i Præstø Amt. Til dette Møde havde jeg — uden Navns Nævnelse — indsendt en Sang, der blev afsunget under Maaltidet, og som siden af „Corsaren"s Redaktion honoreredes med nogle Rigsdaler.

Før denne Tid var jeg gjennem min kjære Ven, Abildgaard i Skjelby, Seminarist fra det berømte Vesterborg, bleven bekjendt med flere Lærere fra det samme Seminarium, alle særdeles dygtige Folk og ansatte paa eller ved Grevskabet Holsteinborg. Jeg har ofte gjort Ture paa flere Mil for at deltage i deres livlige og belærende Møder, hvor jeg traf sammen med den uforglemmelige Stephansen. Ogsaa med „Bondevennen"s Udgiver, Pastor Børresen i Næsby, den originale Rasmus Sørensen i Vendsløv og den senere saa bekjendte Demagog, D. C. Ru-

gaard, den Gang Lærer i Sandby ved Ringsted, kom jeg i Forbindelse ved disse Møder. Allerede i Næstelsø var jeg med i en Forening, bestaaende af 3 Medlemmer for uden mig selv, der skiftevis holdt Møder i de respektive Skoler, nemlig Poulsen i Lundby, Christophersen i Pederstrup og Mork i Rønnebæk, alle 3 forlængst hensovede.

Strax efter Tronskiftet havde Dronning Caroline Amalie givet Søster Louise det Løfte, at hun selv vilde tilskrive sin Veninde, den almindeligt elskede Enkegrevinde Holstein til Holsteinborg og anbefale mig til en af Grevskabets mange og usædvanlig gode Skoler i Tilfælde af indtrædende Vakance. Da jeg fik Underretning om, at Hendes Majestæt havde opfyldt sit naadige Løfte, gjorde jeg en Vinterdag den lange Tur til Holsteinborg for at gjøre Grevinden min Opvartning. Ankommen til det stolte Herresæde fik jeg Kjøretøjet anbragt i Ladegaarden og begav mig selv med en vis Hjærtebanken ind i den store Borggaard, omgiven af de 4 vældige Slotsfløje. Jeg gik nu ind ad den første den bedste Dør, og vankede raadvild om i de lange Korridorer, indtil jeg gjennem en paa Klem staaende Dør hørte flere muntre Stemmer. Jeg bankede paa og fandt ved min Indtrædelse Tjenerskabet ved Middagsbordet, men blev med den største Venlighed modtaget, og en af dem tilbød strax at føre mig til hendes Naade. Kort efter mødte vi en gammel Dame i en simpel graa Tvistes Kjole og med en tæt hvid Kappe paa Hovedet; Tjeneren stand-

sede strax i det han præsenterede mig for Damen, der var Enkegrevinden selv. Da hun hørte mit Navn og fik at vide, at jeg havde gjort en Rejse paa flere Mil, anbefalede hun først min Befordring til Tjenerens Omsorg og bad ham derpaa anvise mig Hovmesterens Værelse, saa vilde hun siden nærmere tale med mig, naar jeg var bleven lidt vederkvæget efter Rejsen. Et herligt Maaltid serveredes for mig, lige som jeg blev opfordret til efter eget Ønske at benytte det smukke Værelses mange Bekvemmeligheder, indtil efter en god Times Forløb Tjeneren bad mig følge med til hendes Naades eget Kaffebord, om hvilket sad en Kreds af ældre og yngre Damer. Med den største Venlighed anviste Grevinden mig Plads imellem dem, og efter faa Øjeblikkes Forløb havde jeg næsten rent glemt, hvilket fornemt Selskab jeg var kommen i, saa lige frem og venlig var Tonen i det hele. Grevinden førte mig selv hen til et Vindue, hvor hun gjorde mig opmærksom paa den smukke Udsigt over Bæltet til Glænø. Hun beklagede, at hendes Søn, den nuværende Lehnsgreve, netop var rejst bort, men lovede paa bedste Maade at tale min Sag, hvis noget skulde vise sig. Inderlig glad og tilfreds drog jeg hjem fra det prægtige Holsteinborg, hvor jeg atter havde lært at kjende Sandheden af det gamle Ordsprog: „Som Herren er, saa følge hans Svende."

Efter Kroningsfesten, 28. Juni 1840, gjorde som bekjendt Majestæterne deres saakaldte store Tur gjennem Landet og kom da endelig til Gisselfeld. Da

dette rygtedes, opstod det Ønske hos mig personlig at bringe Dronningen min Tak for den mig tilsendte store Gave, og jeg tilskrev i den Anledning Grev Danneskjolds Søster, den før omtalte Grevinde Holck, om det ikke var hendes Naade muligt at skaffe mig Audients hos Dronningen ved denne Lejlighed, da jeg ønskede at takke Hendes Majestæt for en mig beviist stor Velgjerning. Det var en regnfuld Dag i Oktober, da jeg efter et Par Timers Marsch vaad og tilsølet kom til Gisselfeld, hvor alt var i Oprør lige fra Kjælderen til Taget. Efter langvarige og næsten haabløse Anstrængelser lykkedes det mig at faa fat paa en mig bekjendt Skovfoged, der ved en saadan Lejlighed fungerede som Tjener og altsaa var en saare vigtig Person, og da jeg nu bad ham skaffe mig Adgang til Grevinde Holck, troede Manden vist, jeg var gaaet fra Forstanden, naar jeg paa en saadan Dag turde vove at forlange sligt. Da jeg nu sagde ham, at Grevinden ventede mig i Følge et Brev, jeg havde tilskrevet hende, gik han dog omsider ind paa at vove et Forsøg i den antydede Retning, skjønt han var aldeles overbeviist om, at det slet intet nyttede. Jeg maatte nu atter vente en Times Tid, da kom han tilbage med det Budskab, at jeg kunde følge med ovenpaa, saa vilde Grevinden komme om lidt. Jeg ventede nu en Stund i Korridoren, indtil hendes Naade viste sig, som sædvanlig højst venlig og mild. Hun meddelte mig nu, at det var overmaade vanskeligt at faa Adgang til Majestæterne ved en Lejlighed

som denne, ja at hun ikke en Gang selv turde fremføre min Bøn for Dronningen; men hun vilde forebringe den for Hendes Majestæts Kammerdame, der ene var berettiget til at nærme sig Allerhøjstsamme med en slig Begjæring, hvor paa Grevinden bad mig blive og vente, om der mulig kom nærmere Ordre. Nu varede det næppe 10 Minuter, før en statelig hvidklædt Dame kom og spurgte, om jeg var den Lærer, der ønskede at stædes for Hendes Majestæt, og, da jeg svarede ja, bød hun mig strax følge med. Hun gik nu stadig i Forvejen, lukkede en Dør op til en meget stor Sal, over hvis nederste Hjørne vi skulde passere. I dens øverste Ende tronede Hans Majestæt Kongen selv i en pragtfuld udstyret Lænestol omgivet af en glimrende Skare bestjernede Rangspersoner, hvoriblandt de to siden saa berygtede Brødre fra Augustenborg, begge Svogre saavel til Majestæten som til Greverne Danneskjold. Jeg fik næppe Tid til at kaste et underdanigt Sideblik til al denne Herlighed, medens jeg dybt hilsende passerede over Gulvet til den næste Dør, der ligeledes aabnedes for mig og førte ind i et prægtigt Gemak, hvor Dronningen stod ganske ene. Jeg glemmer aldrig dette Optrin igjen! Naadig og mild som al Tid, men dog i al sin ophøjede Majestæt en saa imponerende Skikkelse, at jeg nær var sunken i Knæ foran hende. Hun modtog mig strax med disse Ord: „Det glæder mig at gjense Dem! Har De det nu lidt bedre?“ Jeg kunde næppe fremstamme min Tak for den store

Gave, som hun selv kun kaldte saare ringe, og Audientsen sluttedes med de huldsalige Ord: „Betro Dem kun til Deres kjære Søster, naar der er noget De ønsker min Hjælp til! Jeg skal ikke glemme Dem, Farvel!" At jeg straalende af Glæde begav mig paa Vejen hjem til Hytten i Tybjærglille, behøver jeg næppe at tilføje. Naar jeg senere i mit Liv har truffet Personer, som i indbildt Storhed brystede sig lige over for den ringe Landsbylærer, har jeg ofte maattet le ved mig selv og sige med Svensken i „Addrich fra Mosen": „Jeg har dog set andre Majestæter!"

Forholdet mellem Befolkningen i Tybjærglille og mig var bestandig venligt og godt. Velstanden var kun ringe og Levemaaden lige saa. En Dag kom jeg ind til min gode Nabo Christian Hansen for at laane 1 Rdl. eller 2, en anden Dag kom han til mig i samme Ærinde. Vor Gjenbo fik sig i den Tid en Vogn med Jærnaxler; den var længe en stor Mærkelighed, og den kunde endog i Afstand kjendes paa sin ejendommelige Rullen. En lille Anekdote, der karakteriserer Levemaaden i hin Tid, vil jeg fortælle. En Dag hørte jeg, at en af vore Gaardmænd var bleven overstadig drukken ved en Skovauktion. Jeg kunde næppe tro det, da Manden, uagtet han tog godt til sig, aldrig var set i den Tilstand og ellers var en flink, rask Mand. Et Par Dage efter traf jeg ham i Smedjen, hvor han ganske uopfordret fortalte mig hele Sammenhængen. Han havde i

Selskab med gode Venner tømt nogle halve Pægle, der paa ham havde samme Virkning som Vand paa en Gaas, da en pludselig bød ham ind paa en ganske fremmed Drik, som en Beværtningsmand havde bragt med. „Jeg tror", sagde han, „de kaldte den for Paans." Blot et eneste Glas af dette Stof fældede Kæmpen som med et Kølleslag. Da jeg nogen Tid efter besøgte ham en Aften, spurgte han pludselig sin Kone, da vi havde faaet en Bid Brød, om hun havde noget kogende Vand, uden at jeg paa nogen Maade kunde begribe, hvad han dog vilde med det. Da Vandet var sat ind i en lille trebenet Lerpotte, hentede Manden ganske rolig to Hankekopper og en Pægleflaske med Extrakt i sit Skab. „Man maa jo vænne sig til det Kram ogsaa", sagde han, „at man ikke igjen skal komme galt afsted." I øvrigt var Gaardmændenes Stilling meget simpel. Jorderne vare af ringe Bonitet og Driften ikke bedre, saa der kun i Ny og Næ kunde sælges nogle Tønder Korn. Svinene gik løse om Vinteren og søgte Føden rundt omkring; Kvægbesætningen var ussel og blev sultefødet, saa man kunde kjøbe en jævn god Ko for 14—16 Rdlr., og Smørret kostede sjelden mere end 1 Mk. pr. Pund. Den væsentligste Indtægt var af Fjerkræ, hvoraf der holdtes Gæs, Ænder, Høns, ja endog Kalkuner. Det var et pudsigt Syn, naar jeg en Efteraarsaften kom ind til min Nabo. Rundt om det lange Bord var langs Væggen en Bænk, der bestod af lutter Gaase- og Hønsereder, hver med sin

Dør og et udskaaret Hjærte til Lufthul. Midt paa Bordet blev hensat et vældigt Trug fuldt af lange rullede Strimler af Rugmelsdejg. Naar nu hele Familien havde taget Plads ved Bordet, hentedes Putterne frem af deres Fangerum, hver Person tog en mellem sine Knæ og stoppede Rugmelsklumperne ned i Halsen paa dem og førte dem med Fingrene hele Spiserøret igjennem ned i Kroen, indtil denne var propfuld, og saaledes blev man ved, til hele Flokken var stoppet. Disse saakaldte Stophøns, hvor iblandt ogsaa var Kapuner, blev forbavsende fede i et Par Ugers Tid og indbragte vist ikke saa lidt; men at det hele forvoldte et rædsomt Svineri er indlysende. Hen ad Jul sendtes gjærne fra hver Gaard et Læs til Kjøbenhavn med Flæsk, fede Gæs, Ænder, Kalkuner og Stophøns, og et saadant Læs kunde da indbringe mange Penge.

Hen paa Sommeren 1841 blev Rødovre Skole ved Kjøbenhavn ledig. Jeg søgte den, og Hendes Majestæt var saa naadig at anbefale mig til Provst Boisen i Søllerød, der havde med Besættelsen at gjøre. En Dag i September kom min Ven Abildgaard i Skjelbye ridende hen til mig med den Efterretning, at han, der kjendte Boisen fra sin Seminarietid, nu havde været i Besøg hos ham, og at han fra Provsten skulde bringe mig den Hilsen, at Rødovre Skole var bortgivet til Læreren i Bridsløsemagle, hvilken Skole nu var ledig, og at der var Sandsynlighed for, at jeg vilde kunne erholde den, hvorfor jeg blev anmo-

det om at tage der til for at gjøre mig bekjendt med Forholdene, og, hvis disse vare efter Ønske, indfinde mig hos Provsten med min Ansøgning. Jeg fik naturligvis travlt med at komme af Sted og var allerede nogle Dage efter i Vridsløsemagle, der saa ud til at være et glimrende Opholdssted i Sammenligning med Tybjærglille, og hvor Forholdene i det hele syntes mig meget gunstige. Sagerne havde i øvrigt stillet sig saaledes, at Læreren her, der nu havde faaet Rødovre, havde været Sergent ved Prins Christians Regiment og fra den Tid var yndet af Kongen, lige som han med ihærdig Flid senere havde læst til artium og derved i høj Grad havde erhvervet sig sine foresattes Anerkjendelse. Jeg begav mig nu med min Ansøgning til Provst B. og blev yderst forekommende modtaget; men allerede ved dette mit første Møde med ham fik jeg Indtrykket af, at han ikke var en fuldendt Hædersmand. Efter at han med megen Venlighed havde lovet mig Embedet, kom han pludselig til at huske paa, at der fra Distriktsbeboerne var indsendt Begjæring om, at den beskikkede Lærer maatte være duelig til Orgelspil, da der nylig var anskaffet et Orgel til Sengeløse Kirke, samt at Forpligtelsen til uden Godtgjørelse at besørge dette maatte blive paalagt ham. Jeg erklærede strax, at jeg aldrig havde lært Orgelspil og derfor umulig kunde paatage mig den nævnte Forpligtelse, hvorpaa Provsten forlangte, at jeg skulde underskrive en Erklæring om, at jeg inden et Aars Forløb vilde erhverve mig den fornødne

Færdighed. Da jeg som ærlig Mand ikke kunde underskrive en saadan Erklæring, satte han sig pludselig paa den høje Hest og sagde, at jeg ikke maatte bilde mig ind, at man paa nogen Maade var forlegen for at faa mig til Bridsløse; der var 10 for 1, som med Kyshaand vilde underskrive en saadan Forpligtelse. Ubehagelig berørt ved denne uventede Optræden af Provsten erklærede jeg paa en temmelig alvorlig Maade, at intet var lettere for mig end at underskrive alt, hvad man forlangte af mig; men at det vist næppe kunde være hans Mening at forlede mig til et ligefrem uærligt Skridt. Nu vendte Vinden sig atter og et Kompromis kom i Stand, saa at jeg kun gav et mundtligt Løfte om, at jeg efter bedste Evne vilde bestræbe mig for at erhverve mig den forlangte Færdighed saa snart som muligt, og saaledes fik jeg da bestemt Løfte om Embedet.

Stor Glæde vakte det hos Slægt og Venner i Kjøbenhavn, at jeg saaledes vilde komme til at bo i Nærheden, kun 2½ Mil borte, og at der var Udsigt til et bedre Udkomme. Ved min Hjemkomst fik jeg travlt med at ordne mine Sager, inden jeg til Efteraaret skulde flytte derfra. Priserne var i den Tid saa ringe, at jeg maatte nøjes med 16 Mk. for Tonden af mit Lønningsbyg, og nu kalder man 10 Kr. en daarlig Pris. Da det ikke kunde betale sig at føre det gl. Boskab den lange Vej til det nye Hjem, maatte jeg holde en lille Auktion, hvor ved jeg dog kun opnaaede en ringe Betaling endda med meget

lang Henstand. Endelig var alt i Orden, og vi droge fra Tybjærglille først i November 1841 efter et Ophold der af hen ved $2^{1}/_{2}$ Aar, under hvilket Familien var bleven forøget med en lille Datter. Vi brugte endnu ved denne Flytning Datidens hurtige Beforbringsmaade, saa vi kjørte fra Tybjærglille den ene Morgen og naaede Vridsløse den anden, skjøndt Afstanden næppe var 10 Mil.

Saa vidt jeg mindes, drog jeg omtrent gjældfri fra Tybjærglille; men Flytningen og Indretningen af et nyt Hjem kostede ikke saa lidt. Til de større og bedre Værelser maatte anskaffes dyrere Møbler, hvor iblandt et Instrument, paa Grund af den indgaaede Forpligtelse, og hele den første Tid, næsten uden Indtægt men med stadige Udgifter, paadrog mig snart en Gjæld, der i de følgende Aar under Familiens stadige Tilvæxt snarere tog til end af. I vort forrige Hjem havde vi levet simpelt og stille, saa at de smaa Indtægter forslog ret godt; men her i Nærheden af Hovedstaden brugtes uvilkaarligt mere, og den lette Forbindelse medførte, at da man saa næmt kunde faa sine Fornødenheder tilfredsstillet, var disse i stadigt Tiltagende. Ogsaa Befolkningen var af et helt andet Slags.

Nede i Sydsjælland vare alle Beboerne Fæstebønder eller Lejehusmænd, der betragtede hverandre omtrent som Ligemænd, og Læreren indtog ved alle Sammenkomster Æresplädsen iblandt dem, naar han da ikke selv gjorde sig uværdig der til. Her paa den

rige Hedeboegn var Forholdet ganske anderledes; her fandtes kun Selvejerbønder eller Arvefæstere, der regnedes lige med hine, og alle saa' med en vis Stolthed ned paa ikke kjørende Folk. Jeg mindes saaledes, at da min Formand fulgte mig paa Vej efter mit omtalte første Besøg, mødte vi flere Bønder, der var langt bedre kjørende end Smaabønderne i Sydsjælland; men ikke en eneste af dem hilste os, og da jeg ytrede min Forundring der over, svarede han, at Bønderne hilste ingen Fodgængere, naar det ikke ligefrem var Slægtninge eller Venner. Da han næsten aldrig kom til Bønderne og i det hele var lidt stiv i Omgang med dem, fik han paa sine mange og lange Fodture kun yderst faa Hilsener, medens jeg var vant til at faae en venlig Hilsen af enhver kjørende, ridende eller gaaende, hvad enten det var bekjendte eller ubekjendte. I hele Tybjærglille Skoledistrikt var næppe flere end 1 Mand Ejer af 200 Rdlr., medens den sædvanlige Medgift fra en Hedebogaard var flere Tusende. Husmandsklassen udgjorde her næsten en Kaste for sig selv, og det ansaaes i Regelen som en formelig Ulykke for et Gaardmandsbarn ved Giftermaal at synke ned til den. Det kunde saaledes aldrig falde en Husmand, hans Kone eller Barn ind at tage Plads ved et Gildebord, før alle til Gaardmandsklassen hørende Personer vare komne til Sæde, og jeg har selv en Gang hørt en Gaardmandskone i en spydig Tone ytre til en Husmandskone, der var kommen nogle Pladser for højt op: „Du har vist

faaet en fejl Plads i Dag!" Ja selv mellem Bønderne selv kom Stoltheden frem. I Sydsjælland mødte stedse Manden selv, naar der skulde bedes til Gilde; her var det enten Gaardens Smed, Hjulmanden — alias Huggeren — eller Skrædderen, der udførte Bedemandsgjærningen, og han var da tillige Opvarter ved Gildet. Her var det nu en saare vanskelig Sag at faa de ærede Gjæster til Bords, da de af lutter honnet Ambition gjærne vilde saa højt op som muligt, hvor for ingen vilde gjøre Begyndelsen, saa jeg flere Gange har hørt Opvarteren sige til Værten, at nu maatte han selv se at faa Gjæsterne til Bords, da han ikke kunde faa et Menneske til at tage Plads. Det samme Brøvl var der med at ordne de mange Vogne i en stor Brude- eller Ligskare, da enhver holdt sig for god til at kjøre bag efter en anden. En Husmand sagde en Dag ret træffende til mig: „Jeg tror, at Bønderne gjærne gik paa højre Side af sig selv, hvis det lod sig gjøre." Da en Gaardmand efter et Husmandsgilde spurgte mig, hvor jeg dog kunde faa i Sinde at gaa til saadanne Stoddere, svarede jeg ham ganske oprigtigt, at jeg i enhver Henseende agtede den fattige, men retskafne Husmand eller Indsidder lige saa højt som den rigeste Gaardmand, hvilken Ytring ikke rigtig smagte vedkommende. Hvad mig selv og min Familie angaar, da havde vi intet at klage over; vi bleve næsten al Tid behandlede med Venlighed, og i Samkvem med os kom den nævnte Stolthed sjælden til Syne; skjønt

det nok ved en og anden Lejlighed kunde være rigtigt at vise dem, at man ikke bøiede Knæ for Guldkalven. Oplysningen stod slet ikke paa et højere Trin end i Sydsjælland, og den daglige Levemaade, navnlig hvad Tjenestefolkene angik, var næppe saa god, skjønt Hjemmet i det hele var hyggeligere. Et ejendommeligt Stykke Boskab hørte hjemme her, nemlig de saakaldte „Foldebænke". I de store Bønderstuer var der næsten alle Vegne to lange Borde; ved det nederste spistes der til dagligt Brug af den hele Husstand, ved det øverste bænkedes fremmede. Mellem disse 2 Borde stod saa en „Foldebænk", hvis Rygstød var indrettet saaledes, at det ved at slaas over kom til at vende Front imod den modsatte Side. Naar der spistes ved det nederste Bord, sad Husbonden paa Foldebænken med Rygstødet bag sig; men naar det var slaaet om, vendte Sædet mod det øverste Bord og Rygstødet mod det nederste. Ved Gilder stod gjerne en lang Foldebænk foran Bordet med Rygstødet ud ad; naar saa Maaltidet var forbi, slog man Rygstødet tilbage imod Bordet, og saa var der Sæde ud mod Gulvet. Uden for denne Egn har jeg aldrig set dette Slags Bænke, og selv der ere de rimeligvis forsvundne.

Da den gamle Hedebodragt er temmelig bekjendt, har jeg ikke meget at anføre om den; kun om Mændenes mindre bekjendte Altergangs- og Sorgedragt vil jeg anføre nogle Bemærkninger, da den baade var mærkelig og klædelig. Den bestod i et Slags Kofte

af kaffebrunt Vadmel med stiv Krave og karmoisinrødt Foer, medens Knaphuller, Opslag og Lommeklapper var udsyet med Garn af samme Farve. Da den kun naaede til Knæet, var den langt klædeligere end Vordingborgegnens skrækkelige Langtrøjer, der gik ned til Hælen, medens Splitten bag til endte oppe mellem Skuldrene, og hvor til saa hørte Skindbuxer og stive Støvler samt en høj Uldhat paa flere Punds Vægt; i Sandhed en ejendommelig Baldragt! De gamle Hedeboere brugte gjerne lave Hatte med et bredt Fløjlsbaand om, sammenholdt med et stort Sølvspænde, og temmelig vide Benklæder med en tyk, udstaaende Søm ned ad Siderne; deres øvrige Klædningsstykker, saa vel deres Trøje og Vest af rødt eller grønt plettet Drejl som den brune Kofte, var til Overflod forsynet med brede Sølvknapper. Kvindernes Dragt, der jo kjendes saa godt fra Exners: „Et Gilde i Hedeboegnen“, kunde være i høj Grad klædelig, især de smukt udsyede brede Halskraver, der naaede helt ud paa Skuldrene, og de udtungede Strimler, der tittede frem fra de korte Ærmer. Samme Slags Hedebosyning brugtes ogsaa paa de Haandklæder og Pudevaar, der anbragtes til Stads paa Sengen, og paa den saakaldte Knæbug, der hængte paa en Tværstang over Kakkelovnen. Hedebogaardene kjendtes i Regelen paa de rødmalede Gavle og Porte samt den ejendommelige „Korsstue“, som Exner ogsaa har gjengivet, hvor Bræderne i Loft og Gulv laa i modsat Retning, og de lave Vinduer ud til Haven havde

Jærnstænger indvendig eller røde Træskodder udvendig.

Efter denne Digressjon ville vi atter gribe den historiske Traad. Allerede i Næstelsø og Tybjærglille havde jeg begyndt paa en lille Danmarkshistorie for Almueskolen. Medens Markedet nu er aldeles overfyldt med slige Skrifter, existerede der i Begyndelsen af Fyrrerne, saa vidt jeg ved, kun et eneste usselt Forsøg der paa. I Foraaret 1842 var mit Manuskript færdig til Trykning; men at faa en Forlægger til en Bog i en saa afgjort frisindet Retning var i hine Dage næsten uopnaaeligt. Ved Hjælp af Historikeren Fr. Barfod, der med venlig Deltagelse tog sig af Sagen, skjønt jeg var ham ganske fremmed, opnaaede jeg, at Orla Lehmann, netop i den Tid Folkets alt formaaende Yndling, interessérede sig for Bogen, saa at den i Sommeren 1842 udkom som Læsebog, da den var bleven for stor efter sin oprindelige Bestemmelse. Den fik en rosende Anmeldelse i „Fædrelandet“ og „Kjøbenhavnsposten“ og oplevede flere Oplag, saa den i Tidens Løb gav mig en velkommen Indtægt. Da jeg efter et nyt Oplag 1861 tillod mig at sende et Exemplar til min specielle Velynder, Provst Nielsen i Kallehave, lod han mig vide ved en Visitats kort efter, at han alt i en Række af Aar havde brugt den til sine Børn; ogsaa i de slesvigske Skoler havde den faaet Indgang. For Resten gav denne Bog Anledning til, at jeg havde en Samtale med Lehmann i selve hans Fængsel, nogle Dage

før han efter 3 Maaneders Ophold forlod det under Folkets Jubel.

Faa Aar efter min Ankomst til Bridsløse mistede vi den elskede Søster Louise. Aaret i Forvejen havde vi været samlet i en glad, festlig Kreds ved hendes Bryllup i Frue Kirke, der indtil Trængsel var opfyldt med Venner og bekjendte, medens et talrigt Kor af hendes forrige Elever under Ledelse af Professor Rud. Bay udførte Bryllupskantaten af Claudius Rosenhoff til Bays herlige Melodi: „Dig han elsked, før du Lyset skued!“ I en Række af Aar havde hun og hendes forlovede trofast ventet paa den belejlige Tid; nu, da den ved hans Ansættelse i Statens Tjeneste endelig indtraf, varede deres yndige Samliv kun 1 Aar. Efter at være bleven Moder til en Datter, der endnu som en trofast Plejerinde lever sammen med sin bedagede Fader, hensov hun i Herrens Tro og Fred, elskelig i Døden som i Livet. Endnu i Aaret 1847, da jeg paa Jægerspris Slot blev forundt Avdients hos Dronning Caroline Amalie, talede Hendes Majestæt om den kjære afdøde og ytrede de naadige Ord: „Jeg glemmer aldrig vor kjære Louise!“ Det var i øvrigt den Gang tydeligt at se, hvorledes de senere Aars Brydninger, hvor i Brødrene jo ikke havde saa liden Skyld, var gaaet Hendes Majestæt til Hjærte. Hun var saa at sige kun en Skygge af den majestætiske Skikkelse, jeg stedse mindedes fra Avdientsen paa Gisselfeld 1840.

Omtrent ved samme Tid havde mine 2 yngste

Søstre Bryllup, Søster Rikke med sin forhen omtalte forlovede, Kontorchef i det tyske Toldkammer; Søster Karen drog med sin Mand til Roskilde, hvor han havde etableret en Forretning. Han var, som tidligere bemærket, Søn af en af Fortidens Rigmænd, der nu levede af sin Pension fra det asiatiske Kompagni, i hvis Tjeneste han havde faret som Skibschef. Endnu som Olding var han i Væsen og Elegants en ægte Typus af Fortidens ostindiske Kaptajner.

Gamle Fader som og andre kjære Slægtninge og Venner kom nu alt imellem ud til os, skjønt Befordringsmidlerne ikke var saa ganske bekvemme. Naar en af os skulde til Byen med en Torvevogn, maatte vi gjærne op midt om Natten for at være inde Kl. 7, og saa kunde man endda risikere at blive opholdt ved Accisebođen i en halv eller hel Time, inden man slap ind i Byen. Ved Juletid har jeg set 3 Række Vogne holde lige fra Frederiksberg Allee til Accisebođen ved Trommesalen, og der var ofte en formelig Kamp om at faa angivet og betalt for sine Varer ved Jærnruden, hvor mange fik revet Huden af Hænder og Haandled paa de skarpe Kanter. Med deres store Heste kjørte Bønderne saa langsomt, især med Læs, at vi kunde være 4—5 Timer om de 2½ Mil; hjem ad med tom Vogn gik det dog lidt raskere. Kjørte man derimod i Stads, saa maatte Hestene springe og danse for Vognen. Mærkeligt nok brugtes endog ved denne Lejlighed Sæder uden Rygstød, der dog kaldtes Agestole. De bestode af en Træramme

med Jærnkroge i begge Ender og med Tværstykker i Bunden; ovenpaa lagdes saa et udstoppet og med kulørt Garn udsyet Agehynde.

En Mærkelighed ved denne skovløse Egn var den fuldstændige Mangel paa Gavntræ og den dermed følgende Husflid. Alle Redskaber af Træ, der i Skovegnene forfærdiges hjemme, kjøbtes i Roskilde paa Skovbomarkedet, som det Terræn kaldtes, hvor Skovboerne mødte med Skovle, Møggrebe, River, Trillebøre ja endog Tøjrepæle, der kjøbtes i Hundredvis. Det var en stor Sjældenhed, at noget Træarbejde kunde gjøres af Gaardens egne Folk; Huggeren maatte næsten al Tid hentes. Det plumpe og daarlige Redskab „Krogen“, hvor med man ved min Ankomst „krøgede“ Bygget ned, naar det var saaet, paa den tromlede Jord, forsvandt meget snart, da Svenskharven kom i Brug.

Paa vor Egn mærkedes sjælden nogen som helst Rørelse i nogen Retning; alt gik i den gamle Skure. Først med den nye Kommunallov begyndte Livet at røre sig hist og her, en Landkommunaltidende, bestemt til Offentliggjørelsen af alle kommunale Forhandlinger, blev udgivet af J. A. Hansen, og Møder blev afholdt paa flere Steder, i hvilke der hen hørende Sager blev afhandlet. At disse ogsaa kunde strejfe ind paa Skolens Enemærker, er naturligt. Saaledes blev Formanden i et Sogneforstanderskab, en lille Proprietær Eylardi, ordentlig røflet af Bladet, fordi han uden Grund havde tilladt sig at behandle en af

Sognets Lærere paa en højst uforskammet Maade. Vort eget Sogneraad havde, efter Opfordring af dets ærede Formand, Proprietær Thalbitzer, udstedt den filantropiske Ordre, at Sognets Lærere ikke mere maatte anvende nogen som helst korporlig Straf i Skolerne, da Sogneraadet efter indgiven Melding hver Uge selv vilde bestemme Straffen, hvilken mærkelige „Skoleordinants“ vist endnu maa kunne opdages i min Skoleprotokol fra hin Tid. Da Ordren blev given „paa Grund af indkommen Klage“, og der aldrig var indkommen en saadan over mig, men derimod en aldeles umotiveret over Læreren i Sengeløse, indgav jeg en energisk Protest mod dette Overgreb, og Sagen endtes med, at Ordren i min Protokol blev omskrevet af Præsten. Sogneraadet anskaffede og betalte en reglementeret Tamp til hver Skole, og et Resumé af hele Sagen kom i Landkommunaltidenden. Fra Lærerne selv hørtes aldrig noget, og jeg har aldrig kjendt saa død en Kreds. Næsten aldrig hørte man om et Lærermøde, og blev der saa endelig afholdt et, mødte kun yderst faa, og Diskussionen var i Reglen mat og betydningsløs. Hvilken Forskjel paa Lærerne her og dem ved Holsteinborg! Vor ærede forhen nævnte Provst havde faaet den sublime Ide, at Lærerne i hans Provsti ved bestemte aarlige Bidrag selv maatte kunne skaffe deres Enker en anstændig Pension. Der blev berammet et Møde, ved hvilket naturligvis alle Lærerne mødte, da Provsten selv var Indbyder og Dirigent. Efter

at have fremlagt og oplæst en Beregning over, hvor glimrende Sagen vilde stille sig efter en vis Aarrække, naar hver Lærer blot gav 1/2 Td. Byg aarlig, fordrede Provsten, at der strax skulde tages Beslutning om Forslagets Vedtagelse. I Forening med enkelte andre forlangte jeg, at Beregningen skulde prøves i et Udvalg, og Sagen først derefter forhandles i et følgende Møde; men vi fik strax den afvisende Besked, at Provsten naturligvis ikke vilde have fremlagt en slig Beregning, hvis den ikke i Forvejen var tilstrækkelig prøvet. Havde daværende Skolebestyrer, senere Professor, Schneekloth fra Kjøbenhavn ikke været nærværende og forlangt Ordet, var sikkert Provstens Fordring gaaet igjennem; men S. kaldte det ligefrem at tyrannisere Minoriteten, hvis man uden videre forkastede dens beskedne og rimelige Forlangende. Af Naade og Barmhjærtighed tilstodes da vor uforskammede Begjæring, og i det næste Møde viste det sig klart, at Beregningen var aldeles fejlagtig, saa at der i Stedet for det opstillede glimrende Resultat ved Aarrækkens Ende vilde være et Underskud. Atter var saa en ny Beregning kommen i Stand, hvor efter det aarlige Bidrag var forhøjet til det dobbelte, og dette nye Forslag blev nu i et nyt Møde vedtaget med alle Stemmer mod 1, nemlig min. Jeg glemmer aldrig de Haansord og vrede Blikke, der udslyngedes mod mig af den opbragte Forsamling, fordi jeg alene vilde forhindre en Foranstaltning, der sikkert vilde blive til uvisnelig Ære

for Provsten og til Velsignelse for de stakkels Enker. Efter en aldeles bestemt Erklæring om, at jeg slet ikke fandt Forslaget heldigt, men vilde give det min Stemme alene for ikke at være den eneste Modstander, blev det under almindelig Begejstring vedtaget, hvor paa Provsten ufortøvet vilde udvirke Kancelliets Approbation der paa. Nogle Uger efter kom det Sorgens Budskab, at Kancelliet ikke fandt det rigtigt at paalægge Lærerne en saa stor aarlig Udgift, naar det tillige var højst tvivlsomt, om det attraaede Resultat der ved kunde ventes opnaaet, og — Sagen var dødsdømt! Da jeg kort efter traf en af de værste Skraalere, ytrede han: „Det var vist alligevel godt, at den Sag gik over Styr!" Hvad jeg tænkte og svarede, kan man let forestille sig.

Da Biskop Mynster holdt Visitats i Greve, var vor Præst der som Gjæst. Dagen efter fortalte han mig, at Bispen om nogen Tid vilde visitere hos os, og at jeg da maatte tage mig nøje i Agt, da han var vred paa mig for mit Avisskriveri. Præsten havde tydeligt nok selv Bispefeber; men jeg tog Sagen med Ro og svarede, at der vist ikke var noget videre at være bange for. Den frygtede Dag oprandt endelig; Bispen holdt som sædvanlig en ypperlig Tale fra Kordøren; men først hans Samtale med Ungdommen over Tit. 2. Kap., 11—14 V. henrev mig aldeles. En slig Katekisation hører man i vore Dage aldrig mere. Nu snakkes og fortælles der i en Uendelighed; men en saa opbyggelig Samtale, som

Mynster kunde holde med de unge, er lige frem nu en „Saga blott“. Da vi efter Tjenesten spiste Frokost i Skolen, truede et Par af vore unge Venner mig for Spøg med, at de fra Pulpituret nok skulde bringe mig ud af Koncepterne, naar jeg paa Kirkegulvet skulde katekisere med mine Skolebørn. Denne Ytring bragte mig paa den heldige Ide at begynde ved den nederste Ende i Stedet for som ellers med Ryggen mod Bispen at begynde fra oven. Saaledes var jeg i Sikkerhed for den bebudede Forstyrrelse, Svarene faldt stadig mere sikkert og livligt, jo nærmere jeg kom de øverste, og vi fik megen Ros baade af Bispen og de til Stede værende Præster. I Skolen næste Dag var han ogsaa særdeles tilfreds, og Misstemningen kom kun frem ved følgende Bemærkning i Protokollen: „Jeg ønsker, at Læreren herefter i Fred og Kjærlighed vil røgte sin Gjerning og saaledes yderligere gjøre sig værdig til sine foresattes Agtelse.“ Den samme venlige Formaning gjentog han, da han i 1851 gav mig Lærerembedet i Magleby paa Møen.

Jærnbanen til Roskilde medførte 1847 en saare velkommen Forandring i vore Samfærdselsforhold. I Stedet for at gaa til Kbhavn eller at hænge flere Timer paa et Kornlæs for at komme der, behøvede man nu kun at gaa over til Taastrup, en god halv Times Vej, saa var man paa mindre end 2 Timer der inde for en Betaling af 27 Skilling. Paa samme Tid, som Banen blev anlagt, gjorde jeg med min

nye Ven, Dyrlæge M., der nylig var flyttet ud til vor Egn, en 4 Dages Rundtur til Bregentved, Gisselfeld, Holmegaards Glasværk, Gunderslevholm, Næsbyholm, Sorø, Skjoldnæsholm og Ledreborg med hans fortrinlige Befordring. Paa denne uforglemmelige Tur gjensaa jeg mine gamle Venner i Tybjærglille og den kjære Abildgaard i Skjelby. Dyrlæge M., der var os en meget kjær Husven, ejede senere en stor Gaard ved Ringsted. Skulde han endnu være i Live, skylder jeg ham en hjærtelig Hilsen og Tak for den gode gamle Tid. Ogsaa Søster Karen og hendes Mand kunde vi nu med Lethed besøge; deres Forretning vedblev at gaa godt. At den nemmere Befordringsmaade ofte lokkede til unødvendige Udflugter og altsaa til lignende Udgifter, mærkedes dog ogsaa.

Om Christian den Ottendes Død i Januar 1848 vil jeg kun bemærke, at den ikke paa langt nær gjorde det Indtryk paa Folket som hans Forgængers og senere hans Eftermands. Under en smagfuld Æreport ved Kjøgevejen blev Kongeliget modtaget af Omegnens Beboere med en Tale af Præsten i Taastrup og en smuk Salme af Lærer Thybo. Modtagelsen ved Glostrup Præstegaard mislykkedes for en Del, da Ligtoget kun standsede et Øjeblik. Midt om Natten passerede med Extratoget til Roskilde Frederik den Syvende og hans Følge.

At Tronskiftet vakte et hidtil ukjendt Liv i Folket, er en bekjendt Sag. I de mærkelige Martsdage 1848

var jeg, vist nok paa Grund af Sygdom, slet ikke i Hovedstaden; men senere var jeg ofte Vidne til den patriotiske Begejstring, der i hin herlige Tid gjennemstrømmede alle Folkeklasser. Da saa man for første Gang menige Soldater i Selskab med fornemme Damer og mødte mangen bekjendt fin og flot Kavaler med Geværet paa Nakken og den røde frivillige Soldatertrøje paa, der nu pludselig var bleven en sand Æresklædning. Ogsaa i vor døde Egn begyndte de nye politiske Ideer at vinde Indgang, og netop vor Valgkreds var, hvis jeg ikke husker fejl, Stedet for Oprettelsen af Danmarks aller første Vælgerforening, i hvilken jeg valgtes til Formand og senere, da det al Tid stærkt fremtrædende Parti i Ledøje og Smørum Sogne fik den allerede foretagne Afstemning omgjort til Fordel for deres Sognefoged L. Jakobsen, overtog jeg Forretningerne som dens Sekretær. Vort første Valgsted var gl. Roskildekro, hvor Thalbitzer valgtes til den Grundlov givende Forsamling med et Par Modkandidater, der næsten ingen Stemmer fik. Ved Forandringen af Valgkredsene blev vort Valgsted henlagt til Roskilde By, der før hørte til en anden Kreds, men nu ved sit betydelige Antal Vælgere fik en overvejende Indflydelse ved Valgene hos os. Mellem L. Jakobsen og mig var paa Æresord gjort den Aftale, at vi ved udsendte Stemmelister vilde se at faa den rette Folkemening at vide, saa at ingen af os eller vore Venner maatte agitere for nogen

Kandidat, men lade Vælgerne stemme alene efter deres Hjertens Mening. Man brister naturligvis i Latter ved at høre om en saadan politisk Barnetro; men at den fra min Side var oprigtig, tør jeg paastaa. Efter saavel mundtlige som skriftlige Sammenstød med de alle Vegne agiterende Vælgere af L. Jakobsens Venner, om hvis Virksomhed tvært imod vor Aftale, men med hans Vidende, jeg fra alle Sider fik Underretning, lige som ogsaa om, at han end ikke havde generet sig ved selv at bede Folk om deres Stemme, hvad jeg havde flere Vidner paa, besluttede jeg efter mine Venners Ønske at stille mig til Valg, endskjønt der ved vilde opstaa en Spaltning i Kredsen, da L. Jakobsen jo for enhver Pris skulde opstilles. Jeg mindes endnu, at en Fisker fra Vedbeløv, altsaa godt et Par Mil fra os, en Dag gik den lange Vej for at lade mig vide, at 40 Vælgere havde givet mig deres Stemme paa den medbragte Liste, endskjønt man var kjørt omkring for at hverve Stemmer til L. J. Denne Gang naaede dog ingen af os at blive valgt; thi Indenrigsminister Rosenorn blev med stor Majoritet valgt ved Kaaring, hvor paa jeg trak mig tilbage, og L. J. gjorde siden det samme. Jeg nød dog den Ære, at Ministeren paa en højst hjærtelig Maade takkede mig for min udviste Resignation ved at træde tilbage; rimeligvis har han hørt om de stedfundne Rumlerier. Saaledes endte mit første politiske Felttog, hvis Udbytte kun blev mange

Ærgrelser samt unyttig Spild af Tid og Penge; dog lærte jeg ogsaa at skjønne paa trofaste Hjærtensvenner, hvor i blandt jeg især bør nævne den almenagtede, nu forlængst afdøde Hædersmand, Sognefoged P. Hansen i Sengeløse.

